DE LATINIS ET GRÆCIS *nominibus arborum, fruticum, herbarum, piſcium, & auium* Liber: *ex Ariſtotele, Theophraſto, Dioſcoride, Galeno, Ætio, Paulo Ægineta, Actuario, Nicandro, Athenæo, Oppiano, Æliano, Plinio, Hermolao Barbaro, & Iohanne Ruellio: cum* Gallica *eorum nominum appellatione.*

TERTIA ÆDITIO.

LVTETIAE,

Ex *officina* Rob. *Stephani typographi* Regij.

M. D. XLVII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

ROBERTVS STEPHANVS
typographus Regius Lectoribus S.

Ego uerò quod uobis nauare poſſum, quàm mediocre, & tenue ſit intelligo, ſed quod efficere poſſum, non committam, in eo, ut diligentiam meam requiratis. Conquerebantur multi, nomina ignorari, quibus arbores, frutices, herbæ, piſces, aues appellarentur, hàncque unam cauſam eſſe afferebant, cur earum rerum natura nobis incognita eſſet, ſine quarum cognitione, iucunda uita eſſe non poteſt. Curauimus itaque totam eam rem ex Græcis & Latinis authoribus uobis deſcribi: etymónque, quod uoces ipſæ habeant, ex Grammaticorum commentarijs adſcribendum putauimus. Valete, & his fruimini.

DE ARBORVM, FRVTICVM, *herbarúmque nominibus, tam Latinis, quàm Græcis, ex uarijs & receptis authoribus, cum Gallica eorum appellatione.*

Abies, ἐλάτη, Sapin. *Hæc arbor multis uerbis deſcribitur à Plinio lib. 16. cap. 10. Abies autem à proceritate, quòd in cælum abeat, dicta eſſe uidetur.*

Abrotonum: uel, ut loquitur Theophraſtus, Abrotanum mas, ſarmentoſum, gracilibus ramis, ut Abſinthium. Auronne.

Abrotonum fœmina, in arbuſculã fruticans, & candicans. petit Cyprez. *Scholiaſtes Nicandri in Theriacis Abrotonum dictum ſcribit,* διὰ τὸ ἁβρὸν καὶ ἁπαλὸν φαίνεσθαι πρὸς ὄψιν. *id eſt, quòd ſit delicatum aſpectu & tenerum.*

Abſinthium quum ſimpliciter profertur, à ueteribus Ponticum omnium præſtantiſſimum intelligitur, quod Meſues *Romanum appellat.*

Abſinthium marinum, ſiue Seriphium, Barbotine, Mort aux vers.

Abſinthium Santonicum in Aquitania Santenique *appellatur.*

Abſinthium uulgare, quod Galli Aluynam *ab Aloës amarore uocant, non uidetur ab antiquis inter abſinthia comprehenſum, niſi id eſſe uelimus, quod Dioſcorides* βαρύπικρον *uocatum fuiſſe ſcribit. Abſinthiũ autem Grãmatici à comicis* ἀπίνθιον *dictum, id eſt, quod nemo bibere poſſet, ſcribunt: uel* ἀπὸ τοῦ ἅπτεσθαι, *per antiphraſin, quòd nemo id attingat.*

Acacia, quandoquidem uera (quæ ex ſpina AEgy-

ptia fiebat) deeſt, nunc apud nos ſuccus pruni ſylueſtris dici poteſt. Le ius des petis pruneaulx cuicts, qui croiſſent ès hayes & buiſſons, meſmement quand ils ne ſont du tout meurs.

Aconitum lycoctonum, Id eſt O*ridens lupos,* L*uparia.* L'herbe au loup. *Aliud eſt* P*ardaliaches, quòd eo pardi necentur.* O*fficinæ quædam* vuam vulpicam *uocant.* T*heophraſtus lib.9. de hiſtoria plantarum, & eum ſequutus* N*icandri interpres,* A*conitu nomen habere ab* A*conis* P*eriandinorum pago, qui ad* H*eracleã* P*onti eſt, ubi* H*ercules ab inferis* C*erberum abduxit, ex cuius ſpuma* A*conitũ natum eſt, ſcribunt.* O*uidius* ἀπὸ τῶν ἀκονῶν, *id eſt, à cautibus deductam eſſe ſenſit, 7. Metamor.* Q*uæ quia naſcuntur dura uiuacia caute,* A*greſtes aconita uocant.* G*rammatici* ἀκόνιτον *dici putant,* ὅτι ἀκαταπάλαιστον καὶ ἀήττητόν ἐστιν· ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἀθλητῶν, ὧν οἱ νικηταὶ ἀήττητοι ὄντες οὐ κονιορτοῦνται. I*d eſt,* A*conitum dictum eſt, quòd uinci non poſſit: tranſlato ſermone ab athletis, qui cum uicti fuerint, puluere non inſperguntur.* V*iſa eſt hic herba, è montibus* B*urgundiæ aduecta: cui rectè omnia à* D*ioſcoride de* A*conito ſcripta conueniunt: niſi quòd nondum experimento probatum eſt, ea lupos aut canes interimi.*

Acorus uel Acorum, Flambe baſtarde, ou Glayeul de riuiere & de marez, & le Galãga maior des apotiquaires. Q*uanquã periculoſum eſt pro* A*coro capere* I*ridẽ illam paluſtrẽ,* la Flãbe de riuiere: *propterea quòd earum herbarũ qualitates cõtrariæ ſunt.* A*corus enim calidus eſt:* I*ris uerò illa aquatica frigida eſt.*

Acte, L*atinè* Sambucus, Suzeau, Seu.

Acylon, fructus arboris phellodryos, id eſt ilicis, quæ propriè Suber dicitur. Le fruict de l'arbre qui porte le liege.

Acynos, herba uſqueadeò ſimilis Ocymo,*ut à multis putetur eſſe* Ocymaſtrum. Herbe tant ſemblable au Baſilic, qu'aucuns diſent que c'eſt Baſilic ſauuage. *In quibuſdam locis* Galliæ *appellatur* Minutum Ocymum, Baſilic menu.

Adiantum albũ, eſt herba, quam Gaza *apud* Theophraſtũ *uertit* Capillũ Veneris, *nomine uulgo recepto.*

Adiantum nigrũ, *uulgò* Polythrichon *dicitur. aliæ ſpecies ſuo ordine exponentur.* Adiantum *autem interpres* Nicandri *ſcribit dictũ eſſe* παρὰ τὸ μὴ διαίνεσθαι, καὶ βρέχεσθαι ὑπὸ ὑετοῦ καὶ δρόσου. τοῖς φύλλοις γὰρ αὐτοῦ ῥανὶς οὐκ ἐφιστάνει. *Id eſt, quòd nõ humectetur, aut irrigetur à pluuia & rore: folijs enim eius aſpergo non inſidet.*

Andrachne, Latinè Portulaca, Pourpier. *Serenus uocat* Pulli pedẽ, *quaſi dicas* Poullepied: *quòd ea herba, præſertim quæ in uineis naſcitur, pulli pedem figura referat. Hæc herba* αἱμωδίαν, *id eſt, dentium ſtuporẽ, à rebus acidis, acerbis, & auſteris ſanat.*

AEgilops, *Auena ſterilis, & frugum, ut* Theophraſtus *5. de cauſis plantarũ ſcribit, peſtis.* Feſtucago *à* Columella *dicitur, quam rura quædam* Gallica Folle auoine *uocant:* laquelle en aucuns pais eſt appelee Hauron. *Sic autem dicta creditur, quòd oculorum fiſtulis (quas* αἰγίλωπας *Græci uocant) medeatur.*

AEgîrus, Populus *nigra,* Peuplier noir, que aucũs nomment du Lauron. *Ad hanc arborẽ refertur ea populi ſpecies quæ* Trembla *dicitur.* αἰγείρου ἄνθη, *id eſt, flores, ſeu* σφαίρια, *id eſt, pilulæ primo partu folio-*

rum enaſcentes: Oculi populi in Officinis Pharmacopolarum dicuntur.

AEra, Latinè Loliū, peſtis eſt etiam tritici & hordei,quæ ab aliјs Yuraye,*ab aliјs* Nielle *dicitur.*

Agallochū,Eſt ce que les Apotiquaires auecques Aetius & Actuarius,appellent lignum Aloes,duquel on fait des parfuns merueilleuſement odorans . Aucuns des Cheualiers de Rhodes ont des patenoſtres de ce bois,& les dames en Italie communeement en ont, comme choſe bien riche. *Quod uerò nunc oſtenditur in Officinis,eſt uerius Aſpalathum acre & auſterum.*

Agaricum, eſt fungus innaſcens arboribus glandiferis, Ilicibus, Abietibus, & Laricibus, uulgò Agaric. *Quod olim mittebat Agaria Sarmatiæ regio,nūc ſuppeditant Alpes.*

Agaſillis,L'arbrinceau qui porte la gomme,que les Apotiquaires appellent Ammoniacum.

Agroſtis,Latinè Gramen,uulgò Dens canis *dicitur, quòd genicula & internodia huius herbæ,canis dentes figura & albore referant. Multiplex autem eſt. Aliud Panici more paniculas habet: aliud Arundini proximum eſt: aliud humi ſerpit, dicitúrque à quibuſdam Vigoron, quòd uigeat, & in agris immortale ſit.* Ἄγρωστις *uerò dicitur* παρὰ τὸ ἰσχύειν περὶ τὸν ἀγρὸν, *quòd in agro conſiſtat.*

Aeizoon maius, Latinè Semperuiuū.Sedum maius, uulgò Ioubarbe, *quaſi Iouis barba.*

Aeizoon minus,uulgò Vermicularis.

Aeizoon hortenſe,uulgò Trique madame.

Alcea,Guimauue ſauuage: *Vngarica herba ab Ita-*

lis dicitur. Alcæa autem παρὰ τὴν ἀλκὴν, *id eſt à robore dicitur, quòd fortiter dyſenterijs & ruptis medeatur.*

Alypum exponitur ab Actuario medico Turbith album. *Nominis autem ratio ſignificat,* ὃ μὴ προσόντι λύπη, *id eſt, quod mœſtitia uacat.*

Alyſſon quibuſdam putatur Chanure ſauuage, *alijs* Rubia minor, *alijs* Syderitis tertia, *alijs* Cruciata, *cui multum ſimilis eſt. Sic autem dicitur (ut ait Galenus) quòd mirificè morſos à cane rabido curet.* λύσσα, *enim rabiem ſignificat. Multa de hac lege 2. Antidot. Galeni. Plutarchus Sympoſ. lib. 3. Alyſſon inter herbas eas numerat, quæ ſolo contactu, habitúue, aut aſpectu prodeſſe homini poſſunt: nunc tamen contra rabidi canis maleficium ſumitur.*

Allium, σκόροδον, Aulx. *Eſt & herba, quæ quia olet Allium, Alliaris, uel Alliaria dicitur.*

Allium Vlpicum Columellæ, quaſi dicas Punicum. Dicitur Græcis ἀφροσκόροδον, *quòd ei trito multa ſpuma increſcat.*

Alnus, κλήθρη, *Gallicè* Aulne.

Aloë, quia uiriditate pſittacum refert, uulgò Perroquet *dicitur.*

Alopecûrus, Latinè Cauda uulpina, herba ſimilis omnino tritico, niſi quòd hirſutior ſit, & folium ei latius ſit, ut caudam uulpinam referat.

Alſine, Gallicè, Mourron, *quod uocabulum factum eſt à muris aure. Itali uocant* Pauerinam, *quaſi dicas gratam & iucundam pullis anſerum. Sic autem dicta eſt, quòd* τὰ ἄλση, *id eſt, loca umbroſa & opaca amet. Gaza uertit auriculam muris.*

Althæa, Guimauues, *quaſi dicas* Maluauiſcum:

propterea quòd eius radicæ paretur uiſcum. Theophra*ſtus lib.9. de hiſtoria plãtarum* μαλάχην ἀγρίαν, *id eſt, agreſtem maluam eſſe dicit:* Galenus δενδρομαλάχην, Id *eſt, maluam arboreſcentem appellat.* Virgilius & Palladius *hãc herbam* Ibiſcum *uocant.* Dicitur ἀπὸ τοῦ ἀλθαίνειν, *id eſt à medendo.*

Alumen, Alun: στυπτηρία, ἀπὸ τοῦ στύφειν, *id eſt, ab aſtringendo,* Græcis *dicitur.*

Amaranthus, præſertim purpureus, Paſſeuelours, *à priuatina particula* α, & *uerbo* μαραίνεσθαι, *quaſi non marceſcens.*

Amarantus luteus, uulgò Stœchas citrina. *Ea autem planta frequens eſt apud* Santonas, & *in* Gallia Narbonenſi. *Quidam Amarantum eundem cum* Heliocryſo, *alij cum* Chryſocome *faciunt.*

Amaracus, Dioſcoridi *eſt noſtra* Maiorana, *quam* Græci σάμψυχον *uocant. Amaracus autem* Galeni, *eſt ea ſpecies* Partenij, *quæ folia habet* Coriandri, & *dicitur* Matricaria.

Ambroſia, uulgò Ruta vinacea, & Herba vini *dicitur: nam odore uinum imitatur, ut quidam,* Plinio *authore,* βότρυν *appellarint.*

Ambubeia, ea eſt Cichorij *ſylueſtris ſpecies, quam* Græci *à multo amarore* πικρίδα *dicunt: alij uolunt eam eſſe ſpeciem, quæ uulgò* Dens leonis, & Piſſe en lict *dicitur.*

Ammi, ea eſt planta quæ à uulgo Pharmacopolarum Ameos *appellatur.*

Amygdalus, Amandier.

Amylum, Amydon, *ſic dictum, quòd ſine mola fiat: nam factitium eſt, & ex medulla tritici præſertim*

trimeſtris paratur.

Amomum, alijs dicitur herba Hieroſolymitana, *alijs herba quæ fert roſam* Hiericuntis. *Amomi uua ſæpe* Galeno *&* Actuario *ob id dicitur, quòd racematim uelut in uua cohæreat.* Habemus *Amomi ſemen præſtantiſſimum.*

ἄμπελος λευκὴ, *id eſt,* Vitis *alba:* Brionia, Couleuree: *alijs* Feu ardent *dicitur, à ui baccarum eius rubentium urente. Dicitur &* Pſilothrum, *quòd ex eius acinis coria depilētur. deſcribitur elegantiſſimè à* Columella *in horto ſuo.*

ἄμπελος μέλαινα, Vitis *nigra:* Viburnum, Viourne, eſpece de Couleuree, qui ha les racines & fruict noir: *neque alia re differt à uite alba, niſi quòd hæc ſit radice alba & fructu rubente: illa radice & fructu nigris ſit. Qui putant uitem nigram eſſe noſtrum* Hobelonum, *falluntur: nam* Lupus *ſalictarius non fert racemos, ſed ſemina foliacea.*

Ampelopraſon, Porrum *uineale, & agreſte, ſimillimum ophioſcorodo, folio porri, ſed anguſtiore: uulgò* Cepa canina.

Anagallis fœmina, flore cæruleo eſt: mas uerò puniceo. Vtraque *plāta dicitur* petit Mourron, *&* Mourron quarré. *Quidam hanc herbam per* Corchorum *à* Nicandro *in* Theriacis *ſignificatam exiſtimant.*

Anagyris, frutex aſſurgens ad paruæ arboris altitudinem, folia agni caſti habens, fructúmque ferens in ſiliqua, ut faba. Quæ uerò plāta uulgò Lignū fœtidum *dicitur, ab* Anagyri *longiſſimè differt.* Nomen *ex eo inuenit, quòd excitata teterrimum odorem emittat.*

Androſemum, ſpecies Hyperici: Eſpece d'une herbe

nommee Millepertuis. Vox *autem ſignificat* ἀνδρὸς αἷμα, *id eſt, hominis ſanguinem: nam hæc planta trita hominis ſanguinem refert.*

Anchuſa, Orchanetta *uulgò dicitur. huius radice mulieres faciem inficiũt cum aqua & ceruſſa.* Thomas *Magiſter contendit dicendum eſſe more* Attico ἔγχουσα, *unde uerbum* ἐγχουσιάζειν, *id eſt, fucare.* ἔγχουσαν *autem deducunt* παρὰ τὸ ἐν τῇ ῥίζῃ ἐρυθρὸν ἔχειν.

Anemone ſatiua flore eſt purpureo, & Coriandri *folio, uulgò* Herba venti. *flores à ruſticis appellantur* Coquelourdes.

Anemone ſylueſtris triplex eſt, flore purpureo, ceruleo, & albo: Rura *eius flores* Rubis & Paſſefleurs *uocant.* Plinius *Anemonẽ dictã putat, quòd flos nunquã, niſi flante uento, ſe aperiat.* Gaza *uertit* Fremium.

Anethum, Anet.

Aniſum, humilius Anetho, Anis. Nicander *in* Theriacis ἄννησον *ſcribit per* η, *niſi mendum ſit: cuius radices uenenatis reſiſtere ſcribit: appellatur &* Fœniculum Romanum.

Anonis, uel Ononis, *uulgò* Reſta bouis, & Remora aratri, *quòd, ſi in eam incidat arator, boues remoretur.* Quidam *deducunt* ἀπὸ τοῦ ὄνου, & ὄνημι, *quaſi dicas* Aſini *oblectationem.* Nam *ex* Græcis *quidam affirmant aſinos in ea ſe uolutare, & dorſum ſuũ aculeis eius herbæ libenter exterere: in quibuſdam* Officinis *dicitur* Acutella, & *in alijs locis* Galliæ, Bugraues.

Anthemis, χαμαίμηλον, Id *eſt,* Terrenum & *humile malum, ob id quòd malum redoleat.* Camomille.

Aparine, uulgò Rebulus, *uel* Rubia minor: Rieble & Gratteron. *dicitur &* φιλάνθρωπος, *quòd hominum*

ueſtibus tenaciſſimè hæreat:Itali uocant Grappellã.

Anthirrhinon,alij Oculú cati *appellãt,alij* Mourron violet. *Nomen ex eo habet,quòd(ut Theophraſtus ait)* καρπὸς ὥσπερ μόσχου ῥῖνας ἔχει, *Id eſt, quòd ſemen uituli naribus ſimile ſit.*

Aphaca,uel Aphacæ,eſt Vicia ſylueſtris, Veſſe ſauuage. *Si Græcum etymon reſpicias,ᾱ poterit eſſe priuatiuum,& φακῆ lens,quaſi non ſit lens.Vel potius ᾱ in ea dictione ſimilitudinem & coniunctionem quandam ſignificat,ut in uoce* ἄλοχος, ὡς ἅμα ἀνδρὶ τῷ αὐτῷ λέχει χρωμένη. *Id eſt,eodẽ cum uiro lecto utens. Aphaca ergo ex eo dicitur,quòd ſit lenti ſimilis.*

Apium , Græcè Selinon. Du perſil . *Hoc* εὔοσμον *Theocritus appellat , quòd multam gratiam in iuribus habeat.*

Apiũ paluſtre,Græcè ἑλειοσέλινον, *quaſi dicas Paludapium:uulgò dicitur* de la Berle. *Alij uolunt eſſe* de L'ache, *alij uerò id putant eſſe quod uulgò* Aigrum perſil *dicitur.*

Apium petroſum, Græcè πετροσέλινον: *petendum eſt ex Macedonia,uel ex Epeiro.*

Apium magnum, Græcè ἱπποσέλινον: *Gaza ad uerbum Equapium. Eſt id quod uulgò dicitur* Petroſelinum Macedonicũ. *Columella appellat* Olus atrum, *quod* Ruellius *putat id eſſe quod* Galli *uocant* de L'ache . *Conradus Geſnerus putat Petroſelinum id eſſe quod in Alpibus Oſtrutium dicitur, quo nunc Alpini ad omne morborum genus ueluti Panacea utuntur.* Hieronymus *Tragus uulgarem Pimpinellam noſtram ueterum Petroſelinum eſſe contendit.*

Apocynon dicitur ob id Cynocrambe , *quòd canes*

enecet.frequens eſt in Burgundia *prope* Matiſconem,*folio hederaceo, flore candido, fructu fabæ æmulo in ſiliqua*. *Ea planta dicitur à quibuſdam* Hippomanes, *quòd ſi equi ederint, in furorem(ut ſcribit* Heſiodus) *agantur*. ἀπόκυνον *eſt etiam* μάζα μεμαγμένη φαρμάκῳ, πρὸς ἀναίρεσιν κυνῶν. Id *eſt*, *Eſt panis ex ueneno aliquo piſtus, ad interficiendos canes.*

Apollinaris herba, *Altercum Plinio*, *Græcè* ὑοσκύαμος, *ad uerbum*, *Faba ſuis*, *uulgò* Hannebanne. *Cæterum quod ad nominis Apollinaris rationem attinet, quidam hoc nomine ab Apolline inſignitam tradunt, quòd doloribus mitigandis, quaſi Dei alicuius beneficio uim habeat.* Hyoſcyamus *autem dicitur (ut* AEliamus *refert)quòd paſtu eius conuellantur ſues, præſenti mortis periculo, niſi copioſa aqua ſtatim ſe foris & intus proluerint*. *Dicitur & à quibuſdam* διοσκύαμος, *id eſt*, *Iouis faba*.

Aracus, Veſſeron.

Arbutus, *Græcè* κόμαρος. Arbre portant fruict de la grandeur d'une petite prune, que les tanneurs de cuir en Italie appellent Ceriſes de dela la mer.

Arction, *in Officinis* Bardana maior: *uulgus Gallicum* Glouteron *appellat*.

Argemone non habet aliud nomen, niſi quòd Hieronymus Tragus *putat eam eſſe plantam, quæ uulgò dicitur* Roſa frumenti: *nomen autem habet ab* ἄργεμα *&* ὄνημι, *quòd oculorũ* ἄργεμα, *id eſt, albugines & nubeculas abſtergat*. ῥυπτικὴ *enim &* διαφορητικὴ *(id eſt, abſterſoria & diſcuſſoria) teſte* Galeno, *eſt*.

Armoracia, ἐχφανὶς, *id eſt*, *Sylueſtris raphanus*: *Officinæ Pharmacopolarum uocant* Rapiſtrum.

Arthritica, uulgò Primula veris, *Ruri appellatur Cuculi brachula.*

Ariſtolochia, uulgò dicitur de la Sarraſine. *Dicta eſt autem Ariſtolochia,quòd ſit* ἀρίστη ταῖς λοχευούσαις, *id eſt,ſalubris parturientibus. Gaza Plinium imitatus uertit* Mâlum *terræ:ſed eo nomine rotundam Ariſtolochiam tantùm appellandam omnes conſentiunt.*

*Armeniaca mala putantur omnibus noſtra Arbricota,*Nos Arbricos. *Tamen Plinius & Columella numerant inter pruna.*

*Arnogloſſum, Plantago,*Plantain. *Ad uerbum ſignificat linguam agninam,cui huius plantæ folia ſimilia ſunt.*

Arnogloſſum minus, Plantago minor, quæ uidetur eſſe Lanceolata.

Arum & Ariſarum plantæ ſunt ſimillimæ, niſi quòd Ariſarũ multò minus eſt Aro.In Officinis dicuntur Iarum,Pes vituli,Serpẽtaria minor. *Vulgus uerò plantas has,quòd piſtillũ promant exerti genitalis effigie,nunc* Sacerdotis,*nunc* canis virile *nominat.*

Artemiſia, Armoiſe,Herbe de ſainct Iehan.*Artemiſiã autem uocatam exiſtimant ab Artemiſia Mauſoli regis uxore,quæ eam adoptando ſibi cognominem fecit. Alij à Diana,quæ* ἄρτεμις *dicitur,quòd ea huius herbæ uires prima oſtenderit:& quemadmodum Dea illa inuocata, parturientibus adeſſe ſolebat, ſic herba hæc, Deæ huius beneficio, malis mulierum medeatur, menſes,ſecundas,fœtúſque trahendo,& matricis concluſiones,& inflammationes ſanando.*

*Artemiſia,*πλατύφυλλος,*id eſt,lata habens folia ſimpliciter dicitur* Armoiſe.

Artemiſia,λεπτόφυλλος,*id eſt,tenuia habens folia*,Matricaria *uulgò*, *&* Eſpargoutte.

Artemiſia, μονόκλονος,*id eſt uniramis:uulgò dicitur* Athanaſia:*alijs dicitur* Tanacetum:*alijs uidetur eſſe herba ea,quæ florē Oculum Indicum dictum profert.*

Arundo,Roſeau.

Arundo gracilis, Columellæ temporibus Canna dicebatur.

Arundo uernacula,quæ Græcis dicitur δόναξ,*& Plinio Cypria arundo, fert pappos in ſummitate non inutiles ad culcitras faciendas.*

Arundo farcta & craſſior Dioſcoridis, ex qua fiebant ſagittæ,non eſt apud nos:adhuc in Græcia eſt.

Arundo συριγγίας,*id eſt Fiſtularia,ex qua fiunt calami ſcriptorū.*

Arūdo χαρακίας,*id eſt Vallaris,in ſepibus & uallis frequens: ab Italorum uulgo nunc Græcanica dicitur.*

Arundo tibialis, ſiue muſica, ex qua tibicines conficiunt ligulas,Des anches.

Arūdines illæ crebræ in noſtris ſtagnis hoc ſolo differre uidentur,quòd altera mas,altera fœmina ſit.

Aſarum,ſeu Bacchar,literis tranſpoſitis Gallicè Cabaret *dicitur.Aſarum ſic dictum Plinio uidetur,quòd in* σειρὰς,*Id eſt,coronas textiles nō ueniat.Heſychius tamen* ἄσαρον *quaſi* ἀσάρωτον,*Id eſt,non purgatum,dictum eſſe putat.*

Aſcyron,ſimile eſt Hyperico,id eſt plantæ,quæ Gallicè dicitur Millepertuis,*uulgò autē hæc herba* fœnū durum *dicitur:cui Græci uidētur à contrario nomen impoſuiſſe:*σκῦρος *enim illis ſignificat aſperitatem.*

Aſpalathus inuenitur in Gallia Narbonenſi,ſpina

ad paruam arborẽ aſſurgens, folio rutæ, ſed deciduo, ubi Argilier *à uulgo dicitur.*

Aſparagus altilis, à Latinis *regius dicitur.* Eſparge.

Aſparagus ſylueſtris, Aſparagus Iulio Polluci *dicitur.* Corruda Latinè. Attici *ſcribunt* ἀσφάραγος.

Aſphodelus, Haſtula *regia.* In *Officinis corruptè* Afrodilus *dicitur.* Plãta *eſt folio porraceo, radicibus magnarum glandium effigie, multis ſimul agnatis, & porcorum cibus eſt.* Quidam Latinè *Albucum dici putant, ſed Albucus eſt propriè mas,* Haſtula *regia uerò eſt fœmina.*

Aſpleniũ, Ceterach *à* Pharmacopolis *dicitur.* Ea *autem herba nomen inuenit ab imminuendo ſplene.*

Aſter atticus, uel acticus potius, quaſi dicas littoralis, inuenitur in litore noſtri maris flore intus luteo & circum purpureo, & folijs in ſtellam decuſſatis.

Aſtragalus, Ruſticum *uel montanum cicer,* Cerres ſauuages. *Sic dicta eſt ea herba, quòd radicem craſſam & aſtragalo oſſi ſimilem habeat.*

Atractylis mitior & caulem habens ſine folijs, eſt Cnicus *ſylueſtris.* Saffran baſtard, ſauuaige. *Latini fuſum agreſtem, aut colum ruſticam uocant, quòd eius caule rigido ueteres mulieres pro colo uterentur: quod nominis* Græci *ratio indicat,* ἀτρακτυλὶς *enim dicitur* ἀπὸ τοῦ τὰς ἀγροίκους γυναῖκας ἀτράκτους ποιεῖν ἐξ αὐτῆς, Id *eſt, ex eo, quòd ruſticæ mulieres ex ea fuſos comparent.*

Atractylis caule hirſutiore, Carduus benedictus *quibuſdam eſſe creditur.*

Atriplex, ἀτράφαξις, Arroche, Bonnedame. *atriplicem autem quidam ab atrore, quòd ſanguinem*

atrum efficiat, dictum putant. uocatur & Chryſolachanon, id eſt, aureũ olus, quòd eius folia flaueſcant, quando feſtinat ad ſemen. Noſtra ſpinachia à quibuſdam ad Atriplicem referuntur.

Auellana nux, quaſi Abellina: ab Abella oppido unde primùm allata eſt, Auelline, Noiſette. λεπτοκάρυον *Galeno, & Simeoni Sethi.*

Auena, βρόμος, Auoine.

Auricula muris, Myoſotis, à quibuſdam putatur eſſe eadem cum Alſine, quæ uulgò dicitur Coquille de preſtre, ou Mourron.

B

Baccharis, herba uulgò dicta Les gans de noſtre dame. *Virgilius faſcinum hac herba depelli ſcribit. Galenus in Exegeſi uocum Hippocratis, dicit interdum accipi pro herba, interdum pro unguento Lydio.*

Balauſtium, ſecundum Dioſcoridem & Galenum, eſt flos mali granati ſylueſtris, uulgò Des baluſtres.

Ballote, Marrubium fœtidum, uel Marrubiaſtrum, Plinius ſcribit hanc herbã alio nomine à Græcis Melãpraſon uocari. Officinæ uocant Marrubiũ nigrum.

Balſamum, Baulme: *arbuſcula eſt, qua ſcarificata exiſtit opobalſamum uiribus præſtantiſſimis ad glutinanda uulnera. Quod nunc oſtenditur à principibus pro Balſamo, eſt factitium.*

Balſamine, eſt arbuſcula ferens poma mirabilia, Pommes de merueilles. *Eſt autem ea frequens in hortis D. Germani ad urbem.*

Batis, alia dicitur Cretha marina, alia eſt hortenſis, quæ Plinio dicitur Aſparagus Gallicus: uulgus noſtrũ nunc Bacilas *quaſi* Baticulas *appellare didicit.*

Batrachium, *Latinè* *Ranunculus*, *ab urendi facultate* *Flammula dicitur*. *Batrachij ſpecies ea, quæ folijs apium refert, uulgò* Apium ſylueſtre, *&* Apiũ riſus *nominatur. appellatur & Sardoa aut Sardinia herba. Strabo ſcribit Hiſpanos toxici genus ex hac herba con fecisse, quo hauſto, citra dolorem mortem ſibi conſciſcebant. Inuenitur hîc Batrachij genus folio aliorum ranunculorum modo, & florem luteum Martio proferens, radice bulboſa, rotunda, nucis auellanæ magnitudine, qua pollici manus & pedis admota, multi hoc anno à peſte perſanati ſunt. eſt enim cauſtica herba adeò, ut puſtulas excitet, uenenúmque trahat. Omnia alia genera Batrachij ſunt hîc frequentiſſima in uineis, ſyluis, & paludibus.*

Bechion, *Latinè* *Tuſſilago*, *uulgò* Vngula caballina, *&* Pas d'aſne, *Farfarum etiam dicitur propter ſimilitudinẽ cum populo alba. Bechion autem appellatum eſt, quòd* βῆχας, *id eſt tuſſes, & orthopnœas iuuet.*

Bellis, *uel* *Bellius maior*, Grande marguerite. *Officinæ uocant* Conſolidam mediam.

Beta, *Græcè* τεῦτλον. De la poree.

Betonica, κέστρον. Betoine.

Betonica erratica. Des armories.

Betonica altilis, Oeillet.

Betula, Bouleau.

Blitum, Poree rouge. *herba eſt inſulſa & inutilis: unde Meretrix blitea, apud Plautum in Truculento. Galli uocem ſuam qua inutiles homines* Bliſtres *appellant, hinc deduxiſſe uidentur. Feſtus Blitum à Græca uoce* βλὰξ *deducit. In quibuſdam locis Galliæ id plus dicitur* Hurgon.

Botrys frutex, Pymãt. *Sabaudi uocant* la Miraine.

Botrys herba, eſt ea quam uulgò Herbam Hieruſalem *appellant.*

Braſſica, des Choux.

Braſſica Tritiana Columellæ, & Lacuturris Plinij, à uulgo Gallorum Caulis capitatus *dicitur.*

Braſſica apiana, quam & Cato Selinoeiden, quòd apium referat, appellat Choux creſpus.

Braſſica Sabellica, ſiue Marucina Plinij, Choux rouges.

Braſſica marina, & Olus marinum Plinij, uulgò Soldanella.

Braſſica ſylueſtris, lege Cynocrambe.

Bryonia, De la Couleuree, *alij* Du feu ardent. *Vide ἄμπελος λευκή.*

Britannica, alijs ea herba eſt, quæ ab Italis dicitur Piatamana: *alijs ea quæ dicitur Biſtorta: alij putãt eſſe Lapathũ acutum. Eius autem herbæ etſi origo ad Britannos refertur, circa Rhenum tamen in Germania Cæſaris exercitu inuentam Plinius author eſt. Ad Oſtia Rheni* Soldanella *lapathi folio etiamnum inuenitur.*

Bromus, Auoine.

Bucraniũ, Antirrhinon, uulgò Oculus cati, Mourron violet. *Quare autem Bucranium dicatur, iam expoſitum eſt.*

Buceros, Fœnum Græcum, Senegré: *Columella ſimpliciter Siliquam appellat. Buceros dicitur, quòd eius ſiliqua cornu bouis referat.*

Bugloſſum lingua bouis, eſt noſtra Borrago, quaſi Corrago, Baillant courage. *Nam Bugloſſum ſanguinem melancholico contrarium gignit, unde ἀφρό-*

πῶον à Græcis dicitur.

Bugloſſum,ſiue Bugloſſa noſtra uulgaris, eſt Cir*ſion* Dioſcoridis.

Bugloſſum,eſt etiam noſtra Solea,*piſcis.*

Buphthalmus,uidetur eſſe Cotula *non fœtida.Cæterũ quòd dixerit* Dioſcorides *flore eſſe luteo,ad mediũ floris,quod luteum eſt,reſpexiſſe uidetur.Sic dicitur,authore* Galeno,*quòd bouis oculum referat.*

Bulapathum,ſiue Hippolapathum,De la parelle.

Bulborum nomine ferè intelligimus quas Eſchallotes & Oignonnette,& Appetiz *dicimus.*Nicander *in* Theriacis *ſcribit ſemen bulborum aduerſari ueneno.* Veneri *porrò mirè auxiliantur,ut* Martialis *in libro* Xeniorum,

Cum ſit anus coniux, cum ſint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quàm ſatur eſſe potes . Columella *item de iïſdem in* Hort.*ait,*

-quǽque uiros acuunt,armántque puellas:
Iam Megaris ueniant genitalia ſemina bulbi.Ob id(ut Varro *ſcribit)in legitimis nuptiïs olim apponebantur.*

Bulbus etiã nomen commune eſſe poteſt omnibus, quæ radicem coagmentatam inſtar cæparum habent, pelliculis ac inuolucris intectam, ut bulbi Narciſſi *&* bulbi Cannarũ *apud* Columellam *lib.4.Ab hac autem ſimilitudine,*Paul.*lib.3.cap.22. totum oculi corpus unà cum tunicis ac humoribus bulbum appellat.*

*Bunias,Bunion,Napus,*Nauet.

Buxus, Bouis.

*Butomus,*Ionc de quoy on fait les cabas.

Bryon, ſignificat Muſcum *arborũ,* De la mouſſe: *&* Muſcum *eũ,quo lapides in mari & fluuiïs(ut* Co-

lumellæ uerbo utar)muſcantur,quē AEtius uocat Hypnum & Sphagnon.Eſt & Bryon,uilloſa quædam congeries in plantis & earum floribus,ut ex Theophraſto lib.9.De hiſtor. plantarum colligere licet.

C

Cancamum, in Officinis Cacca dicitur: Actuarius uocat Lacam.

Calaminthæ Dioſcoridi tria ſunt genera, quorum primum nihil aliud,quàm uulgare noſtrū Calamentum: ſecundum Latinè Nepeta appellatur. tertiū eſt noſtra herba,Cataria,L'herbe au chat.Nicander καλαμίνθον ὑδρηλὴν,id eſt,aquaticam Calamintham ueneno reſiſtere in Theriacis ſcribit.

Cactus à Siculis, Cinara à Græcis dicitur, Artichault. Vide Athenæū lib.2.Dipnoſophiſt.& Theoph. lib.6. De hiſt.plantar.

Calitrychon, eſt Adiantum album. plura in Polytrichon.

Caltha,Gallicè Soulcie,quaſi Solſequie. Nā cum ſolis ortu aperitur,& cum occaſu clauditur. hanc Virgilius luteolo colore tinctam cecinit,& Columella flauentia lumina Calthæ ſcribit.

Cannabis, Du chanure. Cannabis erratica ſimilis eſt Eupatorio.

Cacalia, Officinis Lilium conuallium. Gallicè, Grand muguet.Quidam putant eſſe Cancamum Galeni: Paulus tamē non Cancamū,ſed Cancamo ſimilē Cacaliā ſcribit.alij dicunt ſemen eſſe Carui agreſtis.

Capnos uel Capnios,Fumeterre. Sic dicitur,quòd eius ſuccus oculis infuſus,eis noceat,fumi modo.

Capparis,Cappres.

Carus uel Carum, uel, ut recentiores quidã Græci, Carnabum uel Carnabadium, Des carottes: *Officinæ* Carui *uocant.*

Cardamum, Creſſon alenois. *Vide Naſturtium.*

Cardamine, Creſſon qui viẽt es ruiſſeaulx. *quæ herba nihil aliud eſt, quàm Siſymbrium aquaticum.*

Cardamomum, Graine de paradis. *Itali uocant* Melligretam.

Caryõ baſilicũ, Nux *regia*, *Iuglãs pſica*, Vne noix.

Caryon myriſhcon, id eſt, Nux *unguentaria: uulgò* Nux moſchata.

Caryophillon, Clou de Girofle.

Carduus, ſimpliciter eſt Artichault. *Et is duplex eſt, Satiuus, qui* Artichault *Gallicè dicitur: hunc uerò nonnulli, propterea quòd figura imitetur nucem pineam*, στρόβιλον *appellant. Agreſtis eſt* Chardonnette. *Carduum autem aduerſus uenenata uim habere* Ni*cander author eſt.*

Carpinus eſt inter genera Aceris, Gallicè, Charme.

Caſia ſyrinx antiquorum, eſt noſtrum Cinnamomum, id eſt, noſtra Canella.

Caſſutha, uulgò Podagra lini, Goutte de lin, c'eſt vne petite herbe qui croiſt parmi le lin, & le ſuffocque.

Catanãce, Pate de loup, *aliĳ* Biſtortã: *Catanãce autẽ dicitur* παρὰ τὸ κατ᾽ ἀνάγκην, *quòd cogat ad amorẽ.*

Caucalis, Perſil baſtard. *In Officinis quibuſdam dicitur* Pimpinella hirſuta.

Cenchron, & Cenchros, Milium.

Centaurium maius uſitur in hortis D. Vaſſei medici Pariſienſis: uocatur perperã in Officinis Rhapon-

ticum: inuenta autem eſt hæc planta à Chirone Centauro Herculis ſagitta uulnerato.

Centauriũ minus Plinio propter multam amaritudinẽ, Fel terræ dicitur. Olim in Gallia ea plãta Exacũ dicebatur, quòd omnes corporis morbos per aluum abigeret, quaſi ἐξάγον. uulgus adhuc ex eo uocat Sacotin. Nomen autem habet à Chirone Centauro.

Cepa, κρόμμυον, olim Vnio dicebatur, unde Gallicum nomen, Oignon. Ea capitata ſi ſit, Marſica cepa dicitur. Athenæus lib. 9. Dipnoſ. ſcribit κρόμμυον dici παρὰ τὸ τὰς κόρας μύειν, id eſt, à claudendis oculis. Nam dum à nobis ſcinditur, oculos claudimus, lachrymáſque fundimus: unde Lachrymoſa cepa Columellæ dicitur. Ceparũ autem diſcrimina ex nationibus lege apud Theophraſtum, lib. 8. De hiſt. plantarum.

Cepa canina, eſt Ampelopraſſon, id eſt, Porrum uineale.

Cepæa, Portulaca aquatica uulgò dicitur.

Ceraitis, à quibuſdam Fœnum Græcum, id eſt, Senegré. Vide Buceros.

Ceraſus, Ceriſier.

Ceraſia, Guiſnes doulces.

Ceraſia Actiana, Guiſnes noires.

Ceraſia Aproniana, Guiſnes fort rouges.

Ceraſia Cæciliana, Guiſnes fort rondes.

Ceraſia acida, Griotes.

Ceratonia, arbor eſt cuius fructus Latinis ſiliquæ uocantur.

Chamæacte, Humilis ſambucus, Latinè Ebulus, Hieble.

Chamæceraſus, authore Aſclepiade quodam Myr-

leano apud Athenæũ,*lib.*2.Dipnoſ. *in* Bithynia *naſcitur,cuius fructus edentiũ caput tentat nõ minus,quàm uinũ.Quod idem tribuitur mimecylis,id eſt,fructui arbuti,quem* Itali *nunc* Ceriſes d'oultre mer *appellant.*

Chamæcypariſſus, Humilis *cupreſſus: uulgò* Parua cypreſſus *dicitur,quæ nihil aliud eſt,quàm* Abrotonum *fœmina: quam plantam* Gallicum *uulgus appellat* petit Cyprez.

*Chamæciſſos,*Hedera *terreſtris.*

Chamædrys,Quercus humilis,& Trixago, Cheſnette,ou de la Germandree.

Chamælea,eſt Parua *olea:in* Officinis *appellatur* Mezereon : *tamen multis non placet eſſe* Mezereon Meſuæ, *ſed id potius quod dicitur* Linum *ſylueſtre, quod in quibuſdam locis* Galliæ *dicitur* Gentil bois.

Chamæleon præſertim niger,eſt folijs ſimilibus Cinaræ,ſed ſpinoſioribus:in Officinis *autem quibuſdam dicitur* Cardopatium, *&* Carduus ſuarius, *quòd ſues,ſi in polenta exhibeatur,interimat.*

Chamæleon albus, non habet caulem, ſed è medio foliorum complexu ſtatim à radice caput exerit,breui pediculo fultum, & denſioribus ſpinis echinatum, in quo flores emicant purpuraſcentes, & ſe in pappos diſſoluentes:ſemen autem non eſt diſſimile Cnico*:frequens eſt in neglectis agris,& in montibus,ob id* ὀρεινὸς *à* Nicãdro *dicitur.In quibuſdam* Officinis *dicitur* Carlina,*à uulgo appellatur* Chardouſſe.

Chamæpitys, Humilis *& terreſtris pinus, Aiuga Scribonio dicitur,uulgus* Iuam Muſcatam *appellat.*

*Chelidonium maius,*Chelidoine,Eſclere.

Chelidoniũ minus,uulgò Scrofularia minor *dici-*

tur,quòd ſtrumis,quas Græcum uerbū χοιράδας *exprimentes* Scrofulas *appellant,medeatur. Quidā è uulgò* Des baſſins *appellāt. Chelidonium autē dictum eſt, uel quòd ea planta in aduentu hirundinis (ut Theophraſtus lib.8. De hiſtor. plantar. ait) floreat, uel quòd pullis ſuis, hac herba hirundines oculos reſtituant.*

Chondrilla, eſt illa Sereos ſpecies, quæ in ſegetibus floribus luteis cōſpicitur, & eſt uerum Taraxacon.

Chryſanthemū à quibuſdā putatur eſſe Des marguerites blāches, *ſed nō rectè: nam flos illi luteus eſt. uidetur autem eā planta in ripis Gētilliacis. Vel potius Chryſanthemum, eſt ea Anthemidis ſpecies, quæ folijs per ambitum luteis conſtat, ut Leucanthemum albis.*

Chryſolachanon, Atriplex, Bonnes dames.

Cicer, ἐρέβινθος, Chiches. *Cicerū autem differentiæ (ut uertit Plinius ex Theophraſto) plures ſunt, magnitudine, figura, colore & ſapore. Nigrum cicer quod &* κριὸς, *id eſt, arietinū, quòd in eo producta oſcilla arietini rictus imaginem efficiant, uocatur: Galli id genus appellant* Chiches. *aliud genus dicitur Columbinum, quo per hyemem aues illæ paſcuntur: hoc & Venereū Plinius uocari ait, Columella Punicum gentili nomine appellat: id autem eſt candidū, rotundū, læue, arietino minus. Cicerculam etiā Columella Ciceris nomine cenſet, quod legumen uulgus Gallicum* Ieſſe *appellat.*

Cichoriū, eſt Seris ſylueſtris, quæ Picris dicitur, Cichoree ſauuage. *Vide Seris. Iulius Pollux ſcribit nomine Cichorij omnia ſylueſtria olera comprehenſa ab antiquis, quæ gracilia & tenuia cognominabantur.*

Cyclaminus alia, radice eſt rotunda, unde nomen habet, folio hederæ infernè ſuppurpuraſcente, & ſu-

pernè uireſcente.Alia emittit radiculas ſurſum ſuper-nacuas & inutiles.Latini Cyclaminũ Rapum *&* tuber terræ *appellant,uulgò* Panis porcinus *dicitur.*

Cicuta,*κώνειον*,Cigue.*Cicutæ famam auxerunt* Athenienſes: *nam ſucco eius ad mortem in publicis iudicijs utebantur: uenenata eſt enim potio,ut eſt apud* Nicandrum *in* Alexipharmacis.

Cydonia *malus*,Vne coingnaciere.*Dicta eſt autẽ* Cydonia*(authore* Q. Sereno*)quòd è* Cydone Cretæ *inſulæ urbe aduecta ſit.*

Cinnamomum, *uel ipſis indigenis quid ſit ignoratur.Noſtra enim* Canella *eſt uera* Caſia *antiquorum.*

Cinara; Artichault : *à puella quæ in eam plantam mutata eſt.*

Cynoſbatos,*Rubus canis*,Eſglantier.*De hoc dicetur in dictione* Rubus.

Cynogloſſon, *Lingua canis, eſt planta ſimilis* Orchanettæ *noſtræ,ſed eſt ſine caule. non quidem* Lingua canis *herbariorum uulgarium : nam uerum* Cynogloſſon *folio eſt molli, uenoſo, latiuſculo, lanugine molli:caneſcit,& in ſabuletis naſcitur.*

Cypariſſus, Cyprez. *Pilulæ cupreſſi dicuntur* Coni, *unde* Coniferæ *cupreſſi apud* Virgilium . Marcus Varro *Galbulos uocat;Græci eas uocãt* σφαίρια κυπαρίσσου.*Grammatici annotant dictam eſſe* παρὰ τὸ κύειν παρίσους τοὺς ἀκρεμόνας, *id eſt, quòd pariles fructus & ramos pariat.*Lege Ruellium.

Cyperus:*tota planta eſt* Souchet.*Sunt qui* Galangã *ſylueſtrẽ uocant.Cornelius* Celſus Iuncum *quadratũ,* Plinius Iuncum *triangularẽ & anguloſum appellat.*

Cyperis, radix cyperi, præſertim ea quæ oblongæ

oliuæ ſimilis eſt, præcipui in medicina uſus.

Cypirus, paluſtris planta, Gladiolus à Gaza uertitur, à cultellati folij figura.

Circæa, planta dodrantalis, Solani folijs, fruticoſa, ſemine hirſuto, uulgari nomine caret. nomen autem à Circe habere uidetur.

Cirſion, Vide Bugloſſum.

Ciſthus, frequẽtiſſima eſt in Gallia Narbonenſi, ubi ea nõ aſſurgit ſupra hominis altitudinẽ: ex huius plantæ radice exiſtit uelut fungus Hypociſtis dictus: ex quo contuſo fit Hypociſtis Pharmacopolarũ. Dicitur autẽ in ea regione planta hæc, & in montibus Senenſibus & Lucenſibus, lingua canina, De la garine. *In altero genere Ciſthi eſt ros quidã pinguis, caprarũ, hanc plantã depaſcentium, barbis inhærens, qui dicitur Ladanum.*

Cytinos, uocamus futura mora: quare prima germinatio unde promittimus nobis malũ Punicum, eſt Cytinus: alij uolunt Cytinum florem mali Punicæ ſatiuæ, Balauſtium uerò agreſtis: uox autem hæc deduci uidetur à nomine κύτος, quod captum & ambitum ſignificat. nam Cytini in Punicis dicti ſunt, quòd ſuo ambitu & captu futurum iam pomum intra ſe contineant, & quaſi conceptos acinorum fœtus ad maturitatem complectantur.

Cytiſus, caule eſt longo, craſſo, ut braſſica: folio trifolij pratenſis. Quærendus eſt in alpibus: flos eius tam magnus eſt, ut ſatis ſit capræ paſcendæ in unum diẽ. eius autem laudes lege apud Columellam lib. 7.

Clematis daphnoides, Vinca peruinca Plinio, uulgò Du liſſeron, De la peruenche.

Clinopodium, folijs eſt ſerpilli, floribus in geniculis

imitantibus florē Marrubij, quidam uocāt Pulegium *montanum:uox ad uerbum ſignificat* Pedem *lecti,quē hæc planta figura imitatur.*

Clymenum,uulgò Saponalis,*&* herba Cypria:*Plinius ſcribit inuentum à rege Clymeno.*

Cnicus,uel Cnecus, Officinis Cartamum *uocatur,* Saffran ſauuage,& baſtard.

*Cocalus Hippocratis,*La pomme de l'artichault. *Quidam ex Latinis uocauerunt echinum illum ſiue capitulum* στρόβιλον,*quòd nucem pineam referat. Columella totam plantam uocat Cinaram.*

*Coccus tinctoria,*κόκκος βαφική,*ſpecies eſt Ilicis humilis,quæ in Gallia Narbonenſi frequentiſſima eſt,ubi* Vermeillon:*ab alijs* Eſcarlatte *dicitur: Arabes uocant* Kermes,*unde Cramoiſinus color,quaſi Kermeſinus.*

*Colchicum,*Mort a chien.

Colymbades oliuæ, quæ puræ,id eſt, ſine accerſita commendatione oleo ſuo innatant,& ueluti urinabundæ fluitant. Dictæ autē ſunt ἀπὸ τοῦ κολυμβάζειν,*id eſt, urinari. Diphilus quidam apud Athenæū dicit* ἐλαίας ὀλιγοτρόφους εἶναι, καὶ κεφαλαλγεῖς· τὰς δὲ κολυμβάδας καλουμένας εὐστομαχωτέρας:*id eſt,Oliuas parum alere,& malum capiti inferre: colymbadas autem ſtomacho magis conuenire.*

Colocaſiæ uel Colocaſij nomine, totam plantam fabæ Ægyptiæ Plinius:Diphilus uerò apud Athenæum lib.2.Dipnoſophiſt.ſolam radicem intelligit.

Colocynthis,colocynthidos, Courge ſauuage,Coloquinte.

*Colocyntha hortenſis,Cucurbita,*Courge.

*Colutea,uel Colytea,*Baguenaudier.

Conferua,eſt herba uilloſæ denſitatis atque fiſtuloſæ:ea autẽ inuenitur enatãs fluminũ uadis,ſpongiæ referens imaginem. uulgus Spongiam fluuialẽ uocat. Nomen ex eo inuenit,quòd præſentaneum ſit(authore Plinio) remedium aduerſus fracta oſſa,quæ cum per poron glutinantur,conferuere à Celſo uocem Græcam Hippocratis κρατυνέσθαι exprimente,dicuntur.

Conyzæ utriuſque folia ſunt oliuæ ſimilia, hirſuta,pinguia: in maiore,caulis duorum cubitorum altitudine attollitur: in minore,pedem æquat. Theodorus Gaza apud Ariſtotelem lib. 5. De hiſtor. animalium, uertit Pulicariam. quo loco Ariſtoteles polypum à ſaxis,niſi admota cunila,cuius odorem ſentiat,non poſſe auelli tradit. Quem locum Plinius lib.10.cap.70,exprimens, Conyzam, Cunilam interpretatur. Dicitur uulgò Herba pulicaris,Herba contra peſtẽ,& Herbe de ſainct Roch.Nicander in Theriacis & Alexipharmacis,ueneno reſiſtere ſcribit.

Cõſiligo Columellæ & Plinij,ea eſt plãta,quæ nũc à uulgo Gallorũ Pomelea, quaſi Pulmonea dicitur, quòd remedium ſit præſens aduerſus pulmonum uitia:hac enim utuntur ueterinarij medici in affectibus pulmonum. Quidam herbarij Patam leonis uocant.

Conuoluulus, ἑλξίνη κισσάμπελος, folijs eſt hederæ longè minoribus, & in mucronem turbinatis, & herbas alias ſuo reptatu inuoluit:uulgus Campanulam, & du liſet appellat: in Officinis Volubilis dicitur: quidam & Liliaſtrum uocant. Nam (ut Plinius ait) Conuoluulus,eſt rudimentum naturæ lilia facere condiſcentis. ἑλξίνην autem ἀπὸ τοῦ ἕλος καὶ ξένος deducunt, quaſi dicas paludum hoſpitem.

Coriandrum, κορίανον, uel κόριον, Coriandre. Nicander reponit inter uenenatas potiones.

Corylus, Couldre.

Coris, eſt genus Ericæ, Vne ſorte de Bruyere.

Cornus, Cornouiller.

Coronopus, ab alijs dicitur Capreola, ab alijs Gramẽ, quod uulgus Dentẽ canis uocat: alijs putatur herbula naſcẽs in ſyluis, folio naſcentis coriãdri: alijs uidetur eſſe Cornu cerui. Quãuis autẽ etymõ ſit Pes corui, non eſt tamẽ ea planta, quæ pro Pede corui oſtenditur.

Corruda, Vide Aſparagus.

Coſtus, apud recentiores Græcos ea herba eſt, quæ uulgò dicitur Du cocq. Ruellius putat id eſſe quod Plinius Siliquaſtrũ & Piperitim uocat, De la poyurette. Sunt qui mentham Romanam uocant, alij mentham Sarracenicam. Veteres Græci per Coſtum, radicem tantùm intelligebant, quam etiamnum habemus admodum acrem. Coſtus autem Arabum dulcis, Græcis indictus eſt, ſed κόστος γλυκὺς Actuario, Arabas imitanti, in ſecundo Dialacham dicitur.

Cotyledon, Vmbilicus Veneris. Nomen retinet. Sunt Officinæ quæ Cymbalariam uocant: uulgus Italicum Dinarellam uocat. Nomen ex eo habet, quòd folio ſit rotunditatis circinatæ, in medio cauato, acetabuli more: nam Cotyledon, acetabulum ſignificat.

Cotoneum malum, κυδώνιον. Duplex eſt: aliud minus, rotundius, & acerbius, quod maſculum uocamus: Gallicè, Coing franc: aliud longius, maius, & minus acerbum, Coingnaſſe. Galenus autem, ea mala uocat Struthia: & lib. 2. Alimentorũ, Struthiomela, a cauſe qu'ils reſemblent a vng oeuf d'Autruche.

Cratæogonum, Curage *uocatur à Gallis, à multa acrimonia qua urit. Nomen ex eo habet, quòd uiri & fœminæ ſemini dominetur.*

Crategon, Aquifolium, Houx.

Crithmon ſiue Crithamon, Batis Plinio (unde etiã-num Baticulam Ligures uocant) & Olus cordum Columellæ dicitur. Creſte marine. *Huius herbæ conditu-ram lege apud Columellam lib.13.cap.13.*

Crinon, Latinè Lilium, Lis.

Crocus, Saffran.

Crocodilium, nomen retinet. Ruellius omnino arbitratur eſſe eam herbam quam Carlinam appellant.

Croton eſt Ricinus, id eſt, palma Chriſti. Sic autem dicitur, quòd ſemen τὸν κρότωνα, id eſt, uermiculum referat qui canibus hæret, quem uulgus Gallorum Tiquam *appellat.*

Cucurbita, Courge.

Cucurbita cameraria, quæ facili & admodum flexibili ramorum curuitate tecta, operit pergulas.

Cucurbita anguinalis, creſcens in multã longitudinẽ.

Cucurbita ſomphos Græcis dicta, coactæ breuitatis, digitali craſſitudine, & in ſaxoſis naſcens, à nobis Barbara & marina dicitur.

Cucurbita hortenſis, κολοκύνθη dicitur, quam Athenæus & σικύαν à Nicãdro in Georgicis appellari ſcribit. ſed Grammatici hoc eſſe diſcrimen inter κολοκύνθην & σικύαν eſſe uolunt, quòd κολοκύνθη, cucurbitam rotundam & in globum tumentem ſignificat: σικύα uerò teretem & in longitudinem extenſam.

Cucumis ſatiuus, Concombre.

Cucumis ſylueſtris, uulgò Cucumis Aſininus,

Anguineus:*cuius ſuccus Elaterium dicitur.*

Cucumis,Græcè σίκυον uel σίκυς. quanquam σικύον nomine multa genera Græci ueteres comprehēderunt, nempe quæ aut cartilagine aut cute foris obducta, in oleribus extra terrā creſcunt: poſteriores tamen σίκυν, id eſt cucumerem ſimpliciter dixerunt,quem nos priuatim modo cucumerem uocamus: adiecta autem peponis uoce,hunc quem noſtra ætas priuatim peponem nominat,σίκυν πέπονα appellantes.

*Cuminum,*Commin.

*Cunila Græcè Thymbra,eſt Satureia,*Sarriette.

Cynoſorchis,Latinè teſticulus canis,quod nomē uulgus retinet. dicitur & Serapias, à Serapi AEgyptiorum Deo,*propter magnam laſciuiam,qua is Deus Canopi colebatur.*

*Cyphi,ferè reſpondet noſtræ auiculæ Cypriæ,*c'eſt quaſi vng meſme perfun que l'oiſelet de Cypre. Hoc *ſuffitu AEgyptij ſua numina ſibi placabant. Eius autem compoſitio eſt apud Dioſcoridem,Galenum, & Plutarchum,*De *Sacris Iſidis & Oſiridis.*

D

Dacrydion,à recētioribus Græcis dicitur ea lacrhyma,quæ funditur à radice Scammoneæ,uulgò Diagrydion *corruptè dicitur.*

*Dactyli,*Dactes,& Figues royalles. *Symeon Sethi multa ex ueteribus Græcis de Dactylorum natura collegit:tu eum commentarium adito.Nicander in Alexipharmacis tradit palmæ fructum cum lacte ſumptum mederi hauſtæ bupreſti.*

Damaſonium,Plinio Aliſma,ab alijs uulgò Plantago aquatica,*ab alijs fiſtula paſtoralis dicitur.*

Daphnoides,Laureola.

*Daucus,uel Daucũ neutro genere,*Carottes,ou Panets ſauuages: *quod intelligendũ eſt de primo genere Dauci nobis frequẽtiſſimum, quod eſt folio fœniculi.Nam ſecundum apij,tertium uerò coriandri folium habet,omnia tamen Dauci genera ſunt odorata.*

Dipſacus,uulgò Labrum Veneris,Virga paſtoris, Chardon de bonnetier. *Dictus eſt autem Dipſacus,* παρὰ τὸ ἄκος τῆς δίψης,*id eſt,à remedio ſitis.Nam in foliorum cauitatibus aquam habet,qua ſitim ſedat.*

Draba,aliàs uulgo uocatur Araba.*Apud quoſdam herbarios dicitur Naſturtium Orientale, & Babylonium:apud alios Cuminum ſylueſtre.*

*Dracunculus,*δρακοντία,*uulgò* Serpentaria. *Arum & *δρακόντιον *appellari exiſtimat Theophraſtus,*διὰ τὸ τὸν καυλὸν ἔχειν τὴν ποικιλίαν,*id eſt,propterea quòd eius caulis uarius eſt.*

Drupæ ſunt baccæ oliuarũ,maturitate nigreſcentes, uoce à Græcis deducta,qui eas δρυπεπεῖς *appellant.*

Dryopteris in ueterum quercuum muſco naſcitur, uulgò Oſmunda regalis, *uel potius* Filicula . *Nam pro polypodio legitur.*

*Dios anthos,*Coquelourdes.

E

*Ebulus,Chamæacte,eſt humilis Sambucus.*Hieble.

Echiũ, herba eſt ſimilis Anchuſæ & Bugloſſo,adeò ut nonnulli uocent Bugloſſum ſylueſtre,uulgò dicitur herba Hircina. *Deducitur à nomine* ἔχις,*id eſt,uipera,aduerſus cuius letalẽ ictũ(ut Nicander in Theriacis ſcribit)ualet.quo loco hæc plãta multis uerbis ab eo authore deſcribitur. Plinius tamen ſic dictum putat,*

quòd eius ſemina uiperinis capitibus ſimillima ſint.

Elaphoboſcum,Latinè Pabulum *cerui. Quidã* Galli *uocant* de la Falouze. *Apud quoſdam herbarios dicitur* Gratia Dei. *Dicitur & hæc planta* Ophioctonon, *quòd ea cerui ſe arment aduerſus ſerpentes.*

Elatine,folijs helxines, *niſi quòd ſunt minutiora & ſcabriora:campeſtre* Rapiſtrũ, Raue ſauuage. *Quidam putant eſſe* Gramen Parnaſium, *ſed falſò.*

*Elaterium,*Vide Cucumis *ſyluestris.*

*Eleliſphacos,*Saluia,*quam* ἀγθίεντα, *id eſt,medendi uiribus præſtantem,uocat* Nicander *in* Theriacis.

Elichryſon, uel Heliochryſon Dioſcoridis, *eſt* Galeni *&* Pauli *Amarantus luteus,qui in* Officinis *dicitur* Stœchas citri: *planta frequẽs eſt in* Gallia Narbonẽſi. *Dicitur autẽ* Heliochryſon, *ꝙ ad ſolis repercuſſum,comantibus in orbẽ florũ folijs fulgorem auri præ ſe ferat.*

Elleborus albus à flore & radice alba, Niger *contrà:Latinè* Veratrum, Verart, *&* Ellebore, Niger *innocenter ſumitur.*

Empetrum,uel Epipetrum, *ut* Aëtius, *folio eſt roriſmarini, ſed craſſiore & latiore, naſcens in rupibus & ſaxis ad mare,ut promontoriorum crepidines ferè hac herba ueſtiãtur:*Perſe pierre *uulgò dicitur,ꝙ ſaxa penetrare uideatur.Ea herba in hortos iam tranſlata eſt,expetitúrque in acetarijs,quòd ſapore ſalſo ſit.*

Ephemerum illud non δηλητήριον, *ſecundum* Galenum *eſt* Iris *ſyluestris,quod ab alijs putatur eſſe* Hemerocalles, *ab alijs* Lilium *conuallium,ab alijs* Grand muguet *dicitur.*

Ephemerum aliud Colchicum, *quo die ſumptũ fuerit(ut nominis ipſa ratio oſtẽdit)interimit.*Colchicum

autem à Colchide *ſolo natali dictum eſt, cuius antidota extant apud* Nicandrum *in* Alexipharmacis.

Epimelis, *eſt uera* Meſpilus *noſtra,ut ait* Muſa. Hippocrates γυναικείων α.i. *primo de morbis mulierũ, fructum huius arboris* ἀμαμηλίδα *uocat*, *ut* Galenus *in gloſſis eiuſdem exponit.*

Epiroticis *malis putantur reſpondere noſtra* Orbicularia *poma*,Pommes de capendu.

Epithymum *ſecundum* Dioſcoridem *&* Græcos, *eſt flos è* Thymo *duriore, &* Satureiæ *ſimili.* Secundum Arabas *eſt* Cuſcuta *thymo innata*, *& ueluti capillus quidam ruber circa herbas innaſcens, ut circa linum naſcitur* Cuſcuta,*quæ dicitur* Linobanche,*quaſi linum ſuffocans*. Eadem *naſcitur circa* Orobum, *& dicitur* Orobanche. Innaſcitur *&* Satureiæ *ſeu* Thymbræ:*& dicitur ab* Actuario Epithymbrũ. *Cæterum uox* Epithymum *ſignificat aliquid in* Thymo *naſcens.*

Equiſetum,Vide Hippuris.

Erica,ἐρείκη,Bruyere.

Eryngium *uel (ut* Plinius *loquitur)* Erynge, *eſt ex genere aculeatorum,* Græci *quidam* ἑκατοκέφαλον *dixerunt,quod nomen uulgus retinuit*,Centum capita *eam plantam appellans, quòd infinita capita in ſtellas ducta habeat.* Nicander *in* Theriacis Eryngiũ *uenenis reſiſtere affirmat.*

Eryſimũ Latinè Irio *uel* Trio*(ut quædã* Pliniĳ *exẽplaria habent) uel* Trionũ*(ut* Gaza *uertit apud* Theophraſtũ*)herba eſt quæ à quibuſdã herbariĳs dicitur* Sinapi *ſylueſtre.*In *locis quibuſdã* Galliæ *dicitur* Tortella.Itali *uocãt* Erucã nobilẽ.*frequẽs autẽ eſt in uallis urbis.*Eſt *& fruges,quã uulgus* Blé Sarrasin *appellat.*

Eruca, εὔζωμος, Roquette. *εὔζωμος autem dicitur, quòd multa eius ſuauitas ſit (ut Plinius ait) in condiendis opſonijs.*

Erithrodanum uulgò Rubia tinctorum. Garance. *Gaza uertit* Rubiam.

Eruum, Græcè Orobus, Des ers. *Santones legumen quoddam appellant* Garrobe, *nomine (ut arbitror) ab* Orobo *deducto : ſed id non omnino ſimile eſt* Orobo *Dioſcoridis.* ὄροβος ἑφθὸς βοῦς λιπαίνει *(authore Dioſcoride) id eſt, Orobus coctus boues ſaginat. quod innuiſſe Virgilius uidetur hoc uerſu,*

Eheu quàm pingui macer eſt mihi taurus in eruo.

Euonymos ſiue Anonymos putatur ea arbor eſſe, quæ dicitur uulgò Fuſaria, Du fuſain, *quòd fuſi ad nendum ex ea arbore comparentur. Coqui etiam uerucula trāſfigendis lardo carnibus ex ea conficiunt. Eius ſiliquæ uulgò uocantur* Scrota ſacerdotum. *Sunt qui eam arborem anagyrin eſſe contendant.*

Eupatorium, Agrimoine: *nomen habet (ut author eſt Cicero) ab Eupatore rege. Dicitur & Hepatorium & Hepatitis, quòd hepati præcipuè medeatur.*

Euphroſynum, *Vide Bugloſſum.*

F

Fagus, φηγὸς, Fouteau, ou Fayant. *Sunt qui uocant* Du heſtre. *Eius glandes nucleis haud abſimiles, cute triangula incluſæ, Gallicè dicuntur* Des fannes.

Far rutili coloris, fortaſſe illud eſt quod à Columella Vermiculum dicitur. Vulgò Frumentum rubrum *dicitur.* Blé de Poulle.

Far candidius, quod putatur eſſe Cluſinum Columellæ, rura noſtra uocant Blance. *Vtrunque uulgò*

uocatur Blé barbu.

Farrago, miſtura ex ſecali & tritico, Meſture.

Ficus, Figuier.

Ficus AEgyptia, Idæa, Pelagica, & Alexandrina, quia non uſuntur apud nos, ideo nomen eis inditum non eſt. De Sycomoro dicemus ſuo loco.

Filix, Fougiere.

Filicula, Polypodium quercinum præſertim.

Fœniculum, Fenoil, *μάραθρον.*

Fœniculum ſylueſtre, in Officinis, Fœniculum agreſte : *& quia ſatiuo longè maius eſt,* Hippomarathron *dicitur.*

Fœnum Græcum, Vide Buceros.

Fragum, Fraize . *Neſcitur adhuc quo nomine arbor hunc fructum ferens Græcis dicta ſit, niſi Rubus Idæus humilis ſit.*

Fraxinus, Freſne, *μελία Græcè : hæc arbor apud Homerum celebratur, quòd materia ſit maximè idonea conficiendis haſtis.*

Frumētum, quicquid ariſtas mittit, & per hyemem in herba eſt.

Fumaria, Græcè καπνὸς, Fumeterre.

Fungi, μύκητες, Champignons. *Fungi autem omnes, præter βωλίτας, id eſt boletos, & quos ἀμανίτας Pauli AEginetæ ætas uocabat, damnantur à medicis.*

G

Galeopſis, quæ uulgò Herba cataria *pingitur, uidetur eſſe Vrtica mortua, Labeo: alij putant eſſe Agripalmam: In Officinis dicitur* Scrofularia maior, Ficaria, Millemorbia. *Nomen habet à Muſtelæ aſpectu.*

Galbanum, χαλβάνη, ſuccus eſt ferulæ naſcentis in

Syria:nomen retinet.Suo odore ſerpentes fugat,ut Nicander *&* Maro *cecinerunt.*

Galion, herba tenui radice,longa, rubente,caulibus gracilibus, floribus luteis, paruis, ſuaue olentibus,decuſſatis, ut ſit ſimilis Aparinæ,*unde dicitur uulgò* Aparine parua, Aſpergula minor,*uulgò etiam dicitur* Florata. *Sic nominatur, quòd (ut ait* Dioſcorides*) in contrahendo lacte coaguli uicem habeat.*

Gallicentrum Ruellij, *uidetur eſſe* Horminum *Græcorum.*

Geniſta,Genez, *σπάρτιον*.

Gentiana,Gentiane:*naſcitur plurima in quibuſdã locis* Galliæ.*Sic autem nominata eſt à* Gentio Illyriorũ *rege. Dicitur &* Aloë Gallica,*ob radicem multũ amaram.frequens eſt in* Alpibus *ad montem* D.Bernardi.

Geranij prima ſpecies uulgò dicitur Acus paſtoris:*ſecunda*,Pes coruinus.*Nomen habet* ἀπὸ τῦ γεράνου, *id eſt, à grue . Nam gruini capitis ſimilitudo in ſummo eius plantæ capitulo uidetur.*

Gerontopogon,id eſt,Barba ſenis,uulgò Barba ſacerdotis,*uel* Barba Dei.

Gethyum,*Cepa non capitata*,Ciboule.

Geum,ſiue Gethys,Mors a diable. *In aliquibus locis* Galliæ *dicitur* Salmonde:*ac ſi Sanamundã dicas.*

Gith, *Græcè* Melanthiũ,*uulgò* Nigella Romana, Nielle,Poiurette,*à piperis ſapore.*

Gingidiũ, Cerefolium,Cerfueil, *quaſi* χαιρέφυλλον, *quòd folijs luxuriet.*

Gladiolus, Græcè ξιφίον, Glayeul: *folio eſt minore quàm* Iris:*Theophraſtus ex eo nominatum putat,quòd eius folia enſem referant.Gaza apud Theophraſtum*

nterdum pugionẽ uertit. Columella *Gladiolum Narciſſi, uocat narciſſi folium, gladioli formam habens.*

Glaſtum, Græcè Iſatis, Guede, ou Paſtel.

Glaux, oſtenditur folio ſimili Glycyrrhizæ. uideretur uerò omnino eſſe planta ea, quæ uulgò Mala domus *dicitur, niſi quòd Glaux eſt herba maritima.*

Glycyrrhiza, Latinè Dulcis radix, Ragaliſſe.

Gnaphaliũ, uulgò Cottonaria: *alij uolunt eſſe Herbam cruciatam. Dicitur autem Gnaphalium (authore Galeno) ex eo quòd ἀντὶ τῶν γναφάλων, id eſt, pro tormentis uti liceat. Nam eius folia multa lanugine obducta ſunt. Officinæ uocant* Centumoculum.

Gongylis, uel Gongyle, Latinè Rapum uel Rapa, Rabe. *quæ in immẽſam craſſitudinem in quibuſdam locis creſcit, ut rectè olim γογγυλίδας Lacedæmonij γαστέρας (ut ſcribit Apollas apud Athenæum) uocarint.*

Gramen, uulgò Dent de chien, *quòd genicula radicis eius figura & albore caninum dentem referant.* Vide *Agroſtis.*

Goſſipiũ & Xylon Plinij, Arbre portãt le Cotton.

H

Halicacabus, Veſicaria Halicacabus à Plinio, Alquequengi *ab Arabibus dicitur, Galli* Baguenaudes. *Vide Solanum.*

Halimus, Aureo Plin. quibuſdam putatur ea arbuſcula quæ in ſepibus creſcit, Blanche putain *uulgus appellat: ſed eos falli ex hoc coniicimus, quòd Halimus ſalſo (ut Plinius ait) ſapore ſit, unde nomen inuenit.*

Haſtula regia, Vide *Aſphodelus.*

Hebenus, Hebene.

Hedera, κισσὸς, Lierre, *ſiue ea muris, ſiue arboribus*

hæreat,ſiue humi naſcatur.

Hedyoſmos, uidetur eſſe ea Mentha *hortenſis,quæ caule eſt ſatis craſſo: ea enim odoratiſſima eſt.* Nam *odor plãtæ (ut ait* Plinius*)fecit,ut eam herbam,quæ* μίνθη *prius dicebatur,*ἡδύοσμον *Græci uocarent.*

Hedyſarum, Securidaca, Cornuette. *quibuſdam dicitur* Cepa *marina.*

*Helenium,*Enula *campana.*Nomen ex eo *inuenit, quòd(ut ait* Homerus*)*ex Helenes *lachrymis in* Helena *inſula nata ſit,cuius radicem ſiquis comederit,omnium dolorum obliuiſcitur.*

Helxine,Celſo Herba *muralis dicitur,uulgò* Parietaria,*quòd muris adnaſcatur:dicitur etiam* Vræolaris, *quòd urcei ea extergeãtur.*Parietaire.*Nicãder in* The*riacis* Parthenij *primùm,mox* Helxines *facta mentione,utranque contra uenenata laudauit.*Q*uidã affirmant nomen deduci* ἀπὸ τοῦ ἕλκω, *eò quòd aſperitate ſua, tenaci nexu ueſtes, quibus hæſerit, ad ſe trahat: quanquam aliud uocis huius etymon ſcripſimus in uoce* Ciſſampelos.

*Helxine ciſſampelos,id eſt,*Hedera *uinealis,uulgò* Volubilis vinealis.

*Helioſcopius,*Species *tithymali,folio portulacæ,naſcens in ruderibus ac uineis, & comas ſuas cum ſole circumagens.*

Heliotropium præſertim maius,uulgò Herba cancri,*quòd flores in caudæ cancri ſimilitudinem inflectantur,putatur à quibuſdam eſſe* Cichorium *agreſte, cuius flores cærulei ſunt. neque ea eſt herba, quam uulgò* Soulcie *dicimus.* Nomen *ex eo habet,quòd folia eius ſolem ab* Ortu *in* Occaſum *ſequantur.* Celſus

ob id herbam ſolarem appellat.

Hemerocalles, *uulgò* Liliũ ſylueſtre, *uel* marinũ.

Hemionitis, *uulgaris* Scolopendria: *Lingua autem ceruina uidetur eſſe magis* Phillitis. *Sic dicta eſt* Hemionitis, *quòd muli ea delectentur.*

Heſperis, *uulgò* Herba Gallica. *Sunt qui uocant* Gi roflee: *quòd Caryophyllum oleat.*

Hyacinthus, Oignon de bois, ou Vaſſiet. *Hyacinthi duplices ſunt, albi & cærulei, ut ex hoc carmine Columellæ colligere licet,*

Necnon uel niueos uel cæruleos hyacinthos. *Sed albi ita intelligendi ſunt, ut palleſcere incipiant cum adoleſcunt. Cærulei ab eodem Columella dicuntur, & hyacinthi cæleſtis numinis, id eſt cærulei, & Iridem numen cæleſte colore referentes. Nicander in Theriacis ſcribit Hyacinthum puerũ, quum Apollini colluderet, ab eo, diſco ex imprudẽtia interfectum, atque ex pueri cruore, Apollinis commiſeratione, herbã enatam eſſe. Alij dicunt hunc florẽ ex Aiacis ſanguine natum, interpretantúrque de eo Virgilianum illud,*

Dic quibus in terris naſcantur nomina regum

Inſcripti flores. *De hac re uide librum* 13. *Metamorphoſeos Ouidij. Pauſanias florem qui natus ſit extincto Aiace apud Salamina, credi refert editum primùm nõ hyacinthum, ſed literis hyacintho ſimilem uideri, ex candido rubentem, & lilio minorem.*

Hydropiper, Piper *aquaticum, planta eſt geniculata, flore ſpicato, in quo eſt ſemen Piperi ſimile: alijs uidetur Perſicaria illa acris: alijs ea planta, quæ pro Eupatorio uſurpatur.*

Hieracium *præſertim maius*, Eſpece de Cichoree

ſauuage. *Quidam herbarij Cichoreã luteam aut croceam uocant. Nomen ex eo inuenit, quòd ἱέρακες, id eſt accipitres,* Gallicè Sacres, *ſucco huius herbæ(ut Plinius ait)oculorũ obſcuritatem diſcutiant. Apuleius ſcribit aquilam ſe in altum alis tollentem, ut rerũ naturã certius contempletur, ſylueſtrem lactucam euellere, eiúſque ſucco, oculo magnam claritatem comparare.*

Hieraciũ minus, in quibuſdã Officinis dicitur Dens leonis: *in alijs* Barbuta, Taraxacon, *&* Altara.

Heptaphyllon, Tormentilla.

Hyoſcyamus, Vide *Altercum.*

Hypericum, Millepertuis.

Hippogloſſon, putatur à Ruellio Bonifacia Italorũ. Quidam affirmant eſſe eandem plantam cum Lauro Alexandrina. In *quibuſdam locis Galliæ dicitur* Lingua pagana: *ſignificat ad uerbum Linguam equi.*

Hippolapathum, La parelle, La patience. *In qua uoce, ἵππο auget, quaſi dicas magnum Lapathum: ut etiam in ſequenti dictione.*

Hippomarathrum, Magnum fœniculum ſyluèſtre, & Erraticum.

Holoſtium, uel (ut alij ſcribunt) Holoſteon, Molle *gramen, uel* Denticulus *canis. Nominata eſt hæc planta κατ᾽ ἀντίφρασιν, quòd ſit ſine duritie.*

Horminum, Toute bonne, Horuala. *Planta autem hæc duplex eſt, ſatiua & agreſtis.*

Hyſſopus, Iſope.

I

Iaſminum, Iaſmin: *ea herba nuper ex Italia aduecta eſt: ab Actuario autem Zambacus dicitur. unde oleum Zambacium dictum eſt.*

Ilex glandifera, quæ gerit glandem uulgari ſimilem, ſed multò efficaciorem glandibus quercus. Ea autem Ilex *rara eſt in* Gallia.

Ilex conifera, duplex eſt: alia Quiſquilium dicta eſt, gerens coccum baphicum, id eſt, granum tinctoriũ, Eſcarlatte, *quæ frequens eſt in* Gallia Narbonẽſi. *Alia dicitur* Aquifolia, *Gallicè* Du houx. *Sunt qui referunt* φελλόδρυν, *id eſt, ſubiferam arborem, ad ilicem.*

Intybus uel intubus, uel σέρις *eſt nomen cõmune quo* Scariolas, Ambubaias, Cichoria, Endiuiã *intelligimus.* Virgilius *per -amaris intuba fibris, intellexit, authore* Hermolao, *genus illud intubi, quod* πικρὶς *dicitur.*

Inula, uide Helenium.

Iouis barba, Vide Aeizoon.

Iouis glans, putatur eſſe caſtanea, quæ à Galeno *dicitur* τὸ κάςανον.

Irio, Vide Eriſimum.

Iris, Flambe: *ſic dicitur à multiplici colore quũ ſpectatur in uno flore.* Flambe *autem Gallicè appellatur, quòd maximè excalefaciat.*

Iſatis (ut Cæſar *ait) à* Barbaris *ſua corpora eâ herba tingentibus* Glaſtum *dicebatur.* Vitruuius *lib. 7. uidetur luteã uocaſſe.* Antiquiores Græci & Latini *inter ſylueſtres* Lactucas *eam numerarunt.* Plinius *longiſſimè de ea egit cap. 7. lib. 20.* Tinctores *nũc habent craſſiorem farinam* Iſatidis, *quam uocant* Guedam, *& nobiliorem, quam paſtellum appellant.*

Iſopyrum, eſt genus Phaſeolorum, *folio aniſo ſimili, ſemine guſtu referente* Melanthium.

Iuglans nux, Noix commune. *Dicitur nux* Indica *ab* Actuario *in* Diaſatyrio.

Iuncus,σχοῖνος,*quòd ex eo funes fiant:multiplex autem eſt,unus craſſitudine & magnitudine inſigni,fungoſáque medulla,in aquis uiuens*,Holoſchœnos,*Plinio* Mariſcus *à magnitudine,ut ficus* Mariſcæ, *dicitur. alius ex quo fiunt ellychnia quē* Scirpum *appellamus. Alius eſt* Melancranis,*id eſt, capitulum nigrum habens,gerens fructum racemorum cohærentium modo. Additur his* Oxyſchœnos,*id eſt acutus iuncus,qui nihil aliud eſt quàm iuncus marinus.*

Iuniperus,Geneure,ἄρκευθος,*uel* ἀρκευθίς. *Gummi Iuniperi. ab* Hermolao Barbaro *dicitur* Vernigo: *Galli* Vernix *appellant,quod in uſu multo eſt ſcriptoribus & pictoribus.*

L

Labrum Veneris, ἀφροδίτης λουτρόν: *uide* Dipſacus. *Duplex eſt hæc planta: Satiua, qui eſt* le Chardon de bonnetier:*Syluestris,uulgò* Virga paſtoris.

Lactuca ſatiua,*Græcè* θρίδαξ,*uel* θριδακίνη:*à recentioribus Græcis* μαρούλιον,Laictue.*Theophraſtus Lactucarum tria genera ſcribit*,πλατύκαυλον,καὶ στρογγυλόκαυλον,καὶ τρίτον,τὸ λακωνικόν:*id eſt,unum lati caulis*(ὥς' ἐνίοις χρῆσθαι καὶ θύραις κηπουρικαῖς, *id eſt,adeò ut hortorū oſtiola ex his fiant*)*alterum rotundi caulis: tertium Laconicum. Hæc herba eſt multum ſalubris, quod his uerſibus Columella confirmat,*

Iámque ſalutari properet lactuca ſapore,
Triſtia quæ releuet longi faſtidia morbi.

Ibicus Pythagoræus apud Athenæū hanc plantam à Pythagoræis ἄνουχον *uocatam ſcribit, quòd frigiditate ſua homines* πρὸς τὰ ἀφροδίσια ὀκνηρούς *efficeret.Cui nō diſſimile eſt quod Callimachus apud eun-*

dem authorem de Venere *ſcripſit, quæ* Adonin *mortuum lactucæ folio texit.*

Lactuca *ſeſſilis*, Capitata, Laconia, Laictue pômee. *Sunt aliæ* Lactucarũ *tum à colore, tum à genere apud* Columellam *differentiæ, quas ex authore ipſo petito.*

Lactuca *ſylueſtris, ſponte naſcens, uulgò dicitur* Taraxacum: *alij, meo quidem iudicio rectè, pro ſylueſtri* Lactuca, *eam herbam accipiũt, quæ* Endiuia *uera dicitur.* Alij Chondryllam *lactucæ ſylueſtris etiam ſpeciem eam uolunt eſſe, quam* Gallicè Laicteron *nominamus.* Lactuca *autẽ, authore* Palladio, *ex eo dicta eſt, quòd lacte, bono eo quidem, & ad multa utili, præſertim ſi ex ſylueſtri eductum fuerit, abundet.*

Ladanum *nomen retinet in* Officinis. *Eſt autem is ſuccus, quo capræ, dum* Ciſtum *fruticem depaſcuntur, barbas ac uillos imbuunt: unde poſtea homines depectunt, quod* Ladanum *dicitur.*

Lampſana, Sanue. Hoc *olere (ut* Plinius *ait)* Cæſariani *milites ad* Dirrhachiũ *uixere, eíque in triumpho iocularibus carminibus exprobrauere.*

Lanaria *herba*, Græcè Struthion, *uulgò* Herba fullonum: & *in* Officinis Saponaria. *hac planta ſic utebantur antiqui ad lanas œſypo repurgandas, ut quæ eo ſudore repurgatæ non ſint, à* Græcis ἀςρούθισοι *dicantur.*

Lappa *maior*, προσώπιον, Perſonata: *quòd ex ea perſonæ fierẽt in theatris*, Glouteron, *uulgò* Bardana.

Lappa *minor*, Vide Arction. *Habet ea herba echinos, inhærentes ueſtibus.* Des graterons.

Lapathi *primum genus uidetur id eſſe, quod uulgò* De la patience *dicimus. Secundum genus eſt* La-

pathum rotũdum *uulgò dictum, magnitudine mediũ inter* Oxalidem *&* *Hippolapathũ. & id uidetur eſſe* Rhabarbarũ *Cartuſianorũ.* Tertiũ *genus eſt* Oxalis Turonica, De l'Ozeille de Tours. *Quartum eſt uulgaris noſtra* Oxalis, noſtre Ozeille commune. *Lapathũ autem dicitur* ἀπὸ τοῦ λαπάζειν, *id eſt, inanire & uacuare. Omnium ſiquidem generum* Lapathi *folijs decoctis aluus mollitur.* Rumex *Latinè dicitur quo nomine propriè noſtra* Oxalis *appellanda eſt.*

Laſer, & Laſerpitiũ, σίλφιον, Beniouin, *quod ex* Cy*renaica prouincia olim præſtantiſſimũ aduehebatur, unde Catullus Cyrenas laſerpiciferas appellauit.* Et *Palladius laſer, opon Cyrenaicũ uocat, quãquam* ὀποῦ *nomine laſer* κατ' ἐξοχὴν *intelligimus.* Hodie *è* Taprobana *maris* Indici *inſula omnium maxima (ut ait* Ludouicus *Romanus patricius) optimum conuehitur.*

Lathyris, uulgò Cataputia minor, *Eſpurge. Sunt qui putent eſſe* Tithymali *ſpeciem, tum quòd ſimilem ei ſuccum habeat, tum quòd eodem modo purget.*

Lauer, Græcè Sion: Berle, *Homerus cũ apio in aquis naſci canit,* Ἀμφὶ δὲ λειμῶνες μαλακοὶ σίυ, ἠδὲ σελίνου.

Lens, ſpecies leguminis, Græcis, quia edendo eſt, φακὸς ἐδώδιμος *dicitur,* Lentille.

Lens paluſtris, etiã Gallico nomine Lẽtille *dicitur.*

Leontopetalon, uulgò Patta leonis: *Gallicè* De la pommelee: *Itali* Papauerculum *uocant.*

Lentopodion Ruellio putatur eſſe Cruciata *noſtra, alijs* Calendula: *frequens eſt in hortis. tritum autem olet ſinapi, & illius ac piperis acrimoniam habet.*

Lepidium, uulgus Gallorum, Paſſe rage *uocat.* Paulus *AEgineta* Lepidium, Iberidem, *&* ἀγριοκάρδαμον

eandem plantam facit.Cæterũ Lepidium dictum eſt, quòd cuti impoſitum, tam ualidè exulceret, ut à cute, λεπίδες, *id eſt, ſquamæ pellantur,quod Columella in carmine ſuo cecinit:*

Deiectura quidem fronti data ſigna fucorum,
Vímque ſuam iccirco profitetur nomine Graio.

Vtebatur eodẽ antiquitas,quod etiamnũ tota AEgyptus & Syria ſeruat ad adijciendum lacti acorem, conficiẽdúmque id quod Oxygala,Id eſt,lac acidum Græci uocant.lege Columellam lib.13.cap.8.

Leucacantha, ſpecies cardui,folia lactucæ habentis,maculis albis conſperſa,appellatur uulgò Carduus beatæ Mariæ.

Leucoion Dioſcoridis, eſt noſtra Gariophillata, noſtre Giroflee.*Officinæ autem Mauritana uoce* Kiri *appellant:quanquam luteum tantùm hoc nomine appellandũ quibuſdam placet. Leucoion Theophraſti Maſſario eſt,quod circa Natalem* C H R I S T I, *etiam ſummis frigoribus floret paſſim in ſyluis,nunc etiam in hortis . Cæterum quanquam uox Leucoion albam uiolam tantùm ſignificat , tamen hoc nomine omnes alij colores indicantur.*

Libanotis, Roſmarin: *ſic dicitur quòd* λιβάνου, *id eſt thuris,odorem habeat.*

Liguſticum,quibuſdam placet eam eſſe herbã,quæ uulgò De la leueſche *dicitur,ſed rectius dicemus Liguſticum ignorari.Nam Smyrnium noſtræ Leueſchiæ magis conuenit.*λιγυστικὸν *uel cũ Galeno* λιβυστικὸν,*Leonicenus & Muſa uocant Radicem imperatoriam.nomen autem à Liguria inuenit,quæ ea planta ſic olim abundabat,ut eius ſemine pro pipere uteretur.*

Liguſtrum, Du troeſne. *In Hetruria nunc corruptè Luuiſtrum.*

Lilium, Lis, *Iunonia roſa.*

Liliaſtrum, Lilium ſylueſtre, Hemerocalles, *uulgò* Lilium marinum.

Limonium, Beta *ſylueſtris*, Bete de pré, & ſauuage: *proximè accedit ad* Elleborum.

Linozoſtis, uulgò Mercurialis: M. *Cato hac herba in deijcienda aluo uti præcipit.* Græci *eam* ἑρμοῦ πόαν *ex eo appellaſſe creduntur, quòd numinis cuiuſdam ui, fœmina tum trita, tum pota, aut poſt purgationes fœminarum genitalibus appoſita, ut fœminæ concipiantur, faciat: maſcula uerò contrà, mares.*

Linum, Lin.

Lyſimachia, uulgò uocatur in quibuſdã locis Corneola, *in alijs* Falſia aquatica. *in alijs locis* Galliæ *dicitur* Chaſſe boſſe, *quòd multum efficax eſſe aduerſus peſtem credatur: frequens eſt in* Cenomanenſi *agro.* In *aliquibus locis etiã dicitur* Salicaria. *Appellatã autem à* Lyſimacho *rege alij ſcribunt, alij uerò ex eo nomẽ inueniſſe putant, quòd diſcordantibus iumẽtis, iugo ab antiquis impoſita, eorũ aſperitatem coerceret.*

Lithoſpermon, uulgus herbariorum Milium ſolis. Galliçè Grenil, *uox ad uerbum ſignificat* Lapidoſum *ſemen.*

Lolium, Vide *AEra.*

Lonchitis, à uulgo herbariorum dicitur Lanceolata, *quod etiam Græcum nomen indicat.*

Lotus arbor, Aliſier: I*tali uocant* Amarenum Pongeranum. *huius fructus deſcribitur ab* Homero *libro* 9. Odyſſ.

Lotus herba,putatur eſſe Trifolium *minus quod naſcitur in pratis.*Deſcribitur *alia* Lotus *ab* Athenæo *libro* 14.Dipnoſophiſt.

Lupinus, θέρμος,Lupin,*amariſſimus eſt:ob id triſtes* Lupinos Virgilius *appellat.*

*Lupus ſalictarius,Lupulus,*Houbelon.

Lychnis ſatiua præſertim, Roſa Græca *uel* Græcula Plinij. *à* Gaza *apud* Theophraſtum, *Lucerna conuertitur.*In *quibuſdam locis* Galliæ *appellatur* Caryophyllata ſylueſtris,Giroflee ſauuage. *Alia rura uocant* Chandelle de noſtre dame. *Lychnidem autem ex eo argumento appellauerunt* Græci, *quo nautis in mari ſæpe uiſum piſcem* Lucernam *ueteres* Romani *uocauerunt, ignea per os exerta lingua tranquillis noctibus relucentem.*Nam *noctibus hic flos fulgere uidetur, & ignis quodam fulgore uidentium oculos in ſe conuertit.*

Lycopſin quibuſdam placet eſſe Cynogloſſon *herbariorum. herba eſt ex* Anchuſarum *genere, quanquam* Plinius *ſeorſum à reliquis anchuſis de* Lycopſi *egit,quod ante &* Nicander *fecit.*

*Lygos,*Latinè Vitex,*Agnus caſtus,* Gaza *uertit* Amerinam.*Lygos autem ex eo dicitur,quòd maximè lenta & flexilis ſit:quanquam nomen lygos* Græcis *commune eſt omnibus, quibus in opere ruſtico ad uincula utimur. Agnum autem appellarunt, quoniam in* Theſmophorijs, *Cereris ſacro, quod* Athenis *à mulieribus fiebat,caſtitatem cuſtodientes mulieres folijs eius cubitus ſibi ſternerent, expertæ,aut à peritioribus doctæ uiticem calore ſuo inflationes ſoluere,ideóque* Veneris *impetus facilè inhibere.*

M

Malobathrum, *folium ſimpliciter olim à Græcis dictum eſt, ut ex Plutarchi commentario, quòd bruta ratione utuntur, colligere licet, à qua appellatione Malobathrinum unguētum, foliatum Martiali dictum eſt: nunc folium Indicum dicitur. Lingua uerò Mauritanorum* Tembul *dicitur.*

Malicorium, Teſta mali granati.

Malua, μαλάχη, uel μολόχη, quod nomen Columella in horto retinuit, Maulue. *Nomen autem à mollienda aluo habet, unde molles maluæ Martiali dicuntur. Hæc herba folia ad ſolem circumagit, unde Helioſtrophos ab Apuleio dicitur.*

Malua ſatiua, Roſe d'oultre mer: *δενδρομαλάχη, id eſt, arboreſcens malua, dici poteſt.*

Malus ſerotina, Pommier tardif.

Malus præcox, Pommier haſtif, *qualis eſt quæ Perſica Trecanica fert,* Peſches de Troye, & Auantpeſches.

Malus agreſtis, Pommier ſauuage.

Malus generoſa, Pommier franc.

Malus inſita, Pommier enté.

Malus bifera, Pommier de deux portees.

Malus Cydonia, vng Coignier.

Malus Armeniaca, vng Arbricotier.

Malus Perſica, vng Peſchier.

Malus Punica, vng Grenadier.

Malus Medica, vng Orangier.

Malus citrea, vng Citronnier.

Mandragoras, Gallicè Mandragore, Mandegloïre. *Qui Mandragoram quotidie circunferunt Argytæ,*

iactántque tanto periculo effodi humana forma, ignaræ plebi eam oſtendentes, ex uno à Pythagora nomine anthropomorphos ei indito, mẽdacij ſui occaſionem arripuerunt. Neque enim uox illa aliud, quàm humanæ formæ plantam ſignificat. Nam duas aut tres radices inuicem complicatas in modum crurum humanorum habet. Acceſſit & Pythagoræ Columella, qui in carmine ſuo ita cecinit:

Quamuis ſemihominis ueſano grámine fœta
Mandragoræ pariat flores, mœſtámque cicutam.

Non defuerunt illis etiam in iactanda, cum foditur Mandragoras, religione Theophraſtus in Græcis, Plinius uerò in Latinis, quorum commentarios adito.

Mandragoras, mas, dicitur μόριον: fœmina, θριδακίας: Hermolaus Barbarus refert Mala inſana, Pommes d'amours, ad Mandragoram.

Marathrum, Fenoil.

Marrubium, πράσιον: nomen retinet in Officinis, & apud uulgus. quanquam in locis quibuſdam Marrouche appellatur.

Marum à quibuſdã putatur eſſe herba ſimilis Origano: quibuſdam placet eſſe herbam, quæ uulgò Maſtic dicitur.

Meconium, Papauer, Pauot.

Melanthiũ, Nigella Romana, Vide Gith. Nielle, ou Poiurette, à ſapore piperis. Nomen habet à nigro flore, quum tamen cæruleũ habeat, ſemen uerò nigrum: unde rectius μελανόσπερμον diceretur.

Melanthium ſylueſtre, Nigellaſtrum, Githago, Des aleſnes.

Melliſſophyllon, De la meliſſe: dicitur & Citrago

quibuſdam, quòd trita citri odorem referat.

Melilotos, *Serta campanica* Catonis, *Sertula* Campana Celſi *&* Plinij Melilotus.

Mentha, μίνθη: De la mente. *Vide* Hedyoſmos. *Dicitur &* Balſamum.

Menthaſtrum eſt folijs lanuginoſioribus, & ſimile eſt Siſymbrio, *id eſt* Menthæ *aquaticæ.*

Meſpilus, ſecundum Dioſcoridem, *arbor eſt aculeata, ferens tricoccum fructum, qualis eſt quæ fructum* Azarolum Neapolitanis *dictum profert.* Meſpilus *autem noſtra eſt uera* Epimelis Dioſcoridis.

Myagrum, μελάμπυρος, De la Cameline. Blé frimé. *Frequens eſt in* Campania.

Myoſotis deſcripta à Dioſcoride *longè differt ab Alſine noſtra, quam uulgus* Mourron & Coquille de preſtre *appellat.* Nam *quæ deſcriptio eſt* Myoſotidos *apud* Dioſcoridem, Bipinellam *noſtram propemodum exprimit.*

Myrica, Tamarix, Tamarin: *Officinis,* Tamariſcus.

Myriophyllon, Millefoliũ. *Hetruria hoc nomine appellat herbam in pratis tenuẽ, à lateribus capillamẽti modo folioſam, eximij uſus ad uulnera.* Boũ *enim neruos uomere abſciſſos ea herba, addita axungia, ſolidari affirmant.* Millefueille. *Aliud eſt* Millefolium Græcis χιλιόφυλλον *inter* Sideritidas. *Eſt &* στρατιώτης χιλιόφυλλος, *quẽ docti quidam* Cuminum *ſylueſtre, quòd eius folia* Cumini *folijs ſimilia ſint, eſſe putant.*

Myrtidanum *alijs dicitur* Soboles *adnata trunco myrti, quæ alio nomine dicitur* μυρτίς. *alijs ſignificat fila quæ inuoluunt* Myrtum.

Myrtus, μυρσίνη, *uel* μυῤῥίνη, Meurte. *Murta* Catoni

& Myrta Varroni, ſunt baccæ Myrti, Græcè μύρτα, Officinæ Myrtilla uocant.

Myrrhis, ſecundum Manardum, eſt noſtrum Cerfolium, ſed id nō eſt ueriſimile. Plinius facit ſpeciem Geranij: alijs placet eſſe Pedem columbinum. Officinis dicitur Cicutaria: uulgus Gallicū uocat Perſil d'aſne. Nomen ex eo habet, quòd tota Myrrham oleat.

Morus, μορέα, Meurier.

Moſchocaryon, Noix muſcade.

Muſcus arborum, Vide Bryon.

N

Napus, βουνιας, Nauet.

Narciſſus qui hic oſtenditur, à Plinio refertur ad Liliū. Viſus eſt hic Narciſſus uiolaceo flore, qui uerus Narciſſus Theophraſti putatur eſſe. Quidam etiā Petilium florē ad narciſſum referunt. Narciſſus autem, authore Plinio, nō à fabuloſo puero, ſed à torpore, qui Græcè ναρκη dicitur, appellatus eſt. Dolores enim capitis & grauitates ſuo odore efficit. Quod ipſum Plutarchus ſcribit Sympoſ. 3. ob id Sophocles deorū ſubterraneorum coronamentum facit.

Nardus Indica, Aſpic d'oultre mer: quanquam hæc ſimpliciter Nardus interdum dicitur. appellant quidam & Nardi ſpicam, uel uno nomine ναρδόσταχυν, quòd ſit admodū humilis, & nihil niſi ſpica cum radice. Quæ hic oſtenditur in Officinis, nihil aliud eſt, quàm inanis quædam feſtuca.

Nardus Celtica, Aſpic, Lauande.

Naſturtium, κάρδαμον, Creſſon alenois. Naſturtium, authore Plinio & Varrone, dicitur à torquendis naribus: κάρδαμον autem ἀπὸ τῆς καρδίας, quòd mul-

tùm ualeat in ſyncope cardiaca, uel quaſi καρηδαμον, *quòd ui ſua & acrimonia caput tentet.*

Nepeta, L'herbe au chat. *Vide Calamintha.*

Nymphæa, Cacabus Veneris, *& Papauer paluſtre Plinij: Nenuphar uerò Arabũ. naſcitur in ſtagnis & paludibus gerens ſemen in calyce ſimili lucernæ æreæ. Creditur ſic quondam dicta fuiſſe, quòd aquoſa amet loca.*

Nux auellana, Corylus, vng Couldre.

Nux iuglans, vng Noyer.

Nux Græca, Amandier.

O

Ocymum, recentioribus Græcis βασιλικὸν, *quod nomen retinuimus,* Baſelic *eam herbam uocantes. Sic autem quibuſdam dicitur à naſcendi celeritate: ſiquidem tertio à ſatu die emicat. Quod tamẽ uerius Ocymo pabuli & farraginis generi,* Dragee aux cheuaulx *uulgò uocato conuenire uidetur. proinde ſunt qui Columellam ſequentes Ozimum ſcribunt,* ἀπὸ τοῦ ὄζω, *quod redolere ſignificat, quoniam herba tota ſuauiſſimum ſpirat odorem, à quo baſilica utique & regia domo dignum Baſilicum appellatur.*

Ocymaſtrum, Ocymoeides, uulgò Potularia, Iaſia alba, Baſelic ſauuage.

OEnãthe in Officinis dicitur Filipẽdula, *&* Saxifraga rubea. *dicta eſt OEnanthe, quòd cũ uino floreat.*

Alia eſt OEnanthe, Flos uitis ſylueſtris.

Olea, Oliuier.

Oluſatrum, Vide Hippoſelinum.

Onobrychis nomen retinet. ſignificat ad uerbum Aſini delicium.

Ononis, *Vide Anonis.*

Onoſma eſt ea Anchuſæ ſpecies, quæ eſt ſine folijs & caule, & cuius radix rubet.

Ophioſcorodon eſt Allium ſylueſtre, ut quod oſtenditur ex uitibus & pratis. Ad uerbum ſignificat Anguinum allium: in quibuſdam Officinis dicitur Vrſinum allium. *Lege Scorodon.*

Orchis, Vide Satyrium.

Origanum, Mariolaine d'Angleterre, *alij* Mariolaine baſtarde. *Sunt qui Satureiam ſemper uirentem referunt ad Origanum. Plinius uocat Cunilam capitatam.*

Orbiculata mala Varronis uidentur eſſe noſtra poma Capenduta.

Oryza, Ris.

Ornus nomen Gallicum non habet: à quibuſdam dicitur Freſne champeſtre.

Orobanche Erui angina à ruſticis dicitur, Tigne. *Quidam Cuſcutam uocant, uide Epithymum.*

Orobus, *Eruum*, Des ers *in Gallia Narbonenſi. Vide Eruum.*

Oſyris, *uulgò* Linaria maior & minor.

Othōna, *uidetur eſſe* Memintha *Pharmacopolarū.*

Oxalis, *Vide Lapathum.*

Oxyacantha, *uel Oxyacāthus*, *ut Theophraſtus in Officinis* Berberis: & *uulgò*, Eſpine vinette. *ad uerbum ſignificat Acutam ſpinam. Frutex* Ribes *Arabibus dictus*, & *Gallico ſermone* Grozelier rouge *appellatus, huic eſt congener.*

Oxytriphyllon, *uulgò dicitur* Panis cuculi: *in Officinis* Acetoſum triphyllon, & Alleluya *dicitur.*

P

Paliurus putatur à Ruellio Aulbeſpine,*ſed falſò. Nam tranſlatus eſt huc ex Italia Paliurus acutis adeò ſpinis, ut uerum eſſe comperiamus quod de eo à Virgilio & Columella ſcriptum eſt. hic frutex in Narbonenſi Gallia dicitur Aruagas.*

*Palma,*Palme,φοῖνιξ,*quæ uox Græca arborem & fructum, quem Suetonius in Claudio Palmulam uocat,ſignificat. nomen autem habet à colore pomi:*φοινικεῖν *enim &* φοινίζεσθαι,*puniceo colore rubere eſt.de Dactylus uide ſuo loco.*

Panaces,ad uerbũ ſignificat ualens aduerſus omnes morbos:quod nomen,quanquã cõmune eſt Centaurio, Liguſtico, Tithymallo,Origano,tamen propriè tribuitur Panaci.Non eſt ueriſimile,plantã quam Galliċe Panez *dicimus,eſſe Panaces:tamẽ Panaces Aſclepium magnam habet ſimilitudinem cum noſtris Panacibus.*

Panaces Chironiũ ab Apuleio dicitur,Inula cãpana.

*Panicũ,*Du panic,ὁ ζύμος,*uel ὁ* μελίνος.*Theop.Latini ei nomẽ à paniculis,in quibus ſemẽ eſt,indiderũt.*

*Papauer ſatiuum,*μήκων ἥμερος,Du pauot.*Ferũt Cererem non ad cibũ,ſed ad leuandum ſomno pro amiſſa filia dolorẽ,papauere uſam fuiſſe,& in luctus fortunæque ſuæ memoriam mortalibus id oſtendiſſe. quod frugis maleficium ſenſit Virgilius,ita canens,*

Vrunt lethæo perfuſa papauera ſomno.

*Papauer erraticum,*μήκων ῥοιάς.*Rura uocant* Coquelicoz,ou Ponceau.*Papauer rhœas à Græcis dicitur,quòd flos uel leniſſima aura agitatus fluat.*

*Papauer corniculatum,*μήκων κερατίτης,*nomen retinet in Officinis.*

Papauer ſpumeum μήκων ἀφρώδης, *uidetur eſſe hu millimum genus papaueris. Spumeum autem dicitur, authore Galeno, quòd totum album ſit, & ſpumeum.*

Pardalianches, in quibuſdã Officinis dicitur Vua inuerſa & Vulpina : *alijs uidetur uulgò dicta* Luparia. *uide Lycoctonum.*

Parietaria, Vide *Helxine.*

Paronychia putatur eſſe quibuſdam ea, quam Itali à folijs noctu lucentibus, Lunariam *appellant.*

Parthenium eſt ambiguum apud Græcos: aliquando enim, ut placet Hieronymo Trago, eſt Anthemis, Camomille: *aliquando Mercurialis: aliquando Parietaria, ut Celſo & Gazæ, qui muralem Parthenion interpretãtur: quibuſdam placet eſſe Matricariã*, Eſpargoutte: *alijs dicitur Cotula fœtida. hîc accipimus Parthenium pro* Matricaria & Eſpargoutte.

Paſtinaca hortenſis, σταφυλῖνος κηπαῖος, Carrotte.

Paſtinaca ſylueſtris, σταφυλῖνος ἄγριος, *nihil aliud eſt, quàm Daucus*, Paſtenade. *Cæterũ obſeruandũ* σταφυλῖνον *uel* ἀσταφυλῖνον *ſimpliciter, Græcis ſignificare ſatiuam Paſtinacam, quomodo Columella canit:*
Lætetur, mollémque ſinum ſtaphylinus inumbret.
Sylueſtrem autem ſignificant adiectione nominis ἄγριος, *uel nomine* δαύκου *exprimunt.*

Pẽtaphyllon putatur Laoniceno, Manardo, & Ruellio ea planta, quæ nunc à nobis Tormentilla *dicitur, cui Pentaphylli deſcriptio conuenit.*

Pæonia, Piuoine, Roſe noſtre dame. *Multùm ualet mas præſertim, aduerſus Epilepſiam.*

Peplos, uulgò Reueille matin des vignes. *In quibuſdam Officinis dicitur* Eſula rotunda.

Pepo eſt uox communis, qua intelliguntur fructus qui maturitate ſua mites ſunt, & amiſſa ſoliditate ſua flacceſcunt & tenereſcunt, à uerbo πεπαίνεσθαι, id eſt, matureſcere: tamen propriè eſt quem uocamus Pepon & Surpepon. *Sunt &* Melopepones *à mali rotunditate, Columellæ dicti, quos* Melones & Sucrinos *uulgò uocamus.*

Periclimenum, uulgò Caprifolium, Matriſylua, & Vinciboſcum, Volucrum maius.

Perſonata, Vide *Lappa.*

Petaſites à Petaſo dicitur, quòd eius folio caput operiri nō ſecus ac galero poſſit. Nomē *retinet in Officinis.*

Petilius flos poteſt eſſe noſtrum Oeuillet d'Inde.

Peucedanū, uulgò Fœniculum porcinū. *Appellatum eſt autē à Pinu, quæ Græcis πεύκη dicitur, cui folio par eſt, unde Latini poſteriores Pinaſtellū uocauerūt.*

Phace, Vide *Lenticula.*

Phalangium à nobis ignoratur, niſi ſit herbula, quæ paſſim oſtenditur albo flore, folio Alſines, ſed lanuginoſo. Nomen *ex eo inuenit, quòd Phalangiorum morſibus medeatur.*

Phaſiolus, Vide *Similax.*

Phœnicobalanus, Dactylus maturatus in ſole: nam nomine βαλάνου, id eſt, glandis Græci palmæ fructum etiam comprehendunt.

Philanthropos, uide Aparine.

Phillitis alijs uocatur Rumex *muralis, alijs Oſmunda: ueriſimilius eſt eſſe Linguam ceruinam.*

Phu, Valeriana *maior.*

Picea, πεύκη, Pin communeement moindre que le Pin qui croiſt par les iardins. *Vulgò* Pinaſſe.

Phlomus, Verbaſci, in Officinis Tapſus barbatus. *Sunt qui Candelam regis, Candelariã, Lanariámque nominent. uulgus Gallicum appellat* Bouillon blanc. *Græci ex eo ei nomen indiderunt, quòd ea planta pro Ellychnijs uti poſſimus: nam caules pingui aliquo illiti pro lucernis nobis eſſe poſſunt.*

Phlomis, Lychnis, Thryallis, uulgò Cãdelaria, *quòd ex ea fiant ellychnia.*

Pinus, πίτυς, Pin.

Pityides ſunt nuclei qui ſunt in nucibus pini, & piceæ arboris.

Pinaſter, ςρόϐιλος, πεύκη, Pin ſauuage.

Piper, πέπερι, Poyure.

Piperitis alijs Piper Indicum dicitur: alijs Cardamomi genus putatur.

Pyrethrum, uulgò Pes Alexandrinus. *Nomen ab ignea & cauſtica ui habet, quia manſu ſaliuam potẽtius, quàm pro caloris modo elicit, unde Saliuaris quoque Latinis dicitur.*

Pirus, Poirier, ἄπιος: *fructus*, ἄπιον, ὄγχνη, *uel* ὄχνη: *quæ duo uocabula poſtrema ſignificant potius ſylueſtre pirum,* παρὰ τὸ ἄγχειν, *à ſtrangulando.*

Non habemus nomina Ceritijs, Calculoſis, Lolianis, Laurijs, Mileſijs, Myrteis, Orbiculatis, & alijs innumeris quæ apud Columellam ſunt, reſpondentia pira: ſed coacti ſumus nomina à figura, ſapore, & interdum à loco fingere, Bonchreſtiana, Mariana, Muſcata, Bicipitia, Turbinatiora, Martiniana, Finora, Bergamotia, Strangulanea.

Piromela, Pommes poires.

Piſtacia à Pharmacopolis uocantur Phiſtici. Nican-

der in Theriacis *uocat* Pſittacia *, quæ aduerſus ſerpentes ualere dicit.* Viſitur Piſtacium *in hortis* D. Cardinalis Bellaij.

Pityuſa *Actuarij uidetur eſſe* Turbith, *uel* Turpetum Meſuæ. Turbith *autem* Serapionis *&* Meſuæ *uidetur* Tripoliũ Dioſcoridis. Turbith *uerò illud, quod eſt in* Officinis Pharmacopolarum, *uidetur eſſe radix* Tithymalli *myrtitæ.*

Plantago, ἀρνόγλωσσον, *Lingua agni*, Plantain.

Plantago minor, uulgò Lãceolata, Arnogloſſum Officinarum *eſt plantago ea, quæ habet folia rotundiora & hirſutiora.*

Platanus, Vng plat, De la plane. *Sic appellata uidetur à foliorum latitudine.* Viſitur *nunc pulcherrima* Platanus *prope ædem* D. Hilarij *apud* Pictauos. *Summa huius arboris olim commendatio fuit, ſolem æſtatibus arcere, per hyemes admittere.*

Polemonia, uel Polemonium, *à quibuſdam putatur eſſe* Ambroſia *uulgaris, id eſt* Saluia *ſylueſtris*, Saulge de bois. *In quibuſdam* Officinis *dicitur*, Behen al bum. *Hæc herba cognita eſt* Cenomanis, *peſtifugam eam putantibus. Quibuſdam placet dictam eſſe hanc herbã à certamine, quod reges de eius inuentione inierunt: alijs ex eo, quòd pugnet aduerſus uenena.*

Polygonon fœmina creſcit in aquis, folijs eſt pini, & geniculis caudæ equinæ.

Polygonatum mas, uulgò Sigillum Salomonis. *Nomen ex eo habet, quòd radix frequentibus geniculorum nodis tumeat. Inueniuntur duo genera, alterum folijs latioribus, alterum multò anguſtioribus.* Itali *uocant* Fraxinellam.

Polygonon mas, Sanguinaria: In *Officinis* Centinodia *&* Corrigiola *appellatur. Dicitur &* hîc herba Sancti Innocẽtis: *appellata autem ita eſt à multis geniculis,quibus nodoſa eſt.*

Polypodium, folium habet Filicis. Dicitur autem Polypodium,quòd in radice multos cirros polypodum modo habeat.

*Polium à canitie dictum eſt.Herbula enim eſt in ſummo canitiem quandam habens. Vocabatur autem à Romanis,authore Scribonio Largo,Tinearia. Nam, ut ait Theophraſtus,*πρὸς σῆπας τοὺς ἐν τοῖς ἱματίοις ἀγαθὸν:id eſt,*bonum eſt aduerſus tineas quæ in ueſtibus ſunt.amarum enim uſqueadeò eſt,ut cum Græci ſcriptores maioris amaritudinis indicatione aliqua uti uellent,à Polio exemplũ ſumerent,ſempérque id* βαρύοσμον,id eſt,*grauiter olens appellarent.Nicander in Theriacis aduerſus uenenata laudat. Affertur nunc è Gallia Narbonenſi Polium, canos hominis in ſummo pendentes, præſenti quadam imagine oſtendens.*

Polytrichon eſt Adianti *ea ſpecies,quæ ſimilis Filici folia lenticulæ habet.Nomen retinet quod ex eo inditum eſt ei,quòd capillos multos & denſos faciat,eorúmque defluuia expleat.*Vide *Adiantum.*

Pomus,Pommier.

Poma Serica,ſiue Sirica Columellæ,& Galeni Zizipha,in Gallia Narbonẽſi Guindola *uocantur,Pharmacopolæ* Iuiubas *uocant.*

Poma petiſia,poſſunt eſſe noſtra poma Paradiſiana.

Poma purpurea Columellæ,poſſunt eſſe noſtra poma De rouueau.

Poma illa Máliana, Mariana,Claudiana,Melap-

pia, Appiana, Picena, Tiburtina, Amerina, Corinthiaca *uix ſibi nunc reſpondentia nomina habent.*

Poma noſtra ſunt Capenduta, Ratelliana, Renetia, Paſſipoma, Paradiſiana, Franlzetura, *& ſimilia.*

Populus duplex: alba quæ Græcè λευκὴ *dicitur: nigra quæ* αἴγυρος, *ut* Dioſcorid. *uel* αἴγιρος, *ut* Galen. *de qua iam dictũ eſt in dictione* AEgirus. *utraque* Gallico *nomine dicitur* Peuplier. *Sunt qui &* Tremulam *dictam arborẽ, id eſt* Tremble, *ſpeciẽ populi eſſe uelint.* Ex *populo alba fluit, ut quibuſdã placet, lachryma,* ἤλεκτρον *Græcis dicta, Latinis* Succinum, *Gallis* Ambra.

Portulaca, ἀνδράχνη, Pourpié, *quaſi dicas* Poullepied. *Nam ſerenus hanc plantam* Pulli *pedem appellat, quòd ea præſertim quæ in uineis naſcitur, figura pedem pulli gallinacei referat.* Vide *Andrachne.*

Poterium, ut deſcriptum eſt à Dioſcoride, *uidetur eſſe* noſtre Grozelier.

Praſſium, Vide *Marrubium.*

Prunus, Prunier, κοκκυμηλέα: *fructus,* Prunũ, κοκκύμηλον. *Nicander apud Athenæum appellat* μῆλον κόκκυγος. *Quidam* κοκκύμηλα *per barbaralexin dicta putant, quaſi coquimala, propterea quòd uis præcipua deijciendi eis inſit.*

Prunus ſylueſtris, Vng prunelier. *Hanc arborem* Virgilius *ſpinum uocaſſe uidetur,*

-ſpinos iam pruna ferentes. *quam arborem in Aſia* προύμνον *uocatam Galenus ſcribit.*

Pruna hordeacia antiquorũ eſſe poſſunt quæ nunc cerea dicimus.

Pruna Aſinina nunc dicuntur, Des poitrons, ou Des dauesnes.

Pruna Armeniaca, Arbricos.

Pruna Damaſcena, Prunes de Damas.

Prunorum aliud eſt genus minus, quod Græci recentiores Myxon *&* Myxarion *dixerunt* ἀπὸ τῆς μύξης, *à muco & lentore, qui multus inhæret his prunis. uulgus Pharmacopolarũ nunc* Sebeſtas. *Cæterum hi acini Sebaſti ab Auguſti honore appellabantur in Syria, ut Hermolaus ſcribit.*

Pruna Iberica poſſunt eſſe quæ Pertigona *uulgò dicimus. Sunt alia nomina Prunorum uulgariũ, Prunidactyla,* Noberdiana, *& Iuliana.*

Pſyllion, Latinè Pulicaris herba, quòd eius ſemen pulici ſimile ſit, uulgus uocat, Herbes a pulces.

Ptarmice, Latinè Sternutamentaria: à quibuſdã putatur Pyrethrum ſylueſtre: alij contrà omnes notas reclamare affirmant. Ea herba ſic dicta eſt, quòd eius folia trita ſternutamenta moueant.

Pulegium, γλήχων, Pouliot. *huius herbæ cibus quotidianus in uſu ſanitatis olim erat, ut ex Ariſtophane coniĳcere licet. Cicero pro ſuauitate ſermonis* μεταφορικῶς *hac uoce utitur. Cæterum id nomen ei inditum eſt, quòd excitet oues ad balandum:* γληχᾶν *enim balare eſt.*

Punica malus, ῥοά, Grenadier.

Punicum malum, ῥοιά, Grenade.

Q

Quercus, δρῦς, Vng cheſne. *Exiſtimatur etiam ueteribus dicta Hemeris, id eſt placida. Glandes autem producit, gallas item & uiſcum, quod Galli* Du guy *appellant, Græcis autem* ἰξὸς *dicitur.*

Quercula χαμαίδρυς, petit cheſne, Germandree.

Quinquefolium, in Officinis Pentaphyllon, *quod non eſt aliud, quàm* Tormentilla noſtra. *Hoc nomine cenſetur & planta ea, quæ ſeptem folia habet, ut placet* Ruellio, Leoniceno, & Manardo. *Galenus lib. 5.* Compoſ. *Medicament. par. Eupatorium etiam quinquefolia habere ſcribit.*

R

Raphanis *Dioſcoridis, & Raphanus* Galeni *eandē plantam ſignificant, quam Celſus* Radiculam *dicit, & uulgus gallicum* Raue *appellat. Nomen autem à citò apparendo habet: nam tertio à ſatu die apparet. Cæterū* ῥάφανος *apud antiquiores Græcos pro Braſſica etiam accipiebatur.*

Raphanis *agreſtis ſapore eſt acriore, folio latiſſimo, & ſiliquas non habet.*

Radix *dulcis,* Glycyrrhiza, Ragaliſſe: Theophraſtus *lib. 9. de hiſt. plantar. eam radicem* Scythicam *uocat, quo loco eam* ἄδιψον *dici ſcribit, non tam quòd ſitim arceat, quàm quòd* Scythæ *ea, &* Hippace *decem & aliquando duodecim diebus ſine alio cibo durarent. Veteres uocabant* Argalicum, *unde in quibuſdam locis nomē* Gallicum *manſit,* Argalice. *Galenus lib. 7. Medicamēt. part.* γλυκεῖαν *ſimpliciter appellat.* Actuarius *interdum* γλυκύῤῥιζον.

Rhaponticum, *uel* Rheuponticum, Radix Pontica *à* Celſo *dicitur. Galenus lib. 7.* Cōpoſ. *Medicament. part. uocat* ῥέον ποντικόν. *Actuarius nunc* ῥέον ποντικὸν, *nunc* ῥέον βαρβαρικὸν, *nunc* ῥέον ἰνδικὸν *appellat.*

Radicula, Struthion, *uulgò* herba fullonum, Saponaria. *fuit olim ita nota, ut non deſcribatur à* Dioſcoride. *Marcellus* Struthion *putat dici à folijs, qui-*

bus imitatur paſſeres & minores alias aues. Vide La-*naria.*

Ranunculi (βατράχιον Græci dicunt) *multa illa genera nomen apud uulgus non habent, niſi quòd primum genus hîc à uulgo* Des baſſins *dicitur. Secundũ genus eſt herba* Sardoa *à* Salluſtio *dicta, & in* Officinis Apium riſus, *de quo uide* Apium. *Tertium* ἀνδύσμον, *& flore aureo, naſcens in ſyluis, apud uulgus nomen non habet. Quartum genus flore lacteo, etiam* Officinis *eſt incognitum. Quintum hortenſe ob pulchritudinem in coronamenta ueniens, à quibuſdam* Gallis Bacilles doubles *dicitur. Eſt & genus aliquod* Batrachij *globoſæ rotunditatis, & guſtus omnium acerrimi, quod quidam* Lanceolam *uocant.* Vide Batrachium.

Rapum, Rabe: *uide* Gongylis. *Græci huic radici à rotunditate nomen indiderunt:* γόγγυλον *enim* στρόγγυλον *ſignificat.*

Rapum *ſylueſtre putatur* Ruellio, *quod uulgò* Reſponſes *appellamus.*

Rhus, ῥοῦς, *alius* μαγειρικὸς, *id eſt, culinarius à* Galeno *dicitur, quòd multùm ad condienda opſonia ualeat.* Nam *eius ſuccus etiamnum in* Narbonenſi Gallia *uice omphacij eſt. Alius appellatur* βυρσοδεψικὸς, *quòd denſandis corijs propter magnam uim adſtringendi aptiſſimus ſit.* Vterque Sumach *ab* Arabibus *dicitur.*

Ricinus, κίκι, *uel* κρότων: *à uulgo* Gallorum Palma Chriſti *dicitur, in* Officinis Kerua, Manus Chriſti, Cataputia maior: *Cæterũ ex eo* κρότων *dicitur, quòd eius ſemen* Ricino (*quem* Græci κρότωνα *dicunt*) *ſimi-*

le ſit. Oleum ex ſemine elicitur, quod κίκινον *Græcè,* Latinè Ricininum *dicitur:* O*fficinæ uerò* Oleum de Kerua *uocant.*

Rhododendron, N*erium, & (ut* P*linio placet)*R*hododaphne:*O*fficinis & barbaris* Oleander:*uulgò* Ro ſago,*quòd florem roſæ ſimilem habeat.*

Roſ*marinus,*Romarin.*Eius ſemen dicitur* C*achrys.*

R*ubus,*Rõce,*βάτος,cuius hæ ſunt ſpecies:*C*ynoſbatos,id eſt,*R*ubus caninus* P*alladij:ſic dictus,quòd eius flores canum rabie percitorum morſibus medeantur, unde nomen accepit:eſt autẽ ſpinis hamatis,& altus: fructum fert longum, rubrũ,ſimilem oliuæ nucleo:intus uerò lanuginoſa habet ſemina:*Sentis Latinè *dicitur,&* Sẽ*tis canis à* C*olumella,* Eſglãtier ſans odeur *à* G*allis appellatur,quòd eius roſæ ſine odore ſint.*

R*ubus humilis,* C*hamæbatus,interdum* βάτος *ſimpliciter à* G*aleno dictus:fert mora racematim naſcentia,per maturitatem nigerrima:* βάτινα G*aleno dicta,* L*atinis autem* V*aticana.*

R*ubus* I*dæus,domeſticus præſertim:*Framboiſier. S*yluestris uerò fert parua mora, melle aërio ueſtita, quod non colligunt mora* C*hamæbathi:ex his moris fit diamoron.*E*ſt &* C*ynoſrodos,id eſt,*R*oſa canina nunc alba,nunc purpurea,& odora:*G*allicè* Eſglantier de bon odeur *appellatur. &* R*oſæ* D*amaſcenæ dicuntur,*Roſes de Damas.R*ubus ille humillimus ferens fraga ad* R*ubum* I*dæum à quibuſdam refertur.*

R*umex,uide* L*apathum.*

R*uſcus,*μυρσίνη ἀγρία, *uel(ut* T*heophraſtus)* κεντρομύῤῥινον, *id eſt, ſylueſtris & cuſpidata myrtus, quæ quibuſdam dicitur* O*xymyrſine:ex qua facimus ſco-*

e.i.

*pas illas,*Houſſouers *uulgò dictas.Scribonius* Largus *uocat hanc Scopam regiam.*

*Ruta,*πήγανον,*uel(ut* Theocritus) ῥύτη,Rue. *Plutarchus lib.3.Sympoſij ſui ſcribit* πήγανον ἀπὸ τῆς δυνάμεως ὠνομάσθαι· πήγνυσι γὰρ ξηρότητι διὰ θερμότητα τὸ σπέρμα, καὶ ὅλως πολέμιόν ἐστι ταῖς κυούσαις.*id eſt,Peganum à uiribus nominatum eſt. Concretum enim ſiccitate propter calorem ſemẽ efficit,atque omnino uterum gerentibus aduerſatur.*

S

Sabina, βράθυ,Sauiniere.*Nomen Sabinæ à regione in qua multa eſt,habet.*

Sambucus,uide Acte.

Sagapenum à Pharmacopolis dicitur Serapinum. Galenus in Antidotis ὀπὸν σαγαπηνὸν *uocat.Frutex ferulaceus, ex quo is ſuccus fluit, deſcribitur à Galeno lib.8.Simplicium.*

*Salix,*ἰτέα,du Saulx.

*Saluia,*ἐλελίσφακος,Saulge. *Nicander in Theriacis Saluiam* ἀλθήεντα,*id eſt,medicam appellat.*

*Sampſucus,Maiorana,*Mariolaine.

Sanguinaria,uide Polygonum.

Satyrium,uide Cynoſorchis.

*Satureia,*θύμβρα,*Cunila,Latiné.*Sarriette.

Scabioſa,non eſt Stœbe antiquorũ:ſed quidam uolunt Scabioſam eſſe Pſorã Aëtij. Sed eos falli ex eo cõijcere licet,quòd huius fumo arborũ erucæ non moriantur: quam tamen facultatem Pſoræ Aëtius tribuit.

Scammonia,uide Dacrydion.Cæterũ Scammonia uidetur dicta ἀπὸ τοῦ σκάπτειν,*id eſt,à fodienda & cauanda radice.Nam(ut ait Dioſcorides)liquor colligitur*

deſecto radicis capite, tum in profundo tholi modo excauata radice, ut liquor in cauum confluat, qui deinde conchulis excipitur. Cicero *dicit etiam* Scammonea.

Scandix, *herba ea eſt, quæ toties Athenis in theatro plauſum & riſum excitauit, cum in* Comœdia *lepidiſſimi poëtæ,* Dicæopolis *ex agro in urbem profectus rudis homo, ab* Euripide *eam peteret,* σκάνδικά μοι δὸς μητρόθεν δεδεγμένος. *Nouerãt enim omnes uulgare illud olus, meminerántque matrem poëtæ illius quotidie in urbem uenientem, uendito eo olere, filium in ſumma paupertate theatro & ſpectaculo educaſſe. Nec antiquæ hominis paupertati illudebant, ſed uirtutẽ in anguſtiſſima re admirantes exultabant. Nunc à uulgo* Acicula, & Pecten Veneris *dicitur.*

Scilla, *uulgò* Scipoulle, ou Charpentaire, & Oignon marin. *Pharmacopolæ* Squillam *uocant.*

Scolymos *Carduus.* Artichault. *Paulus* AEgineta *tamen &* Aëtius *ſcribunt* Cinaram *eſſe carduum domeſticum:* Scolymon *uerò agreſtem.*

Scordion, *Latinè* Trixago, *ſeu* Chamædrys *paluſtris, uulgò dicitur* Chamara. *Herbula eſt uirgulas mittens quadratas, rectas, oblongas, folia adſtringentia, florem ſuppurpuraſcentem.* Scordium *dictum eſt ab odore & acrimonia* Scorodi, *id eſt* Allij.

Scorodon, Allium, Aulx. *Sylueſtre* Allium *dicitur* ὀφιοσκόροδον: *quanquam (ut rectè conieciſſe* Marcellus *uidetur) legẽdum eſt apud* Dioſcoridem ἀφροσκόροδον, *non* ὀφιοσκόροδον. *Quod ipſum confirmant* Columellæ *uerba dictis,* Vlpicum, *quod quidam allium punicum uocant,* Græci *autem* ἀφροσκόροδον *appellant, longè maioris eſt incrementi, quàm allium.* Plinius *conuer-*

ens uerba illa Theophraſti de allio Cyprio, ποιεῖ τὸν ὄγκον ἐκπτευματούμενον, dicit Allio Cyprio in oleo & aceto trito, ſpumam multùm increſcere, adeò ut aphroſcorodon, à ſpuma, pro ophioſcorodo legendum ſit: cùm etiam ophioſcorodi nulla ſit apud authores mentio.

Scorodopraſum, quaſi dicas, Alliū porrinum. Nam Porrum & Allium ſimul eſt.

Secale, ſecalis, Seigle.

Sedum, uide Aeizoon.

Seris cichoreum, uide Cichoreum & Intybus.

Serpillum, ἕρπυλλον, Serpoulet. Nicander ἕρπυλλον νομῶον appellat, quòd per paſcua ſeſe continuè expandat. & φιλόζωον, quòd ſeipſum noua continuè ſobole & propagatione radicet. Serpit enim, à quo nomen habet.

Seſamon, σήσαμον, planta eſt ſimilis Milio, & habet ſemen ſimile Oryzæ. Italia olim erat fœcunda Seſamo, ſed deſitum eſt ſeri, quia emaciabat agros: uel, quod uerius eſt, quia ex quo ex oliuetis olei copia habita eſt, & homines cœperunt melle & ſaccaro ad dulciaria uti, negligi etiam cœpit. Vulgò dicitur Iugiolina.

Seſeli Maſſilienſe habet folia fœniculi, ſed craſſiora, & umbellam Anethi, Siler montanum dicitur. Allobroges uocant Sermontain: herbarij quidam uocant Saxifragiam maiorem.

Seſeli AEthiopicum eſt uulgaris noſtra Terebinthus, quæ uſitur in hortis D. Cardinalis Bellaij.

Sitanion ſpecies tritici trimeſtris, quod ſatum Martio menſe, tertio plerunque menſe abſoluitur. huius farina (quoniam magis emplaſtica eſt) utitur Hippocra-

*tes in uulneribus.*Lege *illius librum de* Fracturis.

Sycaminus, ἡ μορέα, *Morus arbor*, Meurier: συκάμινον, *Morum*, Meure.

Sycomorum *Galenus ait ſe uidiſſe in* Alexandria, *cuius fructus ſimilis erat paruæ fici albæ, ita ut in medio mororum & ficuum locari poſſet: unde nomen inuenit, non (ut* Dioſcorides *ſcribit)* διὰ τὸ ἄπονον τῆς γεύσεως, *id eſt, propter inefficacem guſtum, quaſi fatuam ficum.* Celſus *uocat hanc arborem dictionibus inuerſis* Moroſycon.

Sideritis, herba Iudaica *uulgò, &* Tetraic. *uidetur ſic appellata, quòd uulnera ferro facta glutinet.* σίδηρος *enim ferrum ſignificat.*

Siligo, ὄλυρα, *ſub tritico comprehenditur, ut ex* Dioſcoride *facilè eſt coniicere. quod* Celſus *confirmat his uerbis,* Firmius *eſt triticum, quàm milium, idipſum quàm hordeum, & ex tritico firmiſſima ſiligo.* Plinius *uocat etiam* Siliginem *tritici delicias: unde* Paulus AEgineta τὸ φιμώτατον τῶν ἄρτων σιλιγνίτην dixit. *hæc fruges etiamnum uidetur in* Gallia Narbonenſi, *ubi* Touzella *appellatur.*

Siliqua, *arbor*, κεράτιον, Carrubier: *fructus autẽ* Carrubes *in* Gallia Narbonenſi. *Nomen à cornu (cuius figuram exprimit* Siliqua) *factum eſt. uide* Ceratonia.

Siliquaſtrum, Piperitis, *quæ quibuſdam dicitur* Piper Indicum: *aliis placet eſſe* Cardamomi *genus.*

Silphium, Beniouin. *uide* Laſer.

Symphytum petræum *uulgare, folio eſt origani, & capitulo thymi, ſed cætera non reſpondent. tamen pro eo* Bugla *uti poſſumus. Nomen autem à glutinandis his, quæ diſciſſa ſunt, habet.*

Symphytum minus, Belides, Marguerites.

Symphytum maius à poſterioribus Latinis Solida-go *dictum eſt.* In *Officinis* Conſolida maior. *In quibuſdam* Galliæ *locis* Auricula Aſini *dicitur.*

Sinapi, σίναπι, Seneue. Mouſtarde.

Sion, Lauer, uulgò Berula, De la berle.

Siſymbrium aliud dicitur Mentha *aquatica, quæ plantata miteſcat, & dicitur* Balſamita: *aliud eſt noſtra* Cardamine, Creſſon des ruiſſeaux. *uide* Cardamine.

Smilax, Taxus, If: *hanc abieti ſimilem ſcribit* Nicander *in* Theriacis, *odore admodum uenenoſo.*

Smilax aſpera, foliorum ambitu ſpinoſo in Gallia Narbonenſi *uiſitur.* Nihil *pro cognoſcenda hac planta* Theophraſti *hiſtoria certius eſt.*

Smilax læuis, Liſet & Liſeron, *à ligandis plantis, quibus adnaſcitur, ut* Ciſſampelon *eſſe ueriſimile ſit.* Quibuſdam *placet eſſe eam plantam, quæ à* Paduanis *Liguribus* Balſamina *dicitur, & quæ pomum* Hieroſolymitanum *Hetruſcis dictum fert.*

Smilax hortenſis, frutex ferens phaſeolos & fabas pictas: fructus dicuntur à poſterioribus Græcis λοβία.

Smurnium, Leueſche, *dictum eſt* ἀπὸ τῆς σμύρνης, *id eſt, à* Myrrha, *quam olet.*

Solanum, στρύχνος, De la morelle.

Solanum Manicum, στρύχνος μανικός. *uide eius deſcriptionem apud* Theophraſtum. *Sic dicitur, quòd furorem & inſaniam excitet.*

Solanũ ſomniferũ, στρύχνος ὑπνωτικός. *Pharmacopolæ & herbarij* Solatrum dormitoriũ *uocant.* *Noxiam hanc herbam menti omnes tradunt, adeò, ut ſi-*

quis ultra duodecim corymbos hauſerit, mētis ecſtaſin ſentiat. De Solano halicacabo diximus ſuo loco.

Sonchus alter candicans eſt & ἰδώδιμος, à Venetis Lactucinus dictus: Alter uerò niger eſt, καὶ τραχύς. Vterq; à uulgo Gallorū Laicteron, quo cuniculi aluntur, dicitur. Apuleius Lactucam leporinam appellat.

Sorbus, ὄα uel ὄη, Cormier. Sorbum eſt ipſe fructus, La corme.

Sparganium oſtenditur, quod licet quidam Tormentillā uocent, tamen non eſt uulgaris Tormentilla. Dictum eſt autem Sparganium, quòd habeat foliū ſimile his cingulis, quibus in cunis infantes ligamus: τὰ σπάργανα enim ſunt faſciæ.

Sphondylium uel Spondyliū oſtenditur ſimile Paſtinacæ. Meminit huius herbæ Nicander in generali Theriaca, quam aduerſus uenenata omnia conficit. Nomen habet à uertebris, uel uerticillis fuſorū, qui ſpondyli μεταφορικῶς dicuntur.

Stachis, Saluia mollis, Saluia montana, Saluia ruſtica uulgò dicitur: uox ſignificat Spicam. Nā ubi hæc herba ad florem feſtinat, toto habitu eſt ſpicato.

Staphis agria nomen retinet. In Officinis quibuſdā dicitur Pituitaria, quòd eius ſemen manſum pituitam ex capite in os deducat. Illitum porrò ex oleo capiti puerorum, pediculos enecat, unde Pedicularis herba à Latinis dicta eſt. uox ſignificat uuam paſſam agreſtem. Nam folia huius herbæ rugoſam uuam magis, quàm integros acinos exprimunt.

Stœchas, dicitur Stœchas citri à Pharmacopolis: dicta eſt autē à Stœchadibus inſulis in mari Iberico. Multa eſt Stœchas præſertim Citrina in Gallia Narbonenſi.

Stratiotes naſcitur in aquis, nomẽ ſignificat militarẽ.

T

Tamarix, uide Myrica: fiunt ex Tamarice cymbia, ex quibus potant, qui ex ſplene laborant. In hunc quoque uſum in Germania, uina Tamariſcina nunc fiũt. uulgus hanc arborem infœlicem *uocat, quòd nihil ferat, quanquam Plinius contra Dioſcoridem & Galenum fructum ferre affirmat.*

Thapſia nomen retinet: ab antiquis Latinis Ferulago dicebatur. Nomen id habet, quòd in Thapſo inſula primùm inuenta ſit. naſcitur in Apennino, ubi Craſſegnana *dicitur.*

Taxus, Smilax, Iſ. *Vide Smilax.*

Teda, pinguior ramus Piceæ: Græcè δαίς, καὶ δᾳδίον. aliquando tamen pro arboris ſpecie accipitur.

Telephium, uulgò Faba inuerſa, Orpinum: *alijs* Craſſula maior *dicitur, &* Portulaca agreſtis. *uidetur ſic dictũ, quòd uulneribus, quibus rex Myſiæ Telephus conſenuit (quæ etiam ob eam rem Telephia appellantur) uulneratus ab Achille, auxilietur.*

Terebinthus, τέρμινθος ea arbor eſt, ex qua fluit reſina, quæ Terebinthina *Veneta dicitur, pro qua noſtri Pharmacopolæ* Reſina laricea *utuntur.*

Teucrium nomen retinet: & oſtenditur ab herbarijs. Nomen autem accepit à Teucro Aiacis fratre inuentore, ut Plinius author eſt, apud quem lege quomodo planta hæc inuenta fuerit. A quibuſdam dicitur Chamædrys, quòd ei plantæ ſimilis ſit: hæc herba etiam uulneraria eſt, uino incocta. Hieronymus *Tragus herbam, Officinis & herbarijs* Veronicam *dictam Teucrium Dioſcoridis eſſe credit.*

Thalietrum, θαλίκτρον, *ab herbarijs putatur ea eſſe, quæ ſuper muros naſcitur, uulgò* Argentaria *dicta. Itali uocant* Briſaculo, *à fœdo eius odore.*

Thymelæa, Oliuella *quibuſdã, &* Linũ ſylueſtre *dicitur. Sunt qui credant Thymelæam Dioſcoridis uerum* Mezereon *Meſuæ. Nam utrique fructus Myrti baccæ æmulus eſt: folia etiam utrique oleæ ſimilia.*

Thymbra, Satureia, Sarriette. *Vide Satureia.*

Thymũ, θύμος, *uel* θύμον, *ut Theophraſtus:* du Thyn. *Totam huius plantæ naturã longiore deſcriptione initio lib. 6. de hiſtor. plantar. Theophraſtus cõplexus eſt.*

Thlaſpi, θλάσπι, *uel (ut Galenus ſcribit)* ἡ θλάσπη: *uulgò* Naſturtium tectorum, & Sinapi ruſticorũ. *Nomen habet à* θλάσαι, *quod eſt frangere, quòd ſemen Naſturtij ſimile, diſci figura, & uelut* ἐναπεθλασμένον, *id eſt infractum, habeat.*

Thryallis, eſt tertia ſpecies Phlomidis, id eſt, parui Verbaſci, quæ dicitur Thryallis & Lychnis, quòd eius folia craſſa & pinguia, ad lucernas ſint apta. Vide Lychnis.

Tilia, du Tillet.

Typha à uulgo Gallorum Maſſa *dicitur, à ſimilitudine inſignis illius clauæ argenteæ uel aureæ, quæ ante magiſtratus geſtatur. Nam hæc herba in paludibus & ſtagnantibus aquis erumpit, folio Cyperidi ſimili, caule alto, læui, enodi, in cuius capitulo lanugo denſa eſt, quæ in pappum tandem euaneſcit. Sunt qui ſcribendum putent* τίφην, *ut unius literæ mutatione differat à cereali Typha, de qua multa à Galeno lib. 1. de Aliment. ſcripta ſunt.*

Tithymalus à Celſo dicitur Lactuca marina, à uul-

go Lactuca capraria. *Galli* Herbe a laict. *Primus* Tithymalus *Dioſcoridis eſt* χαραχίας, *quòd uallis munien dis aptus ſit, qui etiam* Amygdaloeides *dicitur. Secundus* Myrtites, *à folijs* Myrti, *uel* Ruſci. *Tertius* Paralius, *id eſt, naſcens in locis maritimis. Quartus* Helioſcopius, *quòd eius coma ad ſolis curſum circumagatur. Quintus* Cypariſſias *à folijs* Cupreſſi, *uel potius* Piceæ recés *natæ.* Sextus Dendroeides, *id eſt arboreſcens, à ramorum copia. Septimus* Platyphyllos, *à foliorum latitudine, quem* Galenus φλόμῳ προσῃκότα *dicit, id eſt,* Verbaſco *ſimilem. Omnes herbæ, quæ lac purgatorium habent, ſunt in genere* Tithymalorum, Turbith Meſuæ *quibuſdã uidetur ſecunda ſpecies* Tithymali. Nicander *hanc herbam* θυμαλίδα *uocat, quam* ἀγλαγία, *id eſt, lacte abundantem, appellat.*

Tragopogon, *Latinè* Barba hirci: *eſt autẽ ea planta, quæ ab* Italis Herba di prete *dicitur. Quæ uerò oſtenditur pro* Tragopogone, *eſt uerius* Gerontopogon. Theophraſtus *deſcribit aliũ* Tragopogona. *Tu eum legito.*

Tragoriganum *Ruellius eam herbam putat eſſe, quæ uulgò* Maſtic *dicitur: herba eſt folio* Sampſuci, *flore paruo, odorato, è cuius umbella propendent ueluti uilli, ſimiles incanis hircorum uillis, unde nomen habere creditur: nam* τράγος, *hircus eſt: odore* Sampſuco *non cedit.*

Τράγος σιτώδης, *id eſt frumentaceus, quibuſdam putatur eſſe* Triticum barbatum. *In quibuſdam locis appellatur* Blé turquet. *Significat & confectionem ex* Zea *&* tritico, *cuius meminit* Hippocrates *in lib. de ratione uictus in morbis acutis.*

Τράγος πόα, *id eſt,* Tragus *herba, naſcitur in muris*

& petris Maio & Iunio, in Officinis quibuſdam dicitur Vermicularis.

Tribulus, τρίβολος, aquaticus præſertim, uulgò uocatur Chauſſe trape, apud Pictonas dicitur Macre. In Campania Saligos. Herba eſt naſcens in ſtagnis & paludibus, folio ulmi, ſemine nucis magnitudine, duro & multùm aculeato, cuius nucleus non minus, quàm caſtanea eſculentus eſt. Nomen à triplici cuſpide habet, ad cuius formam factæ ſunt machinulæ ferreæ tetragona forma, quæ quancunque in partem incubuerint, unum aut duos aculeos ſemper protendunt, murices à Latinis dicuntur.

Trichomanes, ſpecies Adianti, folijs Lentis paluſtris, à uulgo Pharmacopolarum Politrichon dicitur. Vide Adiantum. Nomen habet à multa capillorum luxuria.

Τρίφυλλον, Latinè Trifoliũ odoratum, frutex eſt cubito altior, uirgas tenues habens, nigris iunceíſque adnaſcentijs præditas, in quibus folia ſunt Loto arbori ſimilia terna in ſingulis germinationibus, quibus recens natis Rutæ odor ineſt, auctis uerò Bituminis. in Officinis Trifolium ſimpliciter dicitur.

Trifolium pratenſe album, Treufle blanc.

Trifolium pratenſe purpureũ, Treufle incarnat.

Trifolium pratenſe luteum, Treufle iaulne.

Trifolium acutum, quod Oxytriphyllon dicitur (ut Scribonius Largus ſcriptum reliquit) naſcitur in Sicilia. Quod uerò apud nos Oxy, ſiue Oxytriphyllon dicitur, Officinæ & herbarij Panem cuculi & Alleluya uocant.

Tripolium, ſunt qui putant eſſe Turbith Serapionis. Tripolium autem ex eo dictum eſt, quòd eius fo-

lia (teſte Dioſcoride)ter die mutentur, Candida mane, Purpurea meridie,Puniceа in occaſu.Vide Pityuſa.

Triſago, uulgò Serratula, Quercula, Quercus terræ dicitur.Vide Chamædrys.

Triticum in quibuſdam locis dicitur Blé, in alijs Fourment.Eius ſpecies & differẽtias lege apud Dioſcoridem & Columellam.

Tuber,Trufle,ὕδνον Græcè dicitur,uel οἴδνον,ut loquitur Theophraſtus,à uerbo οἰδαίνω,id eſt tumeo.Simeon Zethus ſcribit eorum uſu frequenti Epilepſiam & Apoplexiam effici. Credidit antiquitas illi affinitatem eſſe cum cælo,nec niſi tonante Ioue naſci,ut Iuuenalis ſcribit,

-& facient optata tonitrua cœnas.

Tuſſilago, βήχιον, à Paulo AEgineta appellatur & Chamæleuce.Vide Bechion.

V

Valeriana,Græcè Phu,Valeriane. Quidam Latini uocauerunt Nardum ſylueſtrem.

Veratrum,Vide Elleborus.

Verbaſcum,Vide Phlomus.

Verbenaca, Græcè Periſtereon, quòd columbæ circa hanc lubenter uerſari ſoleant. Veruaine. Duplex eſt Verbena,recta & ſupina. Recta eſt uulgi Veruena. Supina, ἱεροβοτάνη, id eſt, ſacra herba,eſt Verbena communis.

Viburnum,Vide ἄμπελος μέλαινα.

Vicia, Veſſe. Varro eam dictam putat à uinciendo,quòd capreolos ſimiliter uiti habeat.

Vicia ſylueſtris, eſt ea quæ dicitur Aphace, Veſſe ſauuage,Veſſeron.Vide Aphace.

Vetonica, uel Betonica, κέστρον, *duplex: Erratica quæ* Armoiries *à Gallis dicitur: Altilis quæ* Oeillets *uocatur. Nomen habet (ut ait Plinius) à Vetonibus in Hiſpania populis, qui eam herbam inuenerunt, quæ in* Gallia Betonica *dicitur. quanquam Betonica eſt & herba ea, quæ nobis* Betoine *dicitur. Vide Betonica.*

Vinca peruinca, Clematis daphnoeides, Peruẽche.

Viola eſt propriè ea quam uulgus Giroflee *appellat. Vide Leucoion.*

Viſcum, ἰξὸς, du Guy.

Vitex, Vide Agnus caſtus.

Vmbilicus Veneris, Græcè κοτυληδών. *Primæ ſpeciei huius plantæ frequenti uſu marem concipi, quemadmodum ſecundæ ſpeciei fœminam, Hippocrates ſcribit. Vide Cotyledon.*

Vlmus, Orme, πτελέα.

Vnedo, Arbutus, arbor eſt & fructus, quem Cerasiũ marinum coriarii *in Italia appellant. Dicitur autem Vnedo, quòd unũ tantùm comedere liceat: magnũ enim dolorem capiti infert. Vide Chamæceraſus.*

Vnio antiquis Cepa erat, unde Gallicum nomen, Oignon.

Vrtica, ἀκαλήφη, Ortie.

Vrtica mortua, quæ non pungit, Plinio Lamium dicitur.

Vrticarum ſylueſtrium acrior dicitur Cania.

Vrtica, quæ dicitur Grieſche, *nomen accepit à uoce Græca* ἄγειος. *Vrtica autem* Latinis *ab urendo dicta eſt:* ἀκαλήφη *uerò Græcè* κατ' ἀντίφρασιν *appellata eſt, quaſi* μὴ ἔχουσα καλὴν ἁφὴν, *quam non ſit tutum attingere: excitat enim* κνισμούς. *unde à quibuſ-*

dam κνίδη dicta eſt.

X

Xanthium,Lappa,φιλανθρωπος:herba quæ fert des Gratterons tenans aux robbes. *Sic Græcis dicitur ὅτι ξανθὰς τρίχας ποιεῖ, id eſt, quòd flauum capillum faciat. Vide Lappa.*

Xiphion, Latinè Gladiolus, cultellato folio herba, uulgò Spatha ſegetalis,L'eſpee de bleds.*Plinius confundit aliquando Xiphion cum Cypero.*

Z

*Zea tritico ſimilis eſt (ut Theophraſtus ait) Spelta,*Peaulte: *laudatur multùm ab Homero qui aruum ζείδωρον paſſim appellat.*

Zytho antiquorum reſpondet noſtra Beria. Columella Zythi in ſuo carmine meminit,AEgypti inuentum,& eius uſum oſtendens,

Iam Siſer,Aſſyrióque uenit quæ ſemine radix,
Sectáque præbetur madido ſociata Lupino,
Vt Peluſiaci proritet pocula Zythi.

DE NOMINIBVS PISCIVM, *ex Latinis & Græcis authoribus, cum Gallica eorum appellatione: quibus in poſtrema hac æditione multa acceſſerunt.*

Ἄβραμις, Breme.

Aſellus maior, Græcè ὄνος: *minor,* ὀνίσκος *dicitur,* Merlus, Aigrefin. *Varro hũc piſcẽ ab aſini colore ſic dictũ ſcribit.* Hic *piſcis febri laborãtibus non minus ſaluber eſt, ut* Galenus *ait, quàm quilibet alius ſaxatilis piſcis.*

Anguilla, ἔγχελυς, Anguille. *Anguillam* Varro *dictã putat, quòd angui ſimilis ſit.*

Acus, ἡ βελόνη, *uel* ἡ ῥαφὶς, Aiguille: *collum habet grius uel ciconiæ ſimilitudine, colorẽ uerò argenteum.*

Aurata, uel Orata, ὁ χρυσόφρυς: *in* Aquitania, Daurade. *Sic autem dicta eſt, quòd (ut ait* Ouidius *in* Halieuticis) *auri decus imitetur.* Nam & Græcum *nomen ſupercilia aurea ſignificat.* Inter Auratas *uẽditur nũc* Zaphirus *piſcis, à colore cyaneo dictus, ſapidiſſimus, qui fortaſſe fuit* Scarus *antiquorum.*

Aloſa, uel Alauſa, Aloſe: *hoc nomine* Gaza τὴν θρίσσαν *piſcem apud* Ariſtotelem *exprimit:* Latini *Clupeam uocant, quod nomẽ* Veneti *retinuerũt,* Chieppa *enim ab eis dicitur.* Hic *piſcis in Aquitania tam frequẽs eſt, ut rectè plebis opſonium Auſonius dixerit.* In *ea autẽ regione præſertim maior,* Coulac *uulgò dicitur:* Piſces *autẽ quos hîc puellas* des Pucelles, & *in Aquitania* Gathes *uulgus uocat, de aloſarum genere ſunt. uiri docti etiam eos piſces qui uulgò* Harens & Sardes *dicuntur, putant ad hoc genus referendos.*

Alburnus uidetur piſcis, quem uulgò Able *dicimus,*

qui, ut Auſonius *ait, præda eſt puerilibus hamis: uel potius is piſcis eſt, qui etiamnum apud* Santonas, Aubourne *nomine à* Latino *facto, dicitur.*

Ἀμία Romæ *&* Neapoli Lampuga *dicitur. Piſcis eſt ſcombri magnitudine, rictu magno & luteo, dente uno in inferioris gingiuæ mucrone, qui ſuperius labrũ & nares perforet, cæteris dentibus introrſus hamatis, & ingredięti eſcæ cędętibus, exeunti renitentibus: colore albo eſt, liuidis maculis ueluti argenteis guttis diſtinctus.* εὔχυλον *autẽ, id eſt, boni ſucci,* Hicęſius *apud* Athenæũ *ſcribit.* Ἀμίαι *autem dicuntur* ὅτι οὐ κατὰ μίαν φέρονται, ἀλλ᾽ ἀγεληδόν. *id eſt, quòd non ſolæ, ſed gregatim uiuant.*

Apua, ἀφύη, Anchois. *Sic dictus eſt piſciculus hic quòd ex pluuia naſcatur. Latinè etiam lupus, quòd immani rictu pro portione reliqui corporis ſit præditus.* Græcis *etiam* ἐγκρασίχολος *dicitur, quòd caput bilioſo quodam humore & amaro imbutum habeat.* Itaque *dum ex ea ſalſamentum fit, caput ei adimitur, ob id mutilis appellatur.* Ex *eo fit muria. lege* Plinium *libro* 31. *cap.* 8.

B

Balena, ἡ φάλαινα, Balene: *fiſtulam in fronte habet.*

C

Cyprinus, κύπρινος, *uel (ut eſt apud* Athenæum*)* κυπρίανος, Carpe. Dorion *autem apud eum authorẽ,* λεπιδωτόν, *id eſt ſquamoſum, appellat.*

Congrus, *uel* Conger, γόγγρος, Congre. *Galenus hũc piſcẽ duræ carnis eſſe ſcribit, & quæ uix confici poſſit.*

Cuculus, κόκκυξ, Cocu: *à* Maſſilienſibus Gallina *dicitur: à* Neapolitanis, Cocchus: *à* Siculis, Cochus. *Piſcis*

is irretitus uocem Cuculi *auis ſimilẽ edit.* Vnde *nomen inuenit.* Numenius *apud* Athenæum *hunc* ξυθρὸν *appellat, id eſt, rubrum: quæ appellatio conuenit piſci, qui pro cuculo oſtenditur.*

Crocodîlus, ὁ κροκόδειλος, Crocodile. κροκόδειλος *autem dicitur* παρὰ τὸ δειλὸς, καὶ τὸ κρόκος*: nam* Crocodilus, *præſertim terreſtris, crocum refugit.* Ob id *mellis confectores dũ timent alueis à* Crocodilis, *crocum illinunt. uel* παρὰ τὸ δειλαίνεσθαι τοὺς κροκάλους, *id eſt, à timendis litoribus maris.* Nam *marinus* Crocodilus *in littore maximè meticuloſus eſt.*

Citharus Maſſiliæ *appellatur* Truye, *à grũnitu: unde apud Græcos nomen habet, quòd citharæ ſonũ referat.* Hiſpanis Gallus *dicitur*, Romæ Peſce di ſanctò Petro: *cui uidelicet* Gallus *cantauit.* Piſcis *hic ſetis hirtus eſt in dorſo.* Cæterũ, ꝙ *is piſcis* Rhombo *ſimulis dicatur, id ad carnẽ potius, quàm ad formam referendum eſt.*

Capito, ὁ κέφαλος, *piſcis è* Mugilũ *genere*, Teſtart. Romæ Cephalo *dicitur.* Galenus *optimũ eſſe ſcribit, qui in puriſſimo mari uerſatur.* Plura *de hoc piſce* Hiceſius *apud* Athenæum *lib.*9.Dipnoſophiſt.

Cancer, ὁ καρκῖνος, Plinio *eſt commune nomen, quo* ὀστρακόδερμα *comprehenduntur.* Ariſtoteles *tamen eos cancros tantùm uocat, quibus corpus eſt rotundũ.* Cancer *eſt etiã ſpecies* ὀστρακοδέρμου. Galli *uocant* des Crabes. Galenus *ſcribit* Aſtacos, Paguros, Cancros, Locuſtas, Caridas & Gammaros *dura carne conſtare, atque ob id difficillimè confici, ſed firmi alimenti eſſe.*

Cete, τὰ κήτη, *apud* Ariſtotelem *ſunt omnes piſces maximi, uiuipari.* Paulus Aegineta *tamen* Thunnum *ouiparum inter cete numerat.*

Cochlea terreſtris, ὁ κοχλίας, Limaſſon, Eſcargot. Cochlea aquatilis alio nomine dicitur Turbo, ὁ στρόμβος, Limas de mer. Dicitur autem Turbo, quòd ex amplo in tenue deſinat, in uertiginem tortus. Heſiodus κοχλίαν φερέοικον, id eſt, Domiportã uocat. Plinius ſcribit Hirpinum inſtituiſſe uiuaria cochlearũ, cochleáſque altiles ad eam magnitudinem perductas, ut ſingularum calyces octoginta quadrantes caperent. Carne, ut Galenus ait, dura ſunt, & ob id concoctu difficili.

Colias, Maquereau, Maculis liuidis, obliquis in longum in tergo. Scombrus duplo minor, maculis flexuoſis, tranſuerſis toto dorſo.

D

Delphinus, uel Delphin, ὁ δελφὶς, Daulphin: numeratur inter cete, ut qui animal pariat. hũc piſcẽ maximè φιλάνθρωπον eſſe Ariſtoteles & AElianus ſcribũt: Simoníſq; appellatione ita gaudere, ut hoc tãq̃ illicio ductus, appellãtes ſequatur, à piſcatorib⁹ fide dignis auditú eſt.

Digiti, οἱ δάκτυλοι, ex genere teſta obductorum, ab Adriatici ſinus incolis Cappæ longæ dicuntur. Ex eo autem Digiti appellantur, quòd ſpeciẽ humani digiti gerant. Vngues etiam dicuntur, quòd eorũ teſta unguibus ſit ſimilis. Appuli hos piſces Imbrices appellãt, quòd eorum teſtæ imbricibus ſimiles ſint. Appellantur alio nomine à Galeno & Athenæo σωλῆνες, αὐλοὶ, & δόνακες. lege Athenæum libro 2. Dipnoſophiſt. Galenus ſcribit dura carne eſſe, & ob id δυσπέπτους.

Draco, ὁ δράκων, à multis creditur is piſcis, qui Viua uulgò dicitur: hũc Galenus, Philotimi ſententiã probãs, inter eos qui ſunt duræ carnis reponit. Sed reuera piſcis noſtra Viua multò maior uidetur apud Sãtonas in li-

tore Oceani Aquitanici, Draconi haud lõgè diſſimilis.

E

Echinus, ὁ ἐχῖνος, *orbiculatus, ex genere teſta obducto rũ: undiq; aculeis armatur, quibus pro pedibus ad ingrediendũ utitur. Ericius autẽ à Maſſiliẽſibus dicitur.*

Gobio, Gobius, Cobio, ὁ κωβιός, Gouion, Loches, *con coctu facilis, & optimi ſucci eſt. Hiceſius tamen apud Athenæum* ὀλιγοτρόφους καὶ κακοχύμους *eſſe ſcribit: quòd, meo quidem iudicio, intelligendum eſt de his, qui in oſtijs fluminũ uerſantur. Vide huius piſcis deſcriptiõnem apud Auſonium in Moſella.*

Gãmarus, ἀσακός, Eſcreuiſſe de mer. Omar *Maſſiliæ adhuc Græcum nomẽ retinet. Locuſtæ forma eſt, quæ* ἀσακὸς *Græcè dicitur.*

Gladius, ὁ ξιφίας, *à Maſſilienſibus piſcis Imperator dicitur, quòd roſtro ſit mucronato (ut Plinius lib. 32. cap. 2. ſcribit) & gladiũ ſimiliter Imperatori gerere uideatur.*

Hippocampus piſciculus à Liguribus & Maſſiliẽſibus Caballus marinus *dicitur. Capite eſt oblongo, & collo equino, roſtróque oblongo, à cuius frõte tanquam iuba quædã propẽdet. flexu caudæ etiã equum refert.*

Hirũdo, χελιδών, Harondelle, *à piſcatoribus Maſſiliæ* Lendola *dicitur. Viſus eſt hic piſcis à uiris fide dignis quatuor cubitis extra ſummam aquam ad lapidis iactum uolare.*

I

Ichthyocolla piſcis, cuius coriũ glutinoſum eſt, quod ipſa nominis ratio oſtendit Morue.

Iecorarius, ἡπατος, *rariſſimus piſcis, Abramidis ſpeciem referens. Hunc Galenus inter molli carne piſces, &* ἀπάλους *reponit.*

L

Lampetra eadem eſt cum Muſtela, quæ Græcè γαλῆ dicitur. Eſt autem piſcis longus, tenuis, & lubricus, ſine pinnis, murenæ ſimilis, colore nigricans, branchijs detectis inſtar foraminum, quæ ſeptem utrinque habet, Lamproye. Docti uiri ποσοφάγον, & quæ ab Oppiano ἐχενηῒς dicitur, huc referunt.

Λάτος, la Megre, habet in capite duos lapides. De hoc piſce lege multa apud Athenæum lib. 7.

Loligo, ἡ τευθὶς, ſimilis eſt Sepiæ, niſi quòd aliquãto longior eſt, quàm Sepia, & quod illa rubrũ, hæc nigrũ in timore liquorem fundat. Dicitur hodie Calamariũ, & à Maſſilienſibus Græcam uocem retinentibus Tautte appellatur. Calamariũ autẽ dicitur, uel quòd ſcriptorij calami ſimilitudinẽ gerat, uel quòd atramentum habeat. Hic piſcis, etſi tangenti mollis eſt, carne tamen (ut Galenus ait) dura eſt, & ad conficiendum difficili.

Lucius, Auſonio dictus Glanis uel Glanius, ab incolis Ligeris & Sequanæ, Brochet dicitur. Piſcis eſt omnium medicorum iudicio ἄπεπλος, & optimi ſucci.

Lupus, ὁ λάβραξ, vng Loup, vng Varol Italis. Spigola Romæ. Franc. vng Bar. Huius piſcis deſcriptionem lege apud Plinium, Auſonium, Iouium, & Maſſariũ. λάβραξ autem ἀπὸ τῆς λαβρότητος, id eſt, ab impetu & uoracitate dicitur. Nam aliorum piſcium maxima uorago eſt. Ariſtophanes apud Athenæum hunc piſcem σοφώτατον appellat, quòd (ut ego quidem arbitror) mira arte ex hamo elabatur.

Lutra, uel Lutris, ἐνυδρὶς, vne Loutre.

M

Mugil, Mulet. Multa ſunt eorum genera.

Mytuli, μύες, Moules. *Celſus uocat Muſculos, quorum iure aluus citari commodè poteſt. Diphilus apud Athenæum paruos Mytulos omnium optimos, & ſaluberrimos eſſe ſcribit.*

Mulus, Rouget barbu, Barbehault *Burdigalæ*, ἡ τρίγλα: *à colore muleorum calceorũ apud Latinos dictus eſt, quibus purpurei coloris primò reges Albani, poſt Patricij uſi ſunt. Docti quidam homines ad mulum etiã referunt, quẽ uulgò* Rouget *dicimus, uel potius* Surmeueillet. *Nobilitatus eſt autem hic piſcis à Cicerone, qui eum Barbatulum uocauit. Gemina enim barba inferius eius labrum ornatur. Dicitur autem hic piſcis etiamnum in Græcia Trigla. Ligures & Maſſilięſes corruptè Trigam uocant. Qui Nicæam incolunt, Strilham. Caro huius piſcis duriſſima eſt, & maximè friabilis, nutrítque copioſiſſimè, quum bene concocta fuerit. Celſus tamen inter duros & teneros piſces medium facit. Cæterum Triglæ dicuntur, quòd (ut ait Oppianus)* τεκγόνοισιν ἐπώνυμοι εἰσὶ γονῇσι. *Id eſt (Lippio interprete) Accipiunt Triglæ trino cognomina partu. Nam, ut ait Ariſtoteles lib. 5. de hiſtoria animalium, ter anno pariunt. Alij ex eo Triglas dictas credunt, quòd triformi Dianæ dicatæ ſint.*

Mænæ, αἱ μαινίδες: Mendole *Maſſiliæ*, Meurtæ *Venetis, Maſſario putantur halecula: qualis fortaſſe eſt noſter Celerinus.*

Muræna, μύραινα, *uel Dorico more*, σμύραινα, Murene: *alia colore ſubnigro, luteis maculis diſtincta eſt: alia albo, nigris maculis uario, oris rictu, nõ aliter quàm anſeres, largiſſimo: foraminibúſq; his caret, quibus Lãpetra prædita eſt: nulláſque habet neque branchias,*

neque pinnas. *Integra flexuoſo corporis impulſu natat: in arido etiã ſimiliter atque ſerpẽtes ſerpit. Carniuora eſt, dentibúſque malefica.* Proinde Vedius Pollio *eques* Romanus *nouæ huius ſæuitiæ perſcrutator, ſeruos ad mortẽ damnatos, non ad feras, ſed in murenarũ uiuaria proijciebat. Optimæ ex hoc genere ſunt, quæ* Flutæ, *à* Græcis πλωταὶ, *quaſi nauigabiles dicuntur, quòd in ſumma aqua fluitãtes mergi nõ poſſint.* Piſcis *hic in uiuarijs* Romæ *altilis fuit.* Craſſus *enim altilẽ murenam adamauit.* Antonia Druſi *etiam ſic in delicijs murenã habuit, ut gemmatas inaures ei addiderit.*

Murena *fluuiatilis omnino noſtræ* Lampetræ *ſimilis eſt: & à quibuſdam* Galeos *dicitur.* Athenæus Andreæ *cuiuſdam authoritate affirmat falſum eſſe Murenas cum uiperis coire.* Murenarum *porrò carnes non minus nutriũt, quàm anguillarum & congrorum, ut* Hicæſius *affirmat: uerùm propter duritiam quandam innatam, & humorem tenacem difficillimè concoquuntur.* Earum *lactes multum commendantur, quibus* Heliogabalus (*ut* Lampridius *refert*) *omnem aulam & ruſticos aliquando pauit.*

N

Natex, ἡ νηρίτη, Nacre. Natrix Theodoro, *cochlea marina, magnitudine exigua, turbinati generis, læui teſta, ampla & rotunda: ab incolis ſinus* Adriatici *etiam nunc* Nerite *dicitur.* Hiſpani *uocant* Caragolum, petit Limaſſon de mer.

O

Orata, Vide *Aurata.*

Oſtrea, *oſtreæ, uel* Oſtreum, τὰ ὄϛρεα, Ouitres, *concharum generis nobiliſſima, teſtam ſcabram habent,*

inter lautiſſimos cibos recepta. Ea, quum Romana res magnitudinis & luxuriæ faſtigium teneret, Brundu*ſio in* Lucrinum *lacum tranſferebantur, ubi mirificè pingueſcebant.* Vnde Martialis,

Oſtrea tu ſumis ſtagno ſaturata Lucrino.

Fuerúntque adeò in honore ipſis gulæ proceribus, ut in remotiſſimas à mari regiones ligneis lacubus apportarentur. Galenus *Oſtrea inter alia teſtacea carnē habere molliſſimā ſcribit, aluúmque ualentius ſubducere, & corpus imbecillius nutrire.* Plura *de his* Mneſitheus *apud* Athenæū *libro tertio* Dipnoſophiſtarum.

P

Paguri, πάγουροι, *ex cancrorū genere, dorſo aliquanto læuiore, quàm cæteri cancri, forcipibus ita magnis ſunt, ut quicquid corripuerint, uehemēter conſtringāt. hi dū coquuntur, partim rufeſcunt, partim nigreſcunt.* Veneti *eos* Poros *uocant,* Maſſilienſes Carabaſos.

Paſſer, ἡ ψῆττα, *Græcis nomen eſt cōmune, quo comprehendunt omnes hos piſces, qui uulgò* Soles, Poles, Plies, Quarlets, Limandes, Flez, Barbues, Turbots *dicūtur.* Rhombus *autem (quē Gallico nomine* Turbot *appellamus) & paſſer ſolo corporis ſitu differunt.* Si e*nim* Rhombum *ſic in latus componas, ut oculi cælum ſuſpiciant, & mentum deorſum uerſus ſpectet, pars ſupina erit dextra: ſed ſi ſimiliter* Paſſerem *conſtituas, ſupina pars erit læua.* Rhombus *igitur eſt* Paſſeri *ſimilis, ſed amplior.* Paſſer *uerò doctis quibuſdam hominibus* noſtra Pleza *eſt.* Nam *hic piſcis ſupina parte candidus, & prona nigricans, ſimiliter paſſeri aui eſt.* Alijs *putatur eſſe* Barbua noſtra, *quam* Rhombi *fœminam quidam coqui appellant.* Piſcis *hic mollē car-*

nem habet, & quæ confici facilè poteſt.

Paſtinaca, ἡ τρυγὼν, Planus & cartilagineus piſcis. à Liguribus *Ferraſa, à Maſſilienſibus & Monſpeſſulanis* Glorieuſe, Crapault de mer, *à Siculis* Baſtonaca *dicitur. Gerit hic piſcis in cauda aliquid, quò nihil peſtilētius mare generat. Carnem habet mollem ac iucundam, nec concoctu difficilem.*

Pectines, οἱ κτένες, Coquilles de Sainct Iacques, *binis auribus ſunt ex genere teſtaceorum, quæ ſanguine carent, noménque ex eo habent, quòd ſtriati, pectinatímque, & rugis quibuſdā diuiſi ſint. Quòd autem ab Ariſtotele piſces hi uolare dicuntur, id ita accipiendū ſcribit Maſſarius, ut intelligas eos uelociter ſe mouere, & ueluti ſe eiaculari. Eorū ius, ut omniū ferè concharū, ad mouendam aluum cōfert. Tu plura de hac re apud Athenæum lib.3. Dipnoſophiſt. lege.*

Pectunculi, Pectuncles, *altera aurium mutili.*

Pelamides, αἱ πηλαμύδες, *parui Thunni.* Des petis thuns. *Nam à ſexto mēſe ad annum Thunni Pelamides dicuntur. Dictæ autem ſunt Pelamides, quòd in luto uerſentur. Piſces hos non eſſe tam dura carne, quàm maiores Thunnos Galenus ait: & , ſi ſale condiantur, laudatiſſimis non cedere. Quod ipſum ſcribit Athenæus libro octauo Dipnoſophiſt.*

Perca, ἡ πέρκη, Perche. *Alia marina eſt, alia fluuiatilis. Marinam tertio loco inter ſaxatiles Galenus reponit, Chana, Perca, Phycis, ſeu fuca ſimiles ſunt.*

Phoca, φώκη, *Vitulus marinus,* Beuf de mer, *ex genere cetaceorum, ob id carnem duram habet, & excrementitiam.*

Polypus, ὁ πολύπους, Poupre, *à multitudine pedum*

nomen inuenit: ex mollium genere eſt,pedibus octo-nis conſtans,per quos acetabula quædam diſperſa habet, quibus quod apprehenderit, ita retinet,ut diuelli nequeat,adeò ut hominem in terram deijciat.Deſcribitur hic piſcis diligentiſſimè ab Ariſtotele libro quarto de Hiſtoria animaliũ, qui locus citatur ab Athenæo libro 7.Dipnoſophiſt.ubi de Polypi natura multa ſcribit.Ceterũ etſi ex mollibus eſt piſcibus,tamen(ut Galenus ait)durã carnem habet,& concoctu difficilem.

R

*Raia mas,ὁ βάτος,uel ἡ βατὶς,*vne Raye.*Dicitur autem βάτος,quòd caudam ſpinis horrẽtem habeat. βάτος enim ſentem ſignificat.Inuenitur tamen huius generis piſcis cute læui,quem Græci λειόβατον dicunt:& alius maculis diſtinctus,& ob id βάτος ἀστερίας dicitur. Piſcis hic, ut cartilaginea omnia, carnem mollem & concoctu facilem habet.*

*Rhombus,*vng Turbot,*nomine Paſſeris ab Ariſtotele comprehenditur: Rhombus autem uox Græca eſt, ſignificãs propriè figuram quadratam, ſolidam,cuius latera ſunt æqualia , anguli uerò omnes obliqui . ad quam figuram piſcis hic effictus eſt. Cæterum mulieres ueneficas ad lunam deducẽdam Rhombo uſas eſſe ex Martiale conijcere licet,*

Quæ nunc Theſſalico Lunam deducere Rhombo,&c.

S

Salar Auſonij ſine dubitatione eſt uulgaris noſtra Trutta.*Prima ætate autem Salar purpureis guttis diſtinguitur,* Ieune truitte:*Media maculis atris,* grande Truitte,*deinde Salmo.*

*Salmo,*Saulmon,*piſcis fluuiatilis,ſquamoſus,car-*

ne interius rubra.

Salpa, ἡ σάλπη, Salpe, Vergadelle *apud* Montem *Peſſulanum.Piſcis eſt obſcœnus ſectans ſtercora,de cuius natura, lege librum quintum de hiſtoria animaliũ* Ariſtotelis,*&* Athenæum *lib.7.*Dipnoſophiſtarum.

Sardas,& Sardinas *ex hoc dictas Galenus putat, quòd ex* Sardinia *importentur.Theodorus his uocibus Græca nomina,τριχίδας & τριχίας,apud Ariſtotelem exprimit. τριχίδες autem appellantur à minutis oſſiculis,pilorũ ſubtilitatem æmulantibus.Nos uulgò* Sardines,Anchois,& Sardes *appellamus.*

Scombrus, ὁ σκόμβρος,ex genere lacertorum, à Liguribus & Neapolitanis *dicitur* Lacertus,*à Maſſilienſibus* Auriolus. *Hicæſius apud Athenæum piſcem hũc εὔχυλον, id eſt, boni ſucci, plurimúmque alere ſcribit.* Vide Colias.

*Sepia,ἡ σηπία,*Seche. *De huius piſcis natura multa iam dicta ſunt in dictione* Loligo.

*Solea, βούγλωσσον,*Lingulaca *à* Varrone,Sole:*piſcis planus ſimilis Paſſeri,carnem mollem & confectu facillimam habet.*

Sturio,uox eſt à uulgo excogitata ad ſignificandũ magnum illum piſcem, quem Galli Eſturgionem,*omniũ lautiſſimum uocant.Atilus Latinè dicitur.ab Ariſtotele φωκαῖνα,à* Plinio Turʒio: *quidam exoſſem,alij entacum &* Oxyrhinchon *eſſe putant.Piſcis hic Burdigalæ frequentiſſimus eſt,ubi* Creac *dicitur,quòd (ut ego quidẽ arbitror) eius caro quadrupedis carnem uerius referat,quàm piſcis.Paulus* Iouius *putat eſſe antiquorum Silurum, cui reclamat Maſſarius.* Tu *eorum commentarios lege.*

T

Teſtudo, ἡ χελώνη, Tortue, *ex eorum genere, quæ ὀστρακόδερμα dicuntur, & oua pariunt.*

Teſtudo *aquatilis,* Mus *marinus à* Plinio *dicitur.*

Teſtudo *terreſtris,* Mus *terreſtris dicitur.* Ariſtoteles *teſtudines in aqua uerſantes appellat* ἐμύδας. *Marinæ teſtudines in mari* Indico, *ſeu* Taprobana *inſula ad tantam magnitudinem perueniunt, ut ſingularum teſta habitabiles caſæ tegantur.*

Thũnus, ὁ θύννος, la Thunnine. *Caro huius piſcis ut cetaceorum omniũ, dura eſt, & multùm excrementi habens, niſi ſale condiatur, quæ tunc eſt noſtra uulgaris* Thunnina: *optima quidem, ſi (ut ſcribit* Ariſtoteles*) ex annoſo* Thunno *fiat. Dicitur autem* Thunnus ἀπὸ τοῦ θύειν, *id eſt,* ὁρμᾶν, *hoc eſt, moueri multo impetu. Nam hic piſcis &* Gladius *agitantur œſtro* Canis *exortu. habet enim uterque piſcis per id tempus ſub pinna tanquã uermiculum, quem aſilum uocant, effigie ſcorpionis, magnitudine aranei: unde fit, ut eo permotus* Thunnus *in nauigia exiliat.*

Tinca, Merulæ *marinæ ſimillima,* Tanche: *hunc piſcem uulgi ſolatium uocat* Auſonius *in* Moſella, *quòd pauperioribus tantùm apponatur.*

Torpedo, ἡ νάρκη, *uulgò* Gramphus *ab effectu dicitur, quòd efficiat* Guttam grampham, La goutte grampe. *Nam leuem quendam torporem tangenti inducit. Dicitur etiam* Torpin: *Maſſilienſes* Miraillet *à maculis,* Ligures Tremorizam *uocant. Piſcis hic ex genere cartilagineorum eſt, carnémque mollem, iucundam (ut* Galenus *ait) & coctu haud difficilem habet.* Athenæus *tamẽ libro ſeptimo* Dipnoſophiſtarum *huius*

piſcis caput tantùm, & huic propinquas partes conſpectu faciles eſſe ſcribit. Comeditur *Venetijs &* Ianuæ.

Trigla, *uide* Mulus.

Tructa, *uel* Trotta, Truitte. Vide *Amia &* Salar.

V

Vertebra, ὁ σπόνδυλος, *uel* σφόνδυλος, Columellæ *inter conchas eſt.* Conſtat *autem duabus conchis, atque ex poſteriori parte uertebris quibuſdã continetur, unde nomen inuenit.*

Vmbra, ἡ σκίαινα, *uulgò* Vmbrina, *frequens eſt piſcis in* Ligeri. Dicta *eſt* Vmbra *à colore.* Dicitur *& ab* Epicharmo *apud* Athenæum, σκιαθίς.

Vnguis, Vide Digitus.

Vrtica, ἡ ἀκαλήφη, *à* Plinio *numeratur inter* ζωόφυτα, *id eſt, quæ nec animalium, nec fruticum, ſed ex utroque temperatam naturam habent.* Totus *carneus is piſcis eſt, nulláque teſta clauditur.* Tactus *eius, ut terrenæ urticæ dolorem immittit.* Ligures *&* Maſſilienſes *adhuc* Vrticam *uocant.*

NOMINA AVIVM GRAECA & Latina, cum Gallica eorum appellatione.

Acanthis uertitur à Gaza apud Ariſtotelẽ Spinus & Ligurinus. Quidã putant eam eſſe auẽ, quæ Chardonneretus *dicitur. Dicitur autem Acanthis,* ἀπὸ τῶν ἀκανθῶν, *id eſt, à ſpinis, in quibus paſcitur.*

Accipiter, ὁ ἱέραξ, *Sacer ales à Virgilio Græcæ uocis uim exprimente dicitur, quo loco, Sacer pro magno, meo quidem iudicio, accipiendum eſt: nam Accipiter aquilam magnitudine æquat.*

Acredula, ὀλολυγών, *auis canora, à quibuſdã uulgò dictus* Rauatinus *eſſe creditur, alijs noſter* Tarinus, *alijs* Luſcinia. *Ex earum genere eſt, ex quibus futura tempeſtas prædici poteſt, ut ſcribit Aratus,* ἢ τρίζει ὄρθρινον ῥημαίη ὀλολυγών. *Quem uerſum ſic interpretatur Cicero lib. 1. de Diuinatione,*

Et matutinis Acredula uocibus inſtat. Deſcribitur hæc auis ab Arati interprete. tu eum legito.

AEgithus, ὁ αἴγιθος, *auis eſt minima, diffidens cum aſino: hic enim ſe ſpinis affricans, nidos eius diſſipat: quod adeò pauet, ut uoce omnino rudentis audita, oua deijciat. Vide Ariſtotelem lib. 9. de Hiſtor. animal. & Plinium lib. 10. cap. 75.*

Alauda, Latinè Caſſita, ἡ κόρυς, κόρυδος, & κορυδαλὸς, Alouette. *Quæ habet criſtã,* περιφραστικῶς, ἡ κόρυς τὸν λόφον ἔχουσα *dicitur, quam* Latini *uno nomine Galeritam, Varro Galericulũ appellat. Gallicè,* Cocheuis.

Anas, ἡ νῆττα, vne Cane, ou Canard. *Alexãder Myndius apud Athenæũ dicit marem maiorẽ eſſe, & magis uerſicolorẽ, &* id *quod cæſiũ eſt in oculis, paulo minus*

habere, quàm fœminam. Caro huius auis dura eſt.

Anſer, ὁ χὴν, vne Oye. *Auis nota, cuius caro difficillimè cõcoquitur, alæ tamẽ ad coquendũ faciles credũtur. Athenæus ſcribit Anſerũ præſertim* σιτευτῶν, *id eſt (ut uertit Plinius) fartiliũ, hepata apud antiquos* πολυτελῆ, *& Romæ olim* περισπούδαστα, *id eſt, magno ſtudio parari ſolita. De qua re lege Plinium lib. 10. cap. 22.*

Apes, apedis, ἄπους, *quibuſdam putatur eſſe auis, quam uulgò* Martinetum *uocant. Caret pedibus, ex quo nomen habet: hirundini uſqueadeò ſimilis eſt, ut uix diſcerni poſſit.*

Apiaſter, ὁ μέροψ. *Auicula eſt apibus nocens, ut ſcribit Ariſtoteles lib. 9. de Hiſtor. animal.* Meſange *uulgò dicitur. Hæc auis ſimulatque uolare didicit, parentes (ut Aelianus ſcribit) alit, pietatéque omnibus auibus ob id præſtat.*

Aquila, ἀετὸς, Aigle. *Animal eſt uiolentũ, neq; modò in aſſequẽdis ad uictũ neceſſarijs rapinas facit, ſed etiã uſu carniũ delectatur. Nã ad ſe explendũ lepores, hinnulos, anſeres ex cohorte, & alia pleraq; rapit. Ex auibus maximè acres oculos habet, adeò ut ſi felle eius ex melle Attico illinantur hebetes oculi, acutiores fiant. De eius natura lege Aelianum lib. 14. de hiſtor. animal. De aquilarum generibus lege Plinium lib. 10. cap. 3.*

Ardea, Ardeola, ῥωδιός. Heron. *Hanc auem pullis uolandi imperitis ducem ſe præſtare ferunt.*

Attagẽ, uel Attagena, ὁ ἀτταγὴν, *uel* ἀτταγᾶς *apud Ariſtophanẽ. Depingitur ab Alexãdro Myndio apud Athenæũ lib. 9. Dipnoſoph. Eſt (inquit) perdice paulo maior, cuius dorſum uerſicoloribus maculis diſtinctum eſt, teſtáq; figulinæ coloris ſpeciẽ gerit, niſi quod magis rufum*

eſt. Graui eſt corpore, & breuibus alis, ut à canibus facilè capiatur. pulueratione gaudet, & ſicut gallinacei, grano utitur. Caro huius auis ad coquēdum facilis eſt. Laurētius Valla *in* Raudenſem *ab* Italis *uulgò* Francolinum *uocari ſcribit.* Ariſtophanis *interpres ſeruos, qbus frequētia ſtigmata faciē deformarēt, à poëtis dorſibuus auis ſimilitudine, attagas dictos fuiſſe ſcribit.*

B

Bubo, ὁ βύας, Hibou. *Auis ſimilis noctuæ, ſed non minor* Aquila, *ut* Ariſtoteles *refert.*

Buteo, ὁ τελόρχης, *Auis ex accipitrū genere.* Buzart. Sic *autem* Græcè *dicitur à teſticulorum numero.*

C

Caprimulgus, αἰγοθήλας, *auis montana, paulo maior quàm merula, minor uerò quàm cuculus, in caprarū ſtabula aduolans, earū ubera ſugit, qua iniuria uber extinguitur, & capræ cæcitas oboritur.* Grand merle qui tette les chieures.

Carduelis, *uel* Carduelus, ἡ θραυπὶς, Chardonneret. Ariſtoteles *lib.8. de* Hiſtor. *animal. refert ex his eſſe, quæ ſpinam appetunt: in quibus etiā* Spinus *ſiue* Ligurinus *eſt, quem* Græci ἀκανθίδα *uocant: unde factū arbitror, ut omnes eas aues* Chardōnerettos Gallico *ſermone appellemus, quæ ſpinas & carduos appetant, etſi inter ſe differunt.*

Caſſita, Alouette. *Extat elegans apologus de* Caſſita *apud* Gellium *lib.2.*

Ciconia, ὁ πέλαργος: *parentes ætate exacta, magna cura alit, unde* ἀντιπελαργεῖν, *uerbum factum eſt: &* πελαργικὸς νόμος, *lex ab* Ariſtophane *dicitur, qua liberi parentes alere iubentur.* πέλαργος *autem dicitur* διὰ τὸ

ἔχιν περὶ μελαίπεα, ἡ λδκά: πελὸν enim nigrum, & λευκὸν, album ſignificat.

Cinclus, ὁ κίγκλος, putatur à quibuſdam, quæ uulgò dicitur Battemare. Ex his auibus eſt, quæ ſemper caudam mouent, & ob id à quibuſdam σεισοπυγίδα uocari Suidas ſcribit: quod uerbũ exprimere uolentes Latini quidam, Motacillam audacter uocauerũt. Auis eſt infirma, & quæ per ſe nidum conſtruere non poteſt, unde pauperes, ruſticorum prouerbio, Cincli uocantur.

Circus, ὁ κίρκος, tertia ſpecies accipitris, quam uulgò appellamus, Quercerelle.

Columbus, uel Colũba, περιστερὸς, uel περιστερὰ, nomẽ eſt, quo ſpecies omnes τῶν περιστερῶν ab Ariſtotele lib. 5. de Hiſt. animal. deſcriptas cõplectimur: quanquam & περιστερὰ, ſpecies eſt minor Palũbo, & maior Vinagine, de quibus ſuo loco dicetur. Aelianus ſcribit Columbũ excluſis pullis terrã ſalſuginoſam in os eis indere, ut ea guſtata, deinde facillimè reliquis cibis ueſci queãt. huius auis caro (ut ſcribit Galenus) ad coquendum facilis eſt. Cæterũ quòd uulgus putat hanc auem felle carere, id falſum eſt: nam inteſtino in ea aue fel iunctum eſt.

Cornix, ἡ κορώνη, Corneille. Hæc auis (ut refert Ariſtoteles lib. 5. de hiſtor. animal.) caſtiſſima, & coniugalis amoris ſeruantiſſima, ad uitæ extremũ uidua permanet, unde in nuptijs olim ueteres, poſt Hymenæum cornicem inuocabant, hócque concordiæ ſymbolum his dabant, qui liberorum gratia conueniſſent.

Coturnix, ἡ ὄρτυξ, Caille. Phanodemus apud Athenæũ dicit Delũ ab Achæis idcirco Ortygiã nuncupatã, quòd eiuſmodi uolucres ex mari proficiſcãtur in eã inſulam portuoſam. Dicta eſt autem Coturnix (ut Feſtus

ait) à uoce, à qua multis auibus nomina indita ſunt.

Coruus, ὁ κόραξ, Corbeau. *De huius auis intelligentia lege mira apud* Plinium *lib.10.cap.43.*

Cuculus, ὁ κόκκυξ, Cocou. *Sapiens eſt auis, cui (ut* Aelianus *ait) cum excludendi pullos facultas non ſit, propter frigidam corporis temperationem, in alaudæ & luteolæ nido parit, quòd non ignoret ab his oua ſuis perſimilia pari ſolere. Si autem earũ auium nidos uacuos repererit, in alios diuertit, ubi oua ſunt, híſque ſua immiſcet: quæ ſi plura fuerint, ex his quædã perdit, ac in eorum locum ſua ſupponit, quæ non ab illarũ ouis ob ſimilitudinem internoſci poſſint, atque ea poſtea ab alauda uel luteola excluduntur.*

Curuca, ἡ ἐπιλαΐς, *uel* ὑπολαΐς, *auis eſt, quæ* Cuculi *oua fouet & excludit: à quibuſdam in* Gallia *dicitur* Verdon.

Cypſellus, ὁ κύψελλος, *auis eſt hirundini ſimilis, eadem cum* Apode: *quam auem uulgò* Martinetum *appellari diximus.*

F

Ficedula, ἡ συκαλίς, *auis cui nomen à ficu, qua, ut* Varro *ait, hæc auis ſaginatur & pingueſcit: uel quòd ficuum tempore (ut* Alexander Myndius *apud* Athenæũ *refert) capiatur. appellatur uulgò* Becquefigue. *De huius auis natura lege plura apud* Ariſtotelem *libro 9. de* Hiſtor. *animalium, quo loco eam aliquando* μελαγκόρυφον, *id eſt, atricapillam fieri ait.*

Frigilla, ἡ σπίζα, *hæc auis apud* Latinos *(ut* Feſtus *ait) ex eo dicta eſt, quòd frigore cantet, & uigeat: uulgò dicitur* Beree.

Fulica, uel Fulix, ὁ κέπφος, *uulgò* Foulque. *A qui-*

buſdam etiam dicitur Diabolus, *quòd furua ſit. uiuit in mari,uel ſtagnis:ob id uulgò* Poulle d'eaue *dicitur: ex ea uenti prognoſticon* Aratus *ſumit , cuius interpres multa de ea ſcribit.*

G

*Galerita,*Vide *Alauda.*

*Gallina,*ἀλεκτορὶς,vne Poulle,ou Geline.*Thomas Magiſter annotat uocē* ἀλεκτρυὼν *ſignificare marē & fœminā,*ἀλεκτορὶς *autē eſſe uocē planè poëticā,*ἀλέκτωρ *uerò uocabulū eſſe* ἀδόκιμον:*uerùm is fallitur:nam Ariſtoteles lib.6.de Hiſt.animal.uoce* ἀλεκτορὶς,& *Ariſtophanes in Nubibus uocabulo* ἀλέκτωρ *utitur.*

Gallinago, ὁ σκολώπαξ,*uel* ἀσκαλώπαξ, Bequaſſe, Videcoq: *Attageni(ut Ariſtoteles ait)ſimilibus pennis eſt, magnitudine Gallinulæ, roſtro longo, curſu celeri. Nemeſianus poëta eā uerſibus pulcherrimè depingit,*

Cum nemus omne ſuo uiridi ſpoliatur honore:
Fultus equi niueis ſyluas pete protinus altas
Exuuijs:præda eſt facilis,& amœna Scolopax,
Corpore non Paphijs auibus maiore uidebis.
Illa ſub aggeribus primis,qui proluit humor
Paſcitur,exiguos ſectans obſonia uermes.
At non illa oculis,quibus eſt obtuſior,etſi
Sint nimium grandes,ſed acutis naribus inſtat,
Impreſſo in terram roſtri mucrone,ſequaces
Vermiculos trahit,& uili dat præmia linguæ.

*Gallus,*ἀλεκτρυὼν,ἀλέκτωρ,*tanquam* ἀπολέκτωρ,*id eſt, à lecto reuocans,*vng Cocq.

Graculus, ὁ κορακίας,*primum genus Monedularū,* vne Graille emmantelee.

*Grus,*ὁ γέρανος,vne Grue.*Cicero ſcribit Grues cum*

loca calidiora petentes maria tranſmittunt, trianguli formam efficere.

H

Hirũdo, χελιδὼν, Harõdelle, *auis eſt nota, ueris nunTia: cui à natura ſummũ donũ tributũ eſt, ut ſi acu earũ oculi pũcti fuerint, atque excæcentur, uſum recipiant.*

L

Liuia, πελειὰς, *Columbæ ſpecies*, vng Bizet.

Luſcinia, ἀηδὼν, *ab* ἀεὶ *&* ᾄδω, *quaſi perpetuò canens ubi ſemel inceperit*, Roſſignol. *Multa de huius auis natura lege apud Ariſtotelem lib.4. & 9. de Hiſtor. animal. & Plinium lib.16. cap.29.*

Lutea, ἡ χλωεὶς, *Videtur eſſe fœmina Vireonis*, La femelle du Loriou. *Sic autem dicta eſt, quòd inferiorem partem pallidam habeat.*

M

Meleagris, Geline d'Aphrique: *parit oua rubro interpuncta, ut Phaſiana. Deſcriptionem huius auis habes apud AElianum.*

Mergus, ἡ αἴθυια, *auis ex qua tempeſtatem prænoſcimus: de qua lege Aratum & Virgiliũ*, vng Plonget. *Mergus autem ideo dicitur (ut ſcribit Varro) quòd cibum captans, ſe ſubinde in aquam immergat.*

Merops, lege Apiaſter.

Merula, ὁ κόττυφος, Merle, *huius auis caro durior, quàm perdicis aut attagenis.*

Miluus, ἰκτῖνος, Milan, *auis eſt nota, quam AElianus uſqueadeò rapacẽ eſſe ſcribit, ut carnes è macello auferat, tamen ex Olympiæ aris nunquam attingit.*

Monedula, ὁ κολοιὸς, Chouette, *Furatur aurũ, unde illud eſt Ciceronis in Oratione pro Flacco, Nõ plus au-*

g.ij.

rum tibi,quàm monedulæ committebant.Grammatici deducunt κλὸν *à uerbo* κλῶ,*quod clamo ſignificat,& pleonaſmo* τῦ ο *&* οι *fit* κολοιός.*Nam clamoſa auis eſt.*

N

Niſus,qbuſdã uidetur eſſe noſtre Eſpreuier.*De mutatione Niſi in hãc auẽ lege Seruiũ grãmat.in* 1.Georg.

*Noctua,*ἡ γλαὺξ,Hibou,Chathuant.*à Latinis ſic dicta eſt,quòd noctu uolet & cantet.*

O

Olor,κύκνος,Cygne.*Huic aui tanta eſt in extrema uitæ ſpiritu tranquillitas,ut ſibi tanquam næniam cantet,quanquam Alexander Myndius apud Athenæum dicit ſe morientes Cygnos aſſectatum fuiſſe,eorum tamen cantum non audiuiſſe.*

*Onocrotalus,*Butor,*ſimilitudinem oloris habet,& quum collum in aquam mergit, uelut aſini ruditum edit,unde Onocrotalus dicitur,quaſi Aſini clamor.*

Ortygometra; ὀρτυγομήτρα, Le roy & mere des Cailles. *Auis eſt(ut Alexander Myndius apud Athenæum refert) Turturis magnitudine, longis cruribus, colore inter croceum & uiridem medio.*

P

*Palumbus,Palumba,uel Palumbes,palũbis,*φάττα, Ramier,*ex columborũ genere,maior quàm Vinago.Columborũ autẽ ſpecies apud Ariſtotelẽ lib.8.ſunt quinque,*φάψ,φάττα,περιστερά,οἰνάς,τρυγὼν*(nam lib.5.* φάβα *omittit) id eſt Palumbes,columbus,uinago,turtur: ut Gaza interpretatur, qui duas primas uoces Græcas una dictione, Latini ſermonis paupertate exprimere coactus eſt.Aquitani uerò,ut diſtinctæ aues ſunt,ita diuerſis nominibus eas appellãt.*φὰψ *enim ab eis, ſermo*

nis Græci ueſtigia adhuc retinẽtibus Phauier *dicitur.*

Paſſer, ὁ στρουθὸς, Vng moineau. *Huic aui propter ſalacitatẽ, breuiſſimã uitã eſſe ferunt. Eſt & alius* Paſſer *alaudæ magnitudine,* de quo Actuarius *medicus lib.*2. Regaliũ ſermonũ, ἔστι δὲ ὁ μὲν στρουθὸς ὁ μέγας ἐπίγειός τις, καὶ μήτε ἐν δένδροις, μήτε οἰκηματίοις οἰκεῖ, καθιζάνει δὲ ἐν θαλλοῖς ἄκροις τῶν θαμνῶν· φωνῇ μάλα σφόδρα κελαείζων, τὸ δὲ χρῶμα καὶ μέγεθος ὅμοιον τῇ κορυδαλῷ, καὶ τὸν χειμῶνα οὐχ ὁρᾶται. Id eſt, *Eſt autem* Paſſer *magnus terreſtris aliquis, nõ in arboribus, neque in domibus habitat, uerùm in ſummis uirgultis deſidet, uoce admodũ garrula, colore & magnitudine alaudæ ſimilis eſt, & hyeme non apparet.* Porrò τῶν στρουθίων *nomine auiculas omnes in dumis uerſantes* Galenus *ferè intelligit.*

Pauo, *uel* Pauus, ὁ ταώς. *Auis nota.*

Paua, *fœmina* Pauonis *ab* Auſonio *dicitur, tamẽ* Columella *ſemper* Pauonẽ *fœminã dicit.* Ταὼς *autẽ (ut Athenæꝰ ait) dicitur* ἀπὸ τῆς τῶν πτερῶν τάσεως. Id eſt, *ab expãdendis pẽnis.* Galenus *ſcribit huius auis carnẽ, q̃* Phaſianorũ & Attagenũ *duriorẽ fibroſiorémque, & ad coquẽdum difficiliorẽ eſſe.* Pauone *ſic delectabatur* Alexander, *ut eius interfectori magnã mulctam irrogarit.*

Perdix, ὁ πέρδιξ, perdris. Athenæus *ſcribit lib.*9. πέρδικας & κακκάβας *dici, unde factum eſt* κακκαβίζειν, & *uerbũ cacabo, quod author carminis* Philomelæ *apud* Ouidiũ *perdici tribuit.* Huius *auis caro à* Galeno *inter ea quæ ad coquendum facillima ſunt refertur.*

Phalacrocorax, *id eſt,* Coruus *aquaticus,* vng Cormorant. Plinius *lib.*10. *cap.*48.

Phaſianus, ὁ φασιανὸς, Phaiſant. *Hæc auis à* Phaſi *fluuio ad nos traducta eſt.* Martialis,

Argiua primùm ſum tranſportata carina.
Antè mihi notum nil niſi Phaſis erat.

Huius auis caro, quòd ad concoctionem & nutrimentum attinet, Gallinarum *carni ſimilis eſt, uoluptatem tamen in edendo ſuperat.*

Pica, ἡ κίττα, vne Pie. *Auis nota, quæ humana profert, de qua* Martialis,

Pica loquax certa dominum te uoce ſaluto:
Si me non uideas, eſſe negabis auem.

Pica glandaria, vng Iay.

Picus Martius, δρυοκολάπτης, *ab* Ariſtotele.*i.quercus percuſſor dicitur,* vng Piuert, vng Pic. *Nomē habet apud* Latinos *à* Pico Saturni *filio. lege* Plin.*lib.*10.*ca.*18.

Pſittacus, ἡ ψιττάκη, vng Perroquet. *Auis eſt in* India *frequens, ubi tamen eam comedere religio eſt.* Sacra *enim putatur, quòd humanam uerborum appellationem explanata oris expreſſione imitando conſequatur.* AElianus *&* Plinius *lib.*10.*cap.*42. *&* Cato *de re* Ruſtic.*lib.*3.*cap.*9. *&* 13.

Q

Querquedula, κερχεὶς, vng Raſle. *Refertur à* Varrone *lib.*3.*de re* Ruſtic.*inter eas aues, quæ nō cōtētæ ſolū terra ſunt, ſed aquā requirunt, ut anſeres & anates.*

S

Struthiocamelus *apud* Plinium *lib.* 16. *cap.*5. Autruche. Galenus *tamen affirmat* στρουθιοκάμηλον *non eſſe uocem ueteribus conſuetā, qui eam auem* μεγάλην στρουθὸν *ſemper uocauerunt.* Struthiocamelū *autem dictum opinor, quòd multa camelo ſimilia habeat: excelſum caput & paruum, longum collum, tibias proceriſſimas, & frequentibus ſquamulis compactas.* Caro *eius*

excrementitia eſt, & ad coquendum difficilis.

Sturnus, ὁ ψάρος, Eſtourneau. *Auis gregatim uolans, uulgò nota.*

T

Tarda, ὠτὶς, *uel* ὄτὶς, Houtarde, *aſio aliter dicitur Plinio: Latini nomen huic aui à tardo uolatu indiderũt.* Nã *(ut Xenophon apud Athenæũ ait) uolatu adeò breui utitur, ut ſiquis inſtet, eã capere poſſit.* Græci *autem à plumis circã aures demiſſis, ita ut auriculas referant, ita uocauerũt. Athenæus hanc auẽ* μιμητικὴν, *id eſt eorũ quæ homo agit, imitatricem: atque hoc modo à uenatoribus capi ſcribit. hi enim pharmaco aliquo* κολλητικῷ *oculos inungunt, quo cilia ſibi glutinent: quod dum imitari ſtudet hæc auis, cæca fit, faciléque capitur.* Caro *eius inter grues & anſeres media eſt.*

Trochilus, Regulus: πρέσβυς, *quaſi auiũ præſes ab Ariſtotele dicitur, uulgò* Regaliolus, vng Roytelet.

Turdus, ἡ κίχλη, Vne Griue, *ab omnibus ferè dicitur.* Huic *aui quanquam Martialis primas inter aues tribuit, tamẽ eius caro, quàm perdicis, attagenis & columbæ (ſi Galeno credimus) durior eſt.*

Turtur, ἡ τρυγὼν, Turterelle, *ex genere colũbarũ.* No*mẽ apud* Græcos *&* Latinos *à ſono ei aui inditũ eſt.*

V

Veſpertilio, ἡ νυκτερὶς, Chauueſouris, *mediæ cuiuſdam ſpeciei inter auem & murem eſt, ut* Mus *alatus dici poſſit.* Ex *uolucribus ſolus Veſpertilio (ut* Plinius *ait) parit. dicitur autem* Veſpertilio, *quòd ueſpere ſe ad uolandum proferat.*

Vinago, ἡ οἰνὰς, *auis eſt ex genere columbarũ, de qua iã dictũ eſt,* Grand colomb. *Vinaginẽ autẽ uel* οἰνάδα

dictam arbitror,ꝙ uindemiæ tempore appareat. Sed *locũ hunc* περὶ οἰνάδος *apud* Ariſtotelem *corruptũ uir quidã doctiſſimus ſuſpicatur,legendúmque putat* ἡ ἰνὰς ἀπὸ τῶν ἰνῶν,*quòd ea auis ex neruis multis,illíſque ualidiſſimis conſtet,ut neque parari niſi detracto tergore facilè poſſit.*Hæc *auium pulcherrima eſt torque inſignis,plumis uerſicoloribus,corpore amplo,pedibus humilibus:in* Hiſpania *frequens eſt.*

Vireo, χλωρείων,Lorion,Gallico *nomine dicitur,*Vide Lutea.

V*lula,*ὁ αἰγώλιος,*noctu paſcitur,die rarò apparet,* Cheueſche,*alij* Hibou.*Seruius Grammaticus* ἀπὸ τοῦ ὀλολύζειν,*id eſt,ab ululando dictam putat.*

V*pupa,*ὁ ἔποψ, *Auis criſtis è capite exeuntibus galeata,*Huppe.I*n quibuſdam locis* Galliæ *dicitur* Putput *à fœtore.* N*am nidum ſuum hominis ſtercore,luti loco illinit,ne homines ad pullos ſuos accedant.*

V*ultur,*ὁ γύψ,Vaultour.*Auis eſt carniuora.in hominum enim cadauera infeſtiſſima fertur, ac hominem ad moriendum uicinum, quando ſupremum uitæ diem agat,diligenter obſeruat.* E*xpeditos etiam in bellũ exercitus præſenſione quadam conſequitur, planè ſciens, & quòd ad bellum proficiſcantur, & quòd omnis pugna ſtrages edere ſoleat.*L*ocum futuro bello ſeptem ante dies,quàm pugna cõmittatur,præuidet,in eámque partem,in qua alterutra pars ſuccumbet,reſpectat.* Q*uamobrem reges olim ſpeculatores ſolebant præmittere, qui renuntiarent ad quámnam partem uultures oculos referrent.*

INDEX VVLGARIVM NOMInum Arborum, Fruticum, & Herbarum, aliorúmque uocabulorum, quæ in ordine Alphabeti libri non inueniuntur.

A

Abellina 16
Acetoſum triphyllon 54
ache 11
acicula 67
acus paſtoris 37
Agrimoine 35
agripalma 36
αἰγίλωπες 5
aigrum perſil 11
aiuga 23
Albucus 15
aleſnes 50
aliſier 47
aliſma 31
alquequengi 38
alleluya 54
alliaria 7
aloe Gallica 37
alteraum 12
altara 41
alun 8
aluyna 3
Amandier 8.53
ambra 61
ambroſia 59
ἀμαμηλὶς 34
ἀμανῖται 36
ameos 8
amydon 8
Ἀναδενδρομαλάχη 8
anis 10
Ἀφροσκόροδον 67
ἀπίνθιον 3
apium ſylueſtre 17
apium riſus 17
Aquifolium 30
Araba 32
arbre portant coton 38
arbricotier 49
arbricots 13.62
argalicum 63
argilier 15
armoiries 17.77
armoiſe 13
arroche 15
ἄρτεμις 13
artichault 20.21.25
aruagas 55
Aſpalathum 6
aſparagus Gallicus 16
ἀσφάραγος 15

aſpergula	37
aſpic	52
ἀστρούθισος	44
Athanaſia	14
auelline	16
aulne	7
aulx	7
auoine	16.18
auoine folle	5
aureo	38
auricula aſini	70
Azarolum	51
ἀφροσκόροδον	7
B	
Bacilles doubles	64
balſamina	70
balſamum	51
baluſtres	16
baguenaudes	38
baguenaudier	27
barba Dei	37
barba ſacerdotis	37
barbuta	41
barbotine	3
bardana maior	12.44
baſelic	53
baſelic menu	5
baſelic ſauuage	53
baſſins	24.64
βαρύπικρον	3
βάπνα	65
Behen album	59
beniouin	45.69
berberis	54
beria	78
berle	11.45.70
bete de pré	47
Biere	78
biſtorta	18
Blancæ	35
blé	76
blé barbu	36
blé de poulle	35
blé frimé	51
blé ſarrazin	34
Bonnes dames	14
bonifacia Italorum	41
borrago	18
boullon blanc	38
bouix	19
Briſaculo	73
bruyere	29.34
Bugla	69
bugraues	10
C	
Cacabus Veneris	53
cachrys	65
calendula	45
cameline	51
camomille	10
candela regis	58
candelaria	58

canella 21.25
canna 14
capenduta poma 54
capillus Veneris 5
capreola 29
capres 10
caprifolium 57
cardopatium 23
carduus beatæ Mariæ 46
carduus ſuarius 23
carlina 23.30
carrotes 21.31.56
carrubes 69
cartamum 27
cauda uulpina 7
caulis capitatus 18
Centinodia 60
centum capita 34
cepa canina 9
cerfueil 37
ceriſier 22
ceriſes de dela la mer 12.23
ceterach 15
Chamara 67
chamæleuce 76
champignons 36
chandelle de noſtre dame 48
chanure 20
chanure ſauuage 7
chardonnette 21
chardouſſe 23
charme 22
charpentaire 67
chaſſe boſſe 47
chauſſetrape 75
cheſnette 25
chiches 24
choux creſpus 18
choux rouges 18
Cicer montanum 15
cichorea lutea 41
cichoree ſauuage 25
cicutaria 52
citrago 50
citronnier 40
Κλήθρη 7
clou de girofle 21
Cocq 29
coing franc 23
coingnaciere 25
coloquinte 27
commun 31
conſolida maior 70
conſolida media 17
conus 25
coquelicots 55
coquelourdes 10.32
coquille de preſtre 51
coriandre 29
cormier 71

corneola 47
cornu cerui 29
cornuette 39
corrigiola 60
corruda 15
coſtus Arabum 29
cotonaria 38
couldre 29.53
couleuree 9.18
courge 27.30
Cramoiſi 27
creſſon alenois 21.52
creſſon des ruiſſeaulx 70
cretha marina 16
creſte marine 30
cruciata noſtra 45
Cuculi brachula 13
cucumis anguineus 31
cucumis aſininus 30
cucumis ſylueſtris 30
cucurbita barbara 30
cuminum ſylueſtre 32
cunila capitata 54
curagee 30
Cyboule 37
cymbalaria 29
cynogloſſon herbariorum 48
petit cypres 3.23

D

Daucus 56
δενδρομαλάχη 49
dens leonis 8.41
dens canis 29
dent de chien 6
Diagrydion 31
dinarella 29
Δρυπετεῖς 32

E

Ἑκατοκέφαλον 34
Enula campana 39.55
Ers 35.54
eruca nobilis 34
Eſcarlatte 27.42
eſglantier 66
eſglantier de bõ odeur 65
eſparge 15
l'eſpee des bleds 78
eſpargoutte 14.56
eſpine uinette 54
eſpurge 45
eſula rotunda 56
Exacum 22
ἴξάγυρ 22

F

Faba ſuis 12
faba inuerſa 72
falſia aquatica 47
farfarum 17
fayant 35
Fenoil 36.50
feu ardent 18

Figues royalles 31
figuier 36
fiſtularia arundo 14
Flambe baſtarde 4
florata 37
Folium Indicum 49
fougere 36
fourment 76
Fraze 36
fremium 10
freſne 36
freſne champeſtre 54
Fume terre 20.36
fuſaria 35

G

Galanga ſylueſtris 25
galbuli 25
garance 35
garine 26
garyophyllata 46
γασίρες 38
Gentil bois 23
germandree 23
Giroflee 77
giroflee ſauuage 48
githago 50
Gladiolus 26
glayeul 37
glayeul de riuiere 4
glouteron 12
Goutte de lin 21
græcanica arundo 14
graine de paradis 21
gramen Parnaſium 33
gratteron 10.44
gratia dei 33
grenade 62
grenadier 49.62
grenil 47
griottes 22
grozelier 61
grozelier rouge 54
Guede 38
guimauue ſauuage 6
guiſnes doulces 22
guiſnes noires 22
guiſnes fort rondes 22
guiſnes fort rouges 22
guy 62.77

H

Hannebanne 12
haſtula regia 15
Hebene 38
hedera uinealis 39
helioſtrophos 49
hepatitis 35
herbe au chat 20.55
herba cataria 36
herba cruciata 38
herba contra peſtem 28
herba fullonum 44.63
herba di prete 74

herba Gallica 40
herba Hieroſolymitana 9
herba Hieruſalem 18
herba ſardoa 17
herba ſolaris 40
herba ſancti Innocentis 60
Hieble 22.32
hippomanes 11
Houuala 41
houbelon 9.48
Hurgon 17

I

Iarum 13
iaſia alba 53
iaſmin 41
Ieſſe 24
If 70.72
Ionc a faire cabas 19
ioubarbe 6
Irio 34
iris ſylueſtris 33
Iua muſcata 23
iugiolina 68
iuiubæ 60
iuncus quadratus 25
iuncus triangularis 25

K

Keiri 46
kermes 17
kerua 64

L

Lactuca capraria 74
lactuca leporina 71
ladanum 44
laicteron 44.72
lanaria 58
lanceolata 59
lauande 52
lauron 5
leueſche 46.71
Liege 5
lierre 38
lignum aloës 6
lignum fœtidum 9
liliaſtrum 28
lilium marinum 47
lingua ceruina 57
liſeron 70
liſet 70
liſſeron 16
Lucerna 48
lunaria 56
luparia 4

M

Maiorana 8
μαιούλιον 43
mala inſana 50
malum terræ 13
mandegloire 49
manus Chriſti 64
marguerites 70

marguerites blanches 14
grande marguerite 17
mariolaine d'Angleterre 54
mariolaine baſtarde 54
mariſcus 43
marrouche 50
marrubiaſtrum 16
maſſa 73
maſtic 50.74
matriſylua 57
Melampraſon 16
melancranis 43
melones 57
memintha 54
mentha Sarracenica 29
mercurialis 56
meure 69
meurier 52.69
meurte 51
mezereon 23.73
Milium ſolis 47
milleſolium 51
millemorbia 36
mille pertuis 10.41
Molle gramen 41
μολόχη 49
morella 71
moroſycon 69
mors a diable 37
mort a chien 27
mourron 7
mourron uiolet 11.18
mourron quarré 9
mouſſe des arbres 19
grand Muguet 20.33
murices 75
muſcade 52
myrta 52

N

Naſturtium Orientale 32
nauet 52
Nenuphar 53
nerium 65
Nielle 37.49
Noiſette 16
Noix commune 42
Nux moſchata 21

O

Oculus cati 11.18
oculi populi 6
Oeuillets 77
oeuillet d'Inde 57
Oignon 22.77
oignon de bois 40
oignon marin 67
Oleum de Kerua 65
oliuella 73
oliuier 53
Orangier 49
orbicularia poma 34
orchanetta 10

orme 77
orpinum 72
ortie 77
Oſmunda regalis 32.57
oſtrutium 11
Oxalis 45
oxyſchœnos 43
oxytriphyllon 75

P

Palma Chriſti 30.64
palmula 55
paludapium 11
panets ſauuages 32
panic 55
panis porcinus 25
papaueraculum 45
pardalianches 4
parella 41
parelle 19
parietaria 39
pas d'aſne 17
paſſeuelours 8
paſſe fleurs 10
paſſe rage 45
paſtel 38
paſtellus 42
paſtenade 56
pata leonis 28
pate de loup 21
pauerina 7
pauot 50.55
Pecten Veneris 67
pedicularis 72
perſepierre 33
perſicaria acris 40
perſil 11
perſil baſtard 21
perſil d'aſne 52
pertigona 62
peruanche 26.77
pes columbinus 52
pes coruinus 37
peſchier 49
petit mourron 9
petroſelinum Macedonicum 11
peuplier noir 5
Piatamana 18
pimpinella hirſuta 21
pin ſauuage 58
pinaſſe 57
pinaſtellus 57
piper Indicum 58
piper aquaticum 40
piſſe en lict 8
Plane 59
plantain 13
ung plat 59
Poirier 58
poitrons 62
poyure 58
poyurette 29

polypodiũ quercinum 36
polytrichon 75
poma ſyrica 60
pomelea 28
pommelee 45
pommier enté 49
pommier franc 49
pommier ſauuage 49
pommier de deux portees 49
pommes d'amours 50
pommes de capendu 34
pommes poires 58
ponceau 55
poree 17
poree rouge 17
porrum uincale 9
portulaca 5
portulaca aquatica 22
potularia 53
pourpié 5.61
Prunelier 61
prunes de damas 62
Pſilothrum 9
pſora 66
Pulegium montanum 27
pulicaria 28
pulicaris herba 62
Pymant 18

R

Radix pontica 63
ragaliſſe 63
rapiſtrum 12
rapiſtrum campeſtre 33
ῥάφανος 63
raue 63
Rebulus 10
Ribes 54
ricinus 30
Roquette 35
roſa frumenti 12
roſe noſtre dame 56
roſeau 14
Rubia minor 10
rubis 10
ruta uinacea 8

S

Sacotin 22
ſaffran 30
ſaffran baſtard 15.27
ſaligots 75
ſaliuaris herba 58
ſalmonde 37
ſaluia montana 71
ſaluia ſylueſtris 59
ſanue 44
ſaponalis 27
ſaponaria 63
ſarriette 31.66
ſaxifraga 68
Scipoulle 67
σκόροδον 7

ſcrofularia 36
ſcrota ſacerdotum 35
Sebeſtæ 62
ſenegré 18.22
ſerapinum 66
ſermontain 68
ſerpentaria 32
ſerpoullet 68
Sigillum Salomonis 59
ſinapi ruſticorum 75
Solatrum dormitorium 70
ſolea piſcis 19
ſouchet 25
ſoulcie 10
Spelta 78
ſpinachia 16
Sternutamentaria 62
ſtœchas citri 33.71
ſtœchas citrina 8
ſurſneia 8
Surpepon 57
ſuſeau 4

T

Tamariſcus 72
tanacetum 14
taraxacon 41
Teſticulus canis 31
Tigne 54
tinearia 60
tiqua 30
Tormentilla 41.56.63
tortella 34
toute bonne 41
tou᷎ella 69
Tremble 5
tremula 61
treufle blanc 75
treufle iaulne 75
trifolium 75
trio 34
trionum 34
trique ma dame 6
troeſne 47
trufle 76
Turbith 7.59.75.76
turpetum 59

V

Valeriane 76
ualeriana maior 57
Verart 33
uerbena communis 76
uermeillon 27
uermicularis 6.75
uermiculum 35
uernigo 43
ueronica 73
ueruena 76
ueſſe ſauuage 11
ueſſeron 11.76
Vinciboſcum 57
uiourne 9

uirga paſtoris 43
uirile canis 13
uirile ſacerdotis 13

X

χλιόφυλλον 51

Y

Yuraye 6

Z

Zambacus 41
Ziʒipha 60

INDEX NOMINVM GALLIcorum & uulgarium piſcium, ac earum dictionum, quæ in ordine alphabeti non reperiuntur.

A

Able 79
Aigrefin 79
aiguille 79
Aloſe 79
Anchois 80.90
anguille 79
antoniæ Druſi *murena quantum in delicijs* 86
Aſtaci 81
Aulbourne 80

B

Balene 80
barbatulus 85
barbua 87
baſtonaca 88
βάτος 89
Beuf de mer 88
Brochet 84

C

Caballinus marinus 83
calamarium 84
cancer 81
cancri 81
cappæ longæ 82
carabaſi 87
caragolus 86
carides 81
Celerinus 86
cephalo 81
cete 81
Chieppa 79
Citharus quomodo ſimilis rhombo 81
Cobio 83
cochus 80
cæchus 80
cocu 80

congre 80
coulac 79
κωχλίας 82
Crabes 81
creac 90
crocus reſugitur à crocodilo 81

D

Δάκτυλοι 82
Daurade 79
Delphin φιλάνθρωπος 82
Digiti 82

E

Ericius 83
Eſcargot 82
eſcreuiſſe de mer 83
eſturgeon 90

F

Flez 87
flutæ 86

G

Gammari 81
gathes 79
Glorieuſe 88
Gobio 83
gobiones qui ὀνιγ?φοι dicantur 83
gobius 83
Gramphus 91
grapault de mer 88
Gutta grampha 91

H

Heliogabalus 86
Hirpinus 82

I

Imbrices 82
imperator piſcis 83

L

Lacertus 90
lamproye 84
lampugæ 80
lactes murenarum 86
Lendola 83
Limandes 87
limaſſon 82
limaſſon de mer 82.86
lingulaca 90
Loches 83
loligo & ſepia in quo differant 84
loup 84
loutre 83

M

Maquereau 82
Merlus 79
Morue 83
moules 85
Mulet 84
murenæ altiles 86
mus marinus 91
mus terreſtris 91
muſculi 85

muſtela 84

N

Nacre 86
Nerite 86

O

Ὠμώδες 91
omar 83
Orata 80
Ὀστρακόδερμον 91
oſtrea altilia 86

P

Paguri 81
Pectines quòmodo dicantur uolare 88
perche 88
φερέοικος κοχλίας 82
Pleza 87
plies 87
Poles 87
poupre 88

Q

Quarlets 87

R

Raye 89
Rhombus 89
Rouget 85

S

Sardes 90
ſardines 90
ſaulmon 89
Scarus 79
σκιαδὶς 92
Serui proiecti in uiuaria murenarum 86
Silurus 90
Soles 87
σοφώτατος λάβραξ 84
στρόμβος 82

T

Tanche 91
taprobana 91
tautte 84
Teſtare 81
Thunnine 91
Triga 85
trigla 85
τριχίδες 90
Turbo 82
turbots 87
Truye 81

V

Vedius Pollio 86
Viua 83
uiuaria cochlearum 82
Vmbrina 92
Vrtica 92

Z

Zaphirus 72

INDEX NOMINVM GALLIcorum & uulgarium auium, ac eorum uocabulorum, quæ ordine alphabeti digeſta non ſunt.

A

Aigle 94

Alouette 93.95.98

Autruche 102

B

Battemare 96

Becquefigue 97

bequaſſe 98

beree 97

Butor 100

buzart 95

C

le roy & mere des Cailles 100

cane, ou canard 93

Chardonneretus 93.95

chathuant 100

chauueſouris 103

cheueſche 104

chouette 99

Cocheuis 93

cocou, ou coucou 97

cormorant 101

corneille 96

corbeau 97

cocq 98

Cygne 100

D

Diabolus 98

E

Eſpreuier 100

eſtourneau 103

F

Foulque 97

Francolinus 95

G

Galericulus 93

Geline 98

geline d'Aphrique 99

Graille 98

grue 98

H

Harondelle 99

Heron 94

Hibou 95.100

Houtarde 103

Huppe 104

I

Iecur anſeris fartilis 94

L

Ligurinus 93

Lorion 104

la femelle du Lorion 99

M

Martinetus 94.97
Merle 99
grand merle 95
meſange 94
Milan 99
Moineau 101
motacilla 96
Mus alatus 103

O

Oye 94

P

Perdris 101
perroquet 102
Phaiſant 101
phauier 101
Pic 102
pie 102
Plongee 99
Poulle 98
Purpur 104

Q

Querœrella 96

R

Ramier 100
raſle 102
Regaliolus 103
Roytelet 103
roſſignol 99

S

Sacer ales 93
Scolopax 98

T

Tarinus 93
Turterelle 105

V

Vaultour 104
Verdon 97
Vinago 100.103

ERRATA SIC CORRIGITO.

Fo.13.*lin*.30.*Artemiſia*,πλατύφυλλος,
Fo.50.*lin*.18.*Marrubium*, πράσιον:
Fo.64.*lin*.8.ἡδύοσμον,

EXCVDEBAT ROB. STEPHANVS TYPOGRAPHVS REGIVS, LVTETIAE, ANN. M. D. XLVII. XIII. CAL. AVGVS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE